

♦ CAPÇALERA ♦

REVISTA DEL COL·LEGI DE PERIODISTES DE CATALUNYA

Juliol 2024 · Núm. 197 · 12,50 €



PERIODISME I FICCIÓ

El cinema mostra una professió idealitzada
i sovint carregada d'estereotips i biaixos de gènere



Tot és possible si tens algú a prop

A l'illa més remota del món
i aquí, a prop teu



- Atensem la gent gran amb més de **1.600 gestors sènior**.
- Donem suport als emprenedors per mitjà de MicroBank amb **100.000 microcrèdits** l'any.
- Disposem de més de **17.000 voluntaris** implicats en milers de projectes socials.

CaixaBank, a prop teu per a tot allò que importa



CaixaBank

Tu i jo. Nosaltres.



05 CARTA DEL DEGÀ
LOU GRANT NO TENIA
AQUESTS PROBLEMES
TEXT Joan Maria Morros

06 REPORTATGE
LLUMS I OMBRES DEL PESCATICS
TEXT Susana Pérez-Soler
IL·LUSTRACIÓ Gabriela Basin

12 ENTREVISTA
ENTREVISTA A JOAN ARMENGOL:
"LA FEINA ERA LA MEVA ADDICCIÓ"
TEXT Jordi Rovira
FOTO Sergi Reboredo

16 REPORTATGE
LA IA QUE AJUDA (I NO ENS TREU
LA FEINA)
TEXT Alberto Gómez

22 REPORTATGE
PERIODISTES AMB MOLTES
CAPACITATS
TEXT Diego Sánchez

28 REPORTATGE
SENSE LUCRE
TEXT Francesc Ponsa
FOTOS José Luis Gómez Galarzo

32 REPORTATGE
ENVELLIM PITJOR?
TEXT Carme Escales
IL·LUSTRACIÓ Edmon de Haro

38 DOSSIER
PERIODISME I FICCIÓ
TEXT Laura Saula

42 DOSSIER
L'OFICI, AL SETÈ ART
TEXT Adrián Caballero

50 NOVETAT EDITORIAL
SOTA L'IMPERI DE LES PLATAFORMES
TEXT Josep Carles Rius

56 REPORTATGE
LA GRAN DAMA (DESAPAREGUDA)
DE LA RÀDIO
TEXT Marta Alemany

62 REPORTATGE
ADEU AL "POETA DE LA IMATGE"
TEXT Jordi Rovira

68 REPORTATGE
CANIGÓ, TRENTA ANYS DE LLUITA
TEXT Josep Maria Figueres

DOSSIER
DE LA REDACCIÓ A LA PANTALLA

72 REPORTATGE
L'ÍNDIA ES QUEDA SENSE VEU
TEXT Iris Mir

82 WEBS / LA XARXA
Àlex Barnet

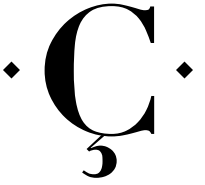
84 LLIBRES
Joan Palomés

86 LA FOTO
Rossend Torras

88 OBITUARIS

90 DIA A DIA
Francisco J. Rodríguez Baena

98 COM ENS VEU...
Santi Roman



REVISTA CAPÇALERA
Núm. 197

EDITOR Col·legi de Periodistes de Catalunya
DIRECTOR Jordi Rovira
CONSELL EDITORIAL Francesc Canosa, Joan Maria Morros, Ismael Nafria, Núria de José, Xavier Puig
CORRECTORA Susanna Jiménez
DOCUMENTACIÓ Núria Comellas Gaya
DIRECCIÓ D'ART I MAQUETACIÓ Laia Guarro
SECRETÀRIA Alicia Llamazares
PUBLICITAT Martí Calsapeu i Vidal, Xavier Puig, Francesc Farré
FOTO PORTADA Alamy

REDACCIÓ
Col·legi de Periodistes de Catalunya
Rambla de Catalunya, 10, principal
08007 Barcelona
T 933 171 920
comunicacio@periodistes.cat
www.periodistes.cat

DEMARCACIONS
Nou del Teatre, 1, 1r, 1a · 17004 Girona,
T 972 209 162

Rbla. Ferran, 21, 8è A · 25007 Lleida,
T 973 240 044

August, 5, 1r, 1a · 43003 Tarragona,
T 977 245 454

Ramon Berenguer IV, 26, prl · 43500
Tortosa, T 977 442 490

Plana de l'Om, 6, 1r · 08241 Manresa
T 938 723 720

JUNTA DE GOVERN
DEGÀ Joan Maria Morros
VICEDEGANS Jordi Grau, Josep Baubí,
Laura Alcalde, Esteve Giral, Núria de José
i Mar Martí
SECRETARI Xavier Vilà
TRESORER Jordi Català
VOCALS Pipo Serrano, Enric Sierra,
Laura Saula, Cristina Salvador, Susanna
Quintana, Rosa Gil, Montse Palau, Maria José
Recoder, Jordi Margarit, Cristina Calderer,
Abraham Orriols, Nil Via, Gemma Sánchez,
Magda Gregori, Ester Medico, Marta Bonilla,
Arnau Martínez i Eduard Font.

GERENT Martí Calsapeu i Vidal

DIPÒSIT LEGAL GI.358-89
ISSN 1135-1047
IMPRESSIÓ Rotimpres

AMB EL SUPORT DE:



VI Escola d'Estiu

Juliol 2024

El periodista com a creador de continguts

Inscripcions a
www.periodistes.cat

L'oportunitat de l'economia de creadors: principals plataformes

Dilluns 1 de juliol, de 10h a 13h

A càrrec d'**Ismael Nafria**

(Tendenci@s i Hoy en internet)

Pòdcasts

Dimarts 2 de juliol, de 10h a 13h

A càrrec de **Clàudia Rius** i d'**Idoia Cantolla**

(Gent de Merda i A Todo Trend)

YouTube i Twitch

Dimecres 3 de juliol, de 10h a 13h

A càrrec de **Roc Massaguer** (Outconsumer)

Les newsletters

Dijous 4 de juliol, de 10h a 14h

A càrrec de **Mar Manrique** (Fleet Street)

Instagram

Dijous 4 de juliol, de 16h a 19h

A càrrec de **Mayka Jiménez de Aranoa**

(@maykajdearanoa)

TikTok

Divendres 5 de juliol, de 10h a 13h

A càrrec de **Bet Molina** (@bet_molina)



Rambla de Catalunya 10, principal - Barcelona

Lou Grant no tenia aquests problemes



Hem de mirar el futur amb optimisme. De missatges que han posat en qüestió la nostra feina i el futur del periodisme, o que n'afecten el prestigi, fa molt temps que n'hi ha. I ens n'hem sortit. I ara un d'aquests missatges ens arriba amb la intel·ligència artificial. Fa més d'un any i mig que des del Col·legi de Periodistes de Catalunya donem eines i fem cursos i xerrades per conèixer la IA i fer-nos-la nostra, com he tingut ocasió de dir en anteriors articles a *Capçalera*.

I en aquest número hi tornem, perquè tenim opcions que ens ajuden a fer la nostra feina més eficaç encara, que poden estalviar-nos temps amb tasques mecàniques per poder dedicar més hores a la feina molt més periodística.

Però que quedi sempre clar: no hi pot haver absència de periodistes ni de la feina d'edició en tot allò que elabora la IA, no podem prescindir de llocs de treball perquè ho assumeixi una màquina. El periodisme no ha d'anar a menys, al contrari, ha d'anar a més i a millor.

"QUE LA IA I EL PESCACLICS NO ENS AFECTIN SÓN DUES QÜESTIONS DE VITAL IMPORTÀNCIA PER DEFENSAR LA NOSTRA FEINA"

El reportatge que tracta aquest tema va estretament lligat a un altre sobre el pescaclics (*clickbait* en anglès). Ara que fa vint-i-cinc anys des que per primera vegada es va fer servir aquest terme, és una bona excusa per parlar-ne. I la pregunta sobre què hi ha de fer el periodisme, aquell fet sobre la base de criteris de l'ètica i la deontologia, té una bona resposta en la iniciativa, mesos enrere, del Consell de la Informació de Catalunya –que va comptar amb el suport del Col·legi de Periodistes de Catalunya i de les onze universitats que imparteixen estudis de periodisme i comunicació al país–, en la qual es denunciaven aquestes pràctiques i es definien com una amenaça per al periodisme.

Que la IA i el pescaclics no ens afectin són dues qüestions de vital importància per defensar la nostra feina, la que fem la gran majoria de periodistes, i han de servir per tornar a donar prestigi a la nostra professió. Aquest serà, us ho avanço, el principal tema del pròxim Congrés del Col·legi de Periodistes de Catalunya,

que se celebrarà el novembre de l'any vinent, coincidint amb el 40è aniversari del naixement del Col·legi, i en el qual hem començat a treballar des de fa unes quantes setmanes.

I com que també es tracta de tenir moments per poder aturar-nos del dia a dia i, sobretot, ara que per a molts de vosaltres comença el principal període de vacances, us presentem en aquest número un seguit de

recomanacions sobre sèries i documentals que podeu trobar a les plataformes i que parlen de periodisme. No anirem tan enrere per recomanar-vos *Lou Grant*, una sèrie de la qual es van rodar cinc temporades (114 capítols), entre els anys 1977 i 1982; entre altres coses perquè de moment no es pot trobar en cap servei d'estríming a casa nostra (des d'aquí, una modesta petició per recuperar-la... i, sí, de recomanar-la). La llista que us hem preparat té autèntiques joies per gaudir, mirant la pantalla, de la nostra feina.

Ben cordialment,

Joan Maria Morros

Degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya
Col·legiat número 15.061

deganat@periodistes.cat

Foto: CBS



LLUMS I OMBRES DEL PESCACLIC

Un quart de segle després de la seva aparició, les subscripcions i la intel·ligència artificial poden afectar aquesta pràctica tan polèmica

TEXT SUSANA PÉREZ-SOLER
IL·LUSTRACIÓ GABRIELA BASIN

El passat octubre, el Col·legi de Periodistes, el Consell de la Informació i totes les universitats catalanes amb estudis de periodisme van unir-se per denunciar l'ús abusiu del pescaclics, pràctica emprada pels mitjans digitals que busca clics fàcils amb titulars cridaners i sovint enganyosos i que fa molt de temps que ha arrelat en nombroses redaccions. Cal anar fins al 1999 per trobar la primera referència al *clickbait*, terme amb el qual es coneixia el pescaclics als inicis. A poc a poc es va anar popularitzant aquesta pràctica que ha acumulat tant usuaris que piquen l'esquer com detractors que, des de la professió, adverteixen de com ha pervertit el periodisme.

“Hi ha futbolistes homosexuals?”, “Tens mal de cap després de la migdiada? Amb aquest truc no et tornarà a passar”, “Florentino ja ha decidit el futur d’Arda Güler”, “Cinc restaurants ideals a la Barceloneta per a amants del peix i els arrossos”, “Les set coses que no sabbies sobre Rosalía”... Si alguna cosa tenen en comú tots aquests titulars apareguts darrerament en mitjans digitals és que, en lloc de facilitar alguna informació rellevant, formulen alguna pregunta o especulen sobre alguna qüestió perquè l’usuari faci clic.

La informació digital viu del titular pescaclics. Si bé els titulars sempre han estat esquers per pescar l’interès del lector i, en conseqüència, és imprescindible que siguin cridaners i atractius, l’entorn digital ha canviat la manera d’escriure la informació i algunes de les estratègies més utilitzades condueixen directament

a l’error, l’especulació o la desinformació, fet que debilita la confiança dels lectors en els mitjans, en particular, i en la democràcia, en general.

Això és així perquè les fonts de finançament tradicionals van a la baixa i les subscripcions digitals no arriben a consolidar-se com a principal font de finançament, de manera que els mitjans digitals senten la urgència de monetitzar

DES DE 2010, AQUESTA TÀCTICA PER ACONSEGUIR VISITES ALS MITJANS DIGITALS HA GUANYAT TERRENY, DEBILITANT LA CONFIANÇA DELS LECTORS

els seus continguts a través de la publicitat, que ve determinada per l’audiència (nombre de clics o visites). Aquest fet provoca que molts mitjans prioritzin la creació de continguts que puguin generar

prou interès en l’audiència per accedir-hi, independentment de quina sigui la seva rellevància informativa.

Aquesta pràctica es remunta a vint-i-cinc anys enrere, el 1999, quan es va parlar per primer cop del *clickbait* (que anys després es coneixeria, en català, com a *pescaclics*), tot i que el terme no es popularitzaria fins a mitjans de la dècada del 2010. Des de llavors, aquesta tàctica per aconseguir visites

als mitjans digitals ha guanyat terreny i ha implicat canvis tant en la redacció de les notícies com en el model de negoci de les empreses perio-

dístiques. I tot plegat ha provocat un gran nombre de crítiques i de detractors.

Això explica que el passat octubre, el Col·legi de Periodistes, el Consell de

L'ESQUER EMOCIONAL

Alguns defineixen els pescaclics com aquells titulars que generen unes expectatives que després no compleixen; d'altres diuen que són titulars insulso, sense substància; d'altres hi aboquen tot allò que no els agrada d'Internet. Sigui com sigui, els titulars pescaclics funcionen per dos motius: apelen les nostres emocions i alimenten el nostre cervell, que necessita satisfer la seva curiositat sense fer gaire esforç; d'aquí que bona part dels titulars pescaclics se serveixin en forma de llista.

La ira, la indignació, l'ansietat, però també la felicitat, l'alegria i la sorpresa són emocions bàsiques en les quals es basen els titulars pescaclics, segons un conjunt creient d'investigacions. D'un article acadèmic ("Breaking the News: First Impressions Matter on Online News"), en què s'analitzen 69.907 titulars produïts per quatre mitjans internacionals el 2014, es desprèn que els titulars que van obtenir una puntuació de sentiment més extrem (en sentit positiu o negatiu) són els més clicats.

Apel·lar les emocions és una manera d'atraure clics. Una altra és provocar la curiositat. El pescaclic és especialment bo en aquest sentit i els psicòlegs tenen algunes teories sobre per què passa això. Una de les més populars, la de l'esclat de la informació, és la que va proposar George Loewenstein a mitjans dels noranta. Aquest educador i economista nord-americà sosté que, sempre que percebem una bretxa entre el que sabem i el que volem saber, fem el possible per saciar-la. És el cas que ens ocupa.

la Informació i totes les universitats catalanes amb estudis de periodisme s'unissin per denunciar l'ús abusiu del pescaclics, perquè consideren que vulnera els principis ètics de la professió. Però les

ELS MODELS DE SUBSCRIPCIÓ I LA CAIGUDA DE LES XARXES SOCIALS COM A FONTS DE TRÀNSIT RELLEVANTS COMENCEN A RELEGAR AQUESTA PRÀCTICA

coses podrien estar canviant, ja que la implementació dels models de subscripció a la majoria de mitjans digitals i la irrupció de la intel·ligència artificial amenacen el negoci del clic.

QUANTITAT I QUALITAT

Sovint es confonen els titulars SEO amb els titulars pescaclics. SEO és l'acrònim de *Search Engine Optimization* (optimització per a motors de cerca) i fa referència a totes les tècniques emprades en l'entorn digital per millorar la visibilitat d'una pàgina web en un cercador, generalment Google, que a

cerca o, més recentment, aconseguir que el contingut d'un determinat lloc web aparegui a Google Discover (els articles suggerits pel cercador que apareixen quan s'obre el navegador en un mòbil Android i el navegador Chrome en un dispositiu iOS) són algunes de les tasques dels responsables de SEO dels mitjans.

“Hi ha articles que aporten volum i altres que fan producte. Hi ha continguts més quantitatius i d'altres que són qualitatius. Uns ens ajuden a pagar les nòmines i els altres fan marca”, explica Clara Soter, responsable de SEO i Producte d'El Nacional. “Un titular que t'enganya, que et promet unes coses que després no compleix, és un mal titular, però titular els articles de manera atractiva i enginyosa hauria de ser part de la nostra feina periodística”, rebla.

“Hi ha diferents tipus de titulars pescaclics: els que no reflecteixen el criteri de cerca, els que són tan oberts que et porten a la

confusió i els que directament desinformen”, assenyala Álvaro Mazariegos, director d'Audiències i SEO d'El Español, líder d'audiència en

l'entorn digital estatal segons el mesurador de referència GfK. “Però, perquè funcioni un departament de SEO, el que cal és detectar ràpid les tendències i oferir contingut local, divulgatiu i d'entreteniment”, afegeix.

CANVI DE TENDÈNCIA

En l'entorn digital, la majoria d'empreses periodístiques produeixen continguts que es regeixen per criteris tant quantitatius, per tal d'aconseguir el màxim d'audiència o clics, com qualitatius, amb els quals busquen oferir una informació rellevant, rigorosa i d'interès públic. Fins ara, els titulars pescaclics han estat en tendència perquè la majoria de mitjans oferien els

continguts en obert i atreïen els usuaris a través de les xarxes socials. Però les coses podrien estar canviant en els darrers anys arran de la implantació dels models de subscripció en els mitjans digitals i la caiguda de les xarxes socials com a fonts de trànsit rellevants.

“Hi ha una relació molt estreta entre la producció dels continguts i el model de

Tot i això, encara hi ha un llarg camí per recórrer per invertir aquesta tendència dominant. “Només entre el 10 i el 15% dels ingressos totals provenen de les subscripcions, de manera que cal seguir apostant pel mercat de les cerques. Aquests titulars continuen sent fonamentals per a empreses periodístiques sense mur de pagament i són freqüents als digitals esportius i locals”, afegeix Mazariegos.

"AQUESTS TITULARS CONTINUEN SENT FONAMENTALS PER A EMPRESES PERIODÍSTIQUES SENSE MUR DE PAGAMENT" Álvaro Mazariegos, El Español

negoci. Ara hi ha un element de percepció de la qualitat que els mitjans encara han de potenciar més. La gent paga per allò que aporta valor, de manera que el producte ha de ser de qualitat perquè la gent s'hi subscriu. Els mitjans han de tenir més cura que mai amb el producte si volen aconseguir sumar subscriptors”, explica el consultor Ismael Nafria.

A més, la importància de Google com a font de trànsit ha augmentat els últims anys en un context d'esfondrament d'al-

tres canals, entre els quals destaquen Facebook i X (abans coneguda com a Twitter). L'article “El negoci del clic està en perill, i això potser no és cap bona notícia”, publicat al darrer *Anuari dels Silencis Mediàtics de Mèdia.cat*, citava un gràfic d'*Axios*, digital especialitzat en informació política i econòmica, on es constata la dimensió de la caiguda: dels gairebé 120 milions

de referències del 2020 als 22,6 milions al juliol del 2023, en el cas de Facebook, mentre que dels gairebé 80 milions d'X al gener del 2021 s'ha passat als 21,4 milions de l'estiu de l'any passat.

IRRUPCIÓ DE CHATGPT

D'altra banda, l'ascens de ChatGPT i d'altres sistemes d'intel·ligència artificial generativa podrien transformar el negoci de les cerques digitals, fet que afectaria els titulars SEO i el pescaclics. Si bé Google continua sent el motor de cerca dominant al món, els usuaris més joves han començat a qüestionar-ne la credibilitat, saturats pel contingut patrocinat i els llocs web de poca qualitat enfocats només al posicionament web. Davant d'això, les noves generacions comencen a recórrer a diferents plataformes en funció de les seves necessitats: TikTok per a recomanacions visuals de restaurants i plans locals, Instagram per mantenir actualitzades les tendències, Vinted per detectar-les i Google Maps per llegir recomanacions abans d'entrar



TÈCNiques MÉS UTILITZADES

Segons el llibre *Periodismo y redes sociales. Claves para la gestión de contenidos digitales* (UOC, 2017), escrit per Susana Pérez-Soler, les cinc tècniques més utilitzades pels mitjans de comunicació a l'hora de pescar clics són les següents:

- Les llistes (“Deu coses que no et pots perdre”).
- L'omissió d'informació (“Cinc coses sobre la República Popular de la Xina que no coneixes”).
- Els titulars que interpel·len directament l'usuari (“Vint coses que només entendran les persones que estimen dormir”).
- Els que prometen algun tipus d'emoció (“Una gosseta es retroba amb els seus cadells”).
- Els titulars amb hipèrboles (“Cinc hamburgueses per les quals aquesta vida té sentit”).

a un local de restauració o una botiga de roba. A mesura que les aplicacions digitals s'especialitzen, els usuaris fragmenten les cerques en funció dels seus interessos.

Els xatbots d'intel·ligència artificial generativa els resulten més atractius perquè els permeten preguntar a una màquina,

L'ASCENS DE LA IA GENERATIVA POT TRANSFORMAR EL NEGOCI DE LES CERQUES DIGITALS, AFECTANT TANT ELS TITULARS SEO COM EL PESCACLIC

en lloc d'introduir paraules clau en un cercador, i els ofereixen resultats més personalitzats i precisos. Google ha introduït la intel·ligència artificial generativa en les seves pàgines de resultats, de manera que, davant de qualsevol pregunta, ara ja no cal entrar en un lloc web per llegir la resposta, sinó que la trobem directament al

cercador, així com un seguit de preguntes relacionades.

“La quota de mercat dels models d'IA generativa és encara molt petita a Espanya. Aquí l'ús de Chrome, en general, i de Discover, en particular, funciona molt bé, de manera que en els propers dos o

tres anys no hi ha una amenaça real al mercat de les cerques per part de la IA generativa, el que cal fer és integrar-la per alliberar els fluxos

de treball dels redactors”, assenyala Mazariegos. “Google no desapareixerà mai. El SEO l'han volgut matar moltes vegades, però el SEO ni està mort ni morirà. Això sí, la meua feina canvia i seguirà canviant. Cal estar molt atents a les tendències per adaptar la informació de la millor manera a l'entorn digital”, conclou Soteras. Ç

COM ES POT ELABORAR UN BON TITULAR SEO

L'ús dels titulars pescaclics no treu importància al SEO. A continuació repassem els aspectes més importants a l'hora d'escriure un bon titular:

- Ha de recollir l'essència de la notícia.
- És específic, descriptiu i inclou paraules clau.
- És fàcil d'entendre.
- És original, graciós o interessant. En definitiva, intenta captar l'atenció de l'usuari però sense enganyar-lo.
- Apel·la les emocions.
- Respecta el límit de caràcters per ser llegible a cada plataforma, des del cercador fins al lloc web passant pels diferents canals de xarxes socials.
- Té concordança, o fins i tot diàloga, amb la imatge o el vídeo que l'acompanya.
- Segueix l'estil de la casa. Com *The Economist*, mitjà reconegut pels seus peus de foto, és aconsellable que el mitjà tingui personalitat i la desplegui als titulars.
- Evita els clics i els llocs comuns.
- Evita les metàfores i la ironia.

Més informació a:

www.periodistes.cat/actualitat/noticies/collegi-de-periodistes-consell-informacio-catalunya-onze-universitats-denuncien-clickbait-periodisme › Article sobre la crida del Col·legi de Periodistes, CIC i universitats en contra de l'ús del pescaclics.

www.media.cat/2024/04/16/el-negoci-del-clic-esta-en-perill-i-aixo-potser-no-es-cap-bona-noticia › Article de l'Anuari dels Silencis Mediàtics de Mèdia.cat.



VIDES | 25 ANYS MINADES GERVASIO SÁNCHEZ

PALAU ROBERT

PALAU ROBERT
Passeig de Gràcia, 107
08008 Barcelona
Tel. 932 388 091

palaurobert.gencat.cat

Segueix-nos a:



EXPOSICIÓ SALA 3

Fins al 25 d'agost
Entrada lliure

Amb el patrocini:



 **Generalitat
de Catalunya**

Entrevista a Joan Armengol, periodista

"LA FEINA ERA LA MEVA ADDICCIÓ"

Fidel Castro, Grace Kelly, Casius Clay, Dalai Lama, Nelson Mandela, Orson Welles, Gabriel García Márquez o Josep Pla són alguns dels milers de personatges a qui va entrevistar Joan Armengol, veterà periodista que el pròxim 17 d'agost farà 90 anys. Ens rep en cadira de rodes en una residència geriàtrica, on fa uns anys que s'està, a tocar de l'Hospital de Sant Pau. Té la veu cansada per l'edat, però manté intactes els records d'una trajectòria que exemplifica, millor que ningú, la història de la ràdio, un mitjà que a casa nostra compleix un segle i al qual Armengol va dedicar bona part de la seva vida.

TEXT JORDI ROVIRA

FOTO SERGI REBOREDO

Vostè neix un llunyà 1934 i de nen ja comunicava amb la veu. Concretament, feia unes lectures a l'església de la Pietat d'Igualada.

Sí, des del púlpit. Era un escolanet privilegiat. Ho feia al maig, mes de Maria, i al juny, mes del Sagrat Cor. I les senyores que m'escoltaven deien que ho feia tan bé.

El 22 de gener del 1950, amb 15 anys, va dir les primeres paraules de Radio Igualada quan es va fundar: "Aquí, Radio Igualada".

Sí. L'adult que ho havia de fer es va retardar i m'ho van proposar a mi, que era allà, a l'acte inaugural. I temps després, quan ja era a Radio Igualada, va venir en Jaume Torrents, cap de programes de Ràdio Barcelona, per veure si em sentia amb l'ànim de professionalitzar-me. Perquè jo llavors no vivia de la ràdio.

I fa el salt a Barcelona.

El 1961 començo a Ràdio Barcelona amb en Bobby Deglané, que era un fenomen.

Jo era el seu ajudant. Però amb el temps, Deglané, que vivia a Madrid, deixa de fer el programa i el director de l'emissora em pregunta si em veig capaç de fer-lo jo. I accepto. A Igualada havia fet de tot: entrevistes, esports, presentar espectacles, etc. Per tant, el canvi a Ràdio Barcelona era causat per la importància de l'emissora. Per a mi era un somni.

Va entrevistar milers de famosos, però admet que tenia molt poca competència.

A l'exterior, gens. No hi havia cap altre mitjà de comunicació que sortís al carrer amb un magnetòfon portàtil. Vaig estar uns cinc anys sent l'únic.

Així els entrevistats no calia que anessin a l'emissora.

I els feia gràcia. Vaig entrevistar en Dalí a prop de l'Hotel Ritz, a l'Anthony Quinn en un bar... A més, sempre anava acompanyat de la Maria Teresa Casas, que parlava bé l'anglès. Era la secretària de la ràdio i

acabaria sent la mare dels meus fills. Molts cops ens presentàvem a l'hotel on hi havia el famós i parlàvem amb ell. Tot era molt natural.

Llavors no hi havia caps de premsa.

No, afortunadament, ni rodes de premsa amb desenes de periodistes. Un dia, vaig trobar-me el ministre López Bravo, un home amable i simpàtic, a prop de l'emissora i el vaig convèncer de pujar a la ràdio. Vaig avisar el director que teníem el ministre allà. Coses com aquesta em van passar amb molts personatges en aquella època.

I quan un famós arribava amb avió l'esperava a l'escaleta mateixa de l'avió.

Jo anava a l'aeroport com si fos casa meua. No portava ni acreditació. En aquells anys mai vaig necessitar cap mena de credencial. Entràvem fins a peu de pista i no hi havia ningú més. I els personatges que baixaven les escales de l'avió es trobaven allà un home amb un micro, i cap problema.



PERFIL

Joan Armengol i Costa (Igualada, 1934) va iniciar-se a Ràdio Igualada i des d'allà va fer el salt a Ràdio Barcelona, on va fer un gran nombre d'entrevistes amb un estil incisiu i àgil. L'any 1971, va iniciar una nova etapa a Televisió Espanyola, tasca que compaginava amb Ràdio Nacional d'Espanya. També va treballar a la SER, *El Correo Catalán* i Ràdio Estel. Ha estat distingit amb el Premi Ondas, el Premi Nacional de Ràdio, el Premi Ciutat de Barcelona, el Premi Ciutat d'Igualada i l'Antena d'Or, entre d'altres.

En una entrevista va dir que havia fet 50.000 entrevistes. En una altra va dir 70.000. En què quedem?

"NO HI HAVIA CAP ALTRE MITJÀ DE COMUNICACIÓ QUE SORTÍS AL CARRER AMB UN MAGNETÒFON PORTÀTIL. VAIG ESTAR UNS CINC ANYS SENT L'ÚNIC"

És que al principi me les apuntava, però després... Estava a Ràdio Barcelona, però també treballava per a *El Correo Catalán* i *El Noticiero Universal*, per a la revista *Ondas*, feia de presentador a molts llocs... Estava a tot arreu.

Fins i tot va tenir proximitat amb Nixon. De què van parlar?
En Nixon, a qui vaig entrevistar dos cops, havia nascut a Yorba Linda, una localitat de Califòrnia que es diu així per Josep Antoni Jorba, un català que havia nascut a Jorba, un poble a prop d'Igualada. Ho vaig explicar a en Nixon i li va fer una certa gràcia.

"EN PAU CASALS ESTAVA EMOCIONAT PERQUÈ LI ENCANTAVA TOT ALLÒ QUE ERA CATALÀ. ESTAVA MOLT ENYORAT. JO CREC QUE VOLIA MORIR A CATALUNYA"

Té una anècdota molt bona amb Juan Manuel Fangio, el pilot de Fórmula 1.
Jo cada dia portava un personatge al programa de Ràdio Barcelona que presentava en Mario Beut: un dia en Kubala, un altre l'Antonio Gades... i aquell dia era en Fangio. El vaig anar a buscar a l'hotel i, un cop al taxi, vaig dir al conductor que s'afanyés, perquè no arribàvem a temps. “¿Qué se cree, que soy Fangio?”, em va dir el taxista. “No, Fangio es este señor de aquí”, li vaig respondre.

**Al domador Luigi Gerardi va entre-
vistar-lo dins la gàbia dels lleons i a Pinito del Oro, a dalt d'un trapezi, a vint-i-cinc metres d'alçada i sense protecció. No tenia por?**
En Gerardi em va dir que quan els lleons estaven a la pista estaven mig adormits i que, si algun saltava, jo em quedés quiet. Jo em sentia valent, potser no valorava el perill. Però l'entrevista a dalt del trapezi no la tornaria a fer perquè allò es movia. Em vaig plantejar no fer-la, però vaig pensar que em criticarien si me'n desdeia i vaig fer-la. Quan ets jove, benvolgut, es fa tot.

El 1967 tampoc va tenir por de fer-li unes preguntes a Franco enmig d'una audiència al Palau de Pedralbes.
Jo portava un petit magnetòfon. “Me la jugo”, vaig pensar. Em vaig aixecar, me li vaig acostar i li vaig començar a fer preguntes. No era un gran orador. Moltes vegades tenim por del que pugui succeir, i no va passar res. Si en lloc d'això hagués

trucat abans al que portava la seva agenda, m'hauria penjat el telèfon.

Hi ha entrevistes que devien portar-li feina.
La Victòria dels Àngels em va costar perquè el seu entorn era molt difícil. I en Cantinflas també em va costar molt entrevistar-lo. Ho vaig fer durant el viatge de noces a Mèxic.

Va aprofitar el viatge de noces per fer entrevistes?
És clar. En vaig fer moltes.

Quan treballava a TVE, va fer una polèmica entrevista a l'actor George Sanders...
Sanders, guanyador d'un Oscar, s'estava a Castelldefels. A Miramar em deien que no hi anés, que no em donaria l'entrevista, però vaig anar-hi. Me la va concedir, però només començar vaig veure que anava begut, malparlava..., així que vaig deixar-ho córrer. A Miramar em van esbroncar, perquè ja m'havien advertit que no hi anés. Tot i això, vam utilitzar la pel·lícula de l'inici de l'entrevista per aprofitar alguna cosa. I deu minuts després un teletip informa que en George Sanders s'ha suïcidat. Em va trucar tota la premsa per parlar-ne.

El 1973 també va fer una última entrevista, aquest cop a Pau Casals a Puerto Rico.
Jo ja l'havia entrevistat a Prada de Conflent per a *El Correo Catalán*. A Puerto Rico, vaig anar-hi en un viatge de premsa, i vaig aprofitar per anar-lo a veure. En Casals estava emocionat perquè li encantava tot allò que era català. Estava molt enyorat.

Jo crec que volia morir a Catalunya. Va morir poc després d'aquella entrevista, que van tardar anys a emetre, perquè llavors era un tema intocable.

El setembre del 1977 fa la primera entrevista a Tarradellas després de tornar de l'exili.
Ens arriba la informació que en Tarradellas està a Madrid per trobar-se amb en Suárez, i el cap d'Informatius m'envia cap allà. Durant el viatge m'assabento que s'està a casa d'en Manuel Ortínez, persona molt vinculada a Igualada i a qui jo coneixia. I així va ser com vaig accedir a aquella casa mentre tots els periodistes s'esperaven a fora. L'Ortínez me'l presenta i vaig entrevistar-lo. Després d'allò, vaig estar molts cops a casa seva, a Saint-Martin-le-Beau, i vaig viatjar amb l'avió que el va portar a Catalunya, en el qual anàvem la família, un parell de periodistes més —un era en Tomàs Alcoverro— i jo.

"ACTUALMENT SE CELEBRA EL CENTENARI DE LA RÀDIO, PERÒ NO S'HAN TINGUT EN COMpte Els Professionals D'AQUELLA ÈPOCA"

Ha fet milers d'entrevistes. Les últimes, fetes a Ràdio Estel, les estan digitalitzant. El preocupa que moltes altres es perdin?
Fa uns anys em preocupava molt, ara ja...

En un article, Toni Vall va explicar que es va trobar el seu arxiu als Encants.
Els meus fills, que es dediquen a coses que no tenen res a veure amb el periodisme, no ho vivien com jo, així que el meu arxiu va estar-se un temps en un traster. I al final el vaig vendre a una persona que es va quedar quadres, fotografies, llibres, cartes, acreditacions... No sabia que estava als Encants.

I no s'ha plantejat mai escriure les memòries?
I a qui li interessen? Poc després d'arribar a la residència, vaig donar una conferència

als avis sobre anècdotes que he viscut, però no hi vaig veure gaire interès. Només una persona va fer una pregunta sobre la Sara Montiel.

A la residència se sent fora de lloc.
De tot el que estic explicant, ningú d'aquí sap a què em refereixo. Jo era molt amic de l'Adolfo Suárez, però el 80 o 90% dels d'aquí no saben ni qui era. Jo, que cada dia llegeixo durant hores els diaris, per les

"EN LLOC DE 40.000 O 50.000 ENTREVISTES, AMB MENYS DE LA MEITAT N'HI HAURIA HAGUT PROU I M'HAURIA D'HAVER DEDICAT A CUIDAR LA FAMÍLIA"

eleccions catalanes preguntava als avis si anirien a votar, i ningú sabia que hi havia eleccions.

Aviat farà 90 anys i la ràdio n'ha complert 100.
Actualment s'està celebrant el centenari de la ràdio, però no s'han tingut en compte els professionals d'aquella època. Ara ja ningú sap qui era un monstre de la comunicació com en Joaquín Soler Serrano, que quan parlava em deixava bocabadat. Però hi ha una sèrie de noms que no es poden oblidar. Fa l'efecte que la ràdio l'han descobert ara. I si no fos per nosaltres...

Escolta la ràdio encara?
Molt, tot i que ara és diferent. És molt lliure, però d'una petita notícia en fan un serial. Tanmateix, jo ja soc d'una altra època. Cada dia llegeixo obituaris de gent que havia conegut. Cada dia em sento més sol. Més d'una vegada m'he plantejat que, si m'hagués quedat a Igualada i m'hagués casat amb una noia normal i corrent de la comarca, la meva vida hauria estat diferent. Perquè jo he estat un superaddicte. La feina era la meva addicció. En lloc de 40.000 o 50.000 entrevistes, amb menys de la meitat n'hi hauria hagut

prou. I m'hauria d'haver dedicat a cuidar la família.

Un cop va dir que per culpa del periodisme havia deixat la família una mica de banda.
Una mica no, totalment. La meva filla recorda que, quan van operar-la d'apendicitis, vaig anar a veure-la, però que estava pendent de la televisió —estava de guàrdia a TVE— i no li vaig fer cas. És complicat... Però que aporta la família? Tampoc ho sé... Ara no tinc companyia, el meu fill i la meva filla estan bé, però on és la família? Estic totalment sol.

Enyora el periodisme?
Totalment.

Com veu el futur de la professió?
Malament. Ara tothom és periodista. A la Belen Esteban li diuen “col·laboradora” i ja pot fer entrevistes. No és periodista, és una cara popular. Això no passa en cap altra especialitat de la vida.

A la ràdio ara s'escolten molts pòdcasts? N'ha escoltat mai?
És que no sé què són.

Com definiria el Joan Armengol que està a punt de complir 90 anys?
Jo em considero mort. Fa molt temps que he mort. **Ç**

LA IA QUE AJUDA (I NO ENS TREU LA FEINA)

Guia d'eines d'intel·ligència artificial
per als professionals de la comunicació

TEXT ALBERTO GÓMEZ

La intel·ligència artificial acapara nombrosos titulars. No hi ha dia que no se'n parli. Però sovint aquestes informacions estan associades a aspectes negatius i generen por entre la població, preocupada per si els robots d'última generació ens acaben traient la feina. Més enllà d'uns temors més o menys justificats, hi ha un gran nombre d'eines d'IA que s'han creat en els darrers temps i que ajuden, i molt, en les tasques pròpies dels periodistes. En aquestes pàgines us oferim una dotzena d'aplicacions i funcions de la IA que poden ser de gran utilitat entre els professionals de la informació.



La intel·ligència artificial ha arribat per quedar-se i, malgrat els nombrosos temors que està generant en diferents sectors, també té un munt d'utilitats pràctiques.

Una aliada, i no pas una substituta. Ja ha passat un temps d'ençà que la intel·ligència artificial va començar a arribar a les redaccions, un punt (sembla que de no retorn) en el qual el periodisme i la comunicació corporativa cada vegada incorporen més eines basades en la IA. És per això que hem consultat una sèrie d'experts, perquè ens parlin de les apps o funcions que més avantatges poden aportar als professionals de la comunicació. Perquè ens descriguin com la van descobrir o quins són els millors atributs per poder treballar-hi de manera més eficient.

I és que cada dia queda més clar que hem de veure i acceptar la IA com una aliada, amb la mateixa coherència que ens porta

a rebutjar qualsevol situació en la qual puguem ser substituïts per ella. La mà i el cervell de cada periodista sempre seran els últims a decidir com s'ha de tractar una informació, però no ho faran sols. Com assegura Fernando Galindo, degà de la Facultat de Comunicació de la Universitat Pontificia de Salamanca, “parlem de ganivets de cuina: mal utilitzats poden fer mal. Però si els sabem fer servir, tots acabarem tenint-los a casa i incorporant-los al nostre dia a dia de manera natural”.

CHATGPT



És una de les principals eines del panorama de la intel·ligència artificial generativa i, per extensió, la porta d'entrada a aquesta tecnologia per a molts professionals de la informació. Per a Enrique San Juan, expert en intel·ligència artificial i en comunicació digital estratègica, director de l'agència digital Community Internet a Barcelona i formador de 900 professionals en IA, “ChatGPT està equipat amb el motor d'IA més avançat, el GPT-4, que pot donar servei als periodistes en —almenys— aquestes modalitats: investigació i recollida d'informació, generació d'idees per a articles, assistència en la redacció, la traducció i la localització de contingut i, per finalitzar, anàlisi de dades i de tendències”. Hi ha diferents plans, tant de gratuïts com de pagament.

DESCRIPT



Per a Cristina Aced, formadora en comunicació digital i fundadora de l'escola en línia *LasImperdibles.com*, aquesta eina “és molt útil per editar vídeos a partir de la transcripció. En lloc d'haver d'escoltar tot el vídeo i anar seleccionant fragments, et

PERPLEXITY, AMB 10 MILIONS D'USUARIS MENSUALS, INDICA QUINES SÓN LES FONTS MÉS RELLEVANTS PER ELABORAR UNA INFORMACIÓ

transcriu l'àudio i pots editar-lo a partir del text. Estalvia molt de temps i facilita generar clips curts per compartir a les xarxes a partir d'una xerrada”. N'hi ha una versió gratuïta i dues més de pagament (d'11 i de 22 € mensuals, respectivament).

PERPLEXITY



Potser estem parlant d'una de les eines favorites a les redaccions, perquè està especialitzada a indicar quines són les fonts més rellevants per elaborar una informació. Si abans, per fer un reportatge, calia posar-se a indagar en les taules de l'INE i

en els butlletins estadístics dels ministeris i les conselleries, amb Perplexity es poden aconseguir, en pocs segons, les diferents fonts directes per

trobar les dades que es necessiten. Creada el 2022, aquesta aplicació ja té 10 milions d'usuaris mensuals. N'hi ha una versió estàndard gratuïta i una de professional (Perplexity Pro) amb un cost de 19 € mensuals.

COPILOT



Aquest sistema d'intel·ligència artificial creat per Microsoft el 2023 cerca dades o elabora textos senzills i integra, en una mateixa eina, diverses aplicacions d'OpenAI, com ara ChatGPT-4, Dall-E3 (per a imatges), etc. "Si treballes en un mitjà local i tens el programa d'activitats de la festa major d'un poble, per exemple, li pots demanar que t'elabori una notícia que desenvolupi les activitats detalladament. I després el redactor només haurà de donar-li el toc final (titular, etc.). D'aquesta manera, potser podria dedicar el temps que guanya a trucar al regidor de festes i ampliar la informació", explica Aida Acitores, editora de la revista *PaCO* i de *Palenciaenlared.es*. Per la seva banda, Aced destaca que, quan s'està elaborant

una nota de premsa, el sistema "pot ajudar a extreure les idees clau d'un informe o a personalitzar la nota per a diferents tipus de mitjans". N'hi ha una versió gratuïta i diverses versions per a professionals, tot i que són de pagament. La versió més barata costa 22 € al mes.

GEMINI



Aquesta eina de Google, creada el 2023, es caracteritza per ser multimodal: permet analitzar àudio, vídeo, imatge i text des d'un únic "cervell", a diferència de les IA existents fins ara. Aviat s'aplicarà en sistemes i equips complexos i en models de telèfons intel·ligents, amb els quals Google ja està començant a tenir acords. Per a Mapi García, responsable de clients de mitjans a Google Cloud, "res deixa d'evolucionar, això va molt de pressa, tot canvia contínuament. Google, per exemple,

ha fet més de 270 llançaments al voltant de la intel·ligència artificial només durant l'any passat".

OPUS CLIP



Una altra eina creada en l'àmbit del format del vídeo és Opus Clip, que genera clips curts a partir d'un vídeo llarg. "Tot comença una vegada introduït l'enllaç de YouTube i indicant el nombre de clips que es volen generar i la durada. I és a partir d'aquí que Opus Clip et suggereix els millors fragments", explica Aced. A més, té funcions innovadores. Per exemple, identifica els moments més captivadors dels vídeos, els extreu i ho reorganitza en vídeos curts. També detecta parlants nadius i analitza els subtítols del vídeo per destacar-ne les paraules clau més valuoses. Va ser creat el 2023 i ja compta amb 4,5 milions d'usuaris mensuals, té una versió gratuïta, una d'iniciació (8 € al mes) i una altra per a professionals (25 € mensuals). Funciona en vint idiomes diferents.



Nombroses aplicacions actuals d'intel·ligència artificial permeten millorar les tasques periodístiques.

EXISTEIXEN EINES, CADA COP MÉS FIABLES, COM WHISPER, TRANSCRIBE O SONIX, QUE PERMETEN TRANSCRIURE GRAVACIONS D'ÀUDIO A TEXT



EINES, TAMBÉ, PER ALS LECTORS

Alguns mitjans també estan enfocant la IA a l'usuari, al lector del diari digital, a banda de si els redactors que elaboren les notícies fan servir o no eines *made in AI*. N'és un exemple el treball innovador en un diari local de La Rioja (*NueveCuatroUno.com*), que dirigeix Chus del Río. En fer clic en una notícia, l'usuari veu que es desplega una petita finestra que ofereix un resum del text, n'explica el context (altres notícies relacionades) i presenta les declaracions dels seus protagonistes, entre d'altres.

D'altra banda, el veterà diari argentí *Clarín* està portant a terme una aposta similar. L'assistent de lectura de cada notícia, basat en la intel·ligència artificial, ofereix fins a sis formats alternatius al text original, que cada lector pot "consumir" segons les seves preferències. En pocs segons, una notícia "clàssica" pot quedar convertida en un breu resum, en deu frases o fets ordenats cronològicament, en titulars destacats o frases entre cometes, en dades, en noms i en preguntes freqüents, entre altres opcions.

WHISPER



Existeixen una infinitat d'eines per transcriure gravacions d'àudio a text i cada vegada són més fiables, ja que abans feien moltes errades. Això suposa tot un avantatge en la feina quotidiana d'una redacció, on "teclejar" una entrevista o una llarga roda de premsa no només és una tasca tediosa sinó que, a més, sempre ocupa massa temps, sobretot si el tema s'ha de publicar urgentment. En aquest sentit, Whisper, creada el 2022, és la mateixa eina desenvolupada per OpenAI, concebuda sobretot per a àudios en anglès. Hi ha tres preus en funció de la versió escollida: gratis, 18 € i 22 € mensuals.

TRANSCRIBE



Aquesta aplicació també és de pagament i es tracta d'una altra eina molt desenvolupada per transcriure a text (Word o PDF) qualsevol arxiu de so (mp3, mp4, mov, avi, etc.). Acitores creu que "acostuma a afinar bastant la transcripció i és capaç d'identificar en el text, amb rigor, les diferents persones que intervinguin en la conversa que es vol transcriure". Actualment, Transcribe funciona ni més ni menys que en 120 idiomes diferents. N'hi ha una versió gratuïta, una d'iniciació (per 8 € al mes) i una altra de professional (per 25 € mensuals).

GPTS



Una de les funcions estrella de ChatGPT és, sense dubte, l'accés als seus GPTS, abans anomenats *plugins*, aplicacions desenvolupades per tercers que poden ampliar la funcionalitat nativa de ChatGPT. Enrique San Juan en destaca alguns com Canva, per poder demanar idees de creacions que posteriorment es poden refinar en la mateixa aplicació de disseny gràfic; Whimsical Diagrams, que explica i visualitza conceptes amb diagrames de flux, mapes mentals i diagrames de seqüència; Data Analyst, que ajuda a analitzar i visualitzar dades; i Song Maker, consells essencials per a la composició musical i la creació de

ROYAL BLISS®

FREEDOM TO *Mix*



Cada mescla inspira.

*Fes la mescla que vulguis amb Royal Bliss
i descobreix la teva obra mestra.*

Royal Bliss és una marca registrada de The Coca-Cola Company.

DEBAT ENTRE LA PROFESSIÓ

En els darrers temps, en tots els congressos, jornades o conferències sobre el futur del periodisme, sempre hi ha un espai dedicat a com els professionals del sector miren d'adaptar-se a l'arribada de la intel·ligència artificial. I, en el millor dels casos, s'intenta diferenciar i explicar quins en són els avantatges i quins en són els possibles inconvenients. El passat mes d'abril es va celebrar el XVIII Congrés d'Editors CLABE (que per primer cop no va tenir lloc a Madrid, sinó a Palència), amb el títol d'"Els mitjans de comunicació en l'era de la intel·ligència artificial". Aquesta trobada va reunir més de tres-cents professionals del sector per reflexionar sobre les noves tendències del periodisme i va comptar amb la participació de periodistes que cada cop més conviuen amb la intel·ligència artificial en el seu dia a dia. Així, Ismael Nafria, Ricard Checa i Estanis Alcover van ser alguns dels catalans que van assistir al congrés, on van coincidir amb Rosalía Lloret, Miguel Ángel Oliver i Arsenio Escolar, entre d'altres experts en aquesta temàtica.



En pocs anys, els robots cada cop han anat agafant més protagonisme a les redaccions.

cançons amb els quals es poden produir progressions d'acords, notes musicals, lletres de cançons, bandes sonores i portades d'àlbums.

MERLIN



Aquesta eina de Microsoft és una extensió de Chrome que ens permet interactuar directament amb les pàgines web a través de les quals estem navegant. Aida Acitores destaca que podem demanar a Merlin "un resum, que transcriu en text vídeos de YouTube o que ens ajudi a buscar declaracions amb rapidesa dins d'un text llarg". Actualment n'hi ha dues versions, la gratuïta i la que costa 19 € mensuals.

SONIX



Aquesta és una altra eina que actualment moltes productores ja fan servir per transcriure gravacions. Entre altres avantatges, Sonix permet transcripcions automatitzades i traduccions automàtiques. Ideal per a reunions, conferències, entrevistes, pel·lícules, etc. També inclou la possibilitat d'inserir subtítols, aportant qualitat i accessibilitat al producte final. Té un cost de 9 €/hora (versió estàndard) i de 4 €/hora + 22 € al mes (versió prèmium). Funciona en 50 idiomes diferents.

CIBELES



El veterà periodista Joaquín Abad, exdirector d'*El Caso*, ha desenvolupat eines específiques per a redaccions com Cibeles AI, un *plugin* que s'instal·la al CMS d'un mitjà digital (compatible amb Wordpress i la majoria de gestors) i funciona com a assistent a l'hora de publicar notícies. Ajuda a adequar els textos segons els lectors o pot fer una versió diferent i actualitzada d'una nota de premsa ja redactada. El seu cost és de 12 a 75 €, en funció de la quantitat de paraules. Ç

PERIODISTES AMB MOLTES CAPACITATS

Els professionals amb discapacitat defugen les etiquetes i demanen als mitjans de comunicació l'oportunitat per demostrar la seva vàlua

TEXT DIEGO SÁNCHEZ



El periodista Miquel González, cec, i la seva gossa pigall als estudis de Tarragona Ràdio. Foto: Mauri Fernández

Són periodistes i no volen que les seves discapacitats –visuals, auditives o de mobilitat, entre altres– impliquin que no puguin treballar als mitjans de comunicació. En aquestes pàgines alguns d’ells expliquen com han afrontat les seves limitacions i han sabut adaptar la feina a la seva situació. Però no sempre n’hi ha prou amb això. Els responsables dels mitjans de comunicació sovint encara mostren reticències a contractar-los, posant de manifest que a les seves discapacitats s’afegeixen els prejudicis dels altres. Una situació complexa que, a poc a poc, va incorporant canvis legislatius que ajuden a tenir, en aquest sentit, un entorn més normalitzat.

L’Helga, una preciosa labrador negra, s’acomoda al terra de la peixera dels estudis de Tarragona Ràdio. Com cada dia, s’estira als peus del periodista Miquel González, –amb ceguesa total–, mentre ell presenta el *Tothom*, que ha estat guardonat com a millor programa de ràdio d’emissió local (Premis RAC 2021). “La gossa pigall m’ajuda amb la mobilitat, a tenir independència i confiança en mi mateix, i a sentir-me segur”, explica aquest periodista. L’objectiu d’aquest programa és donar veu al col·lectiu de persones discapacitades de la capital tarragonina. “Una de les entrevistes més interessants va ser a una noia sorda. Ho vaig demanar sense pensar. Vam necessitar l’ajuda d’una intèrpret de llengua de signes”, recorda rient.

Com els prop de vint periodistes catalans –no tots en actiu– afiliats a l’ONCE, en

assumeix el cost de les adaptacions al lloc de feina perquè puguin treballar amb total autonomia”, assegura Enric Botí, delegat de l’ONCE a Catalunya.

CANVIS LEGISLATIUS

Però no és aquesta l’única discapacitat dels professionals de la informació catalans. Guillem Carles és l’únic periodista sord que està col·legiat al Col·legi de Periodistes de Catalunya. Des del 1971 dirigeix, com a *freelance*, Sord Press, agència de notícies per subscripció. És un habitual a les rodes de premsa posteriors al Consell de Govern. No té dificultats per seguir les compareixences perquè hi ha un intèrpret. “En Guillem és un periodista més, evidentment, però a les meves respostes, tot i que sé que ell mira l’intèrpret, jo el miro per respecte i vocalitzo tant com puc”, comenta Patrícia Plaja, portaveu en funcions del Govern. El problema sorgeix quan arriba l’*off the record*. “No escolto

ELS PERIODISTES AFILIATS A L’ONCE UTILITZEN UN LECTOR DE PANTALLA O SINTETITZADOR DE VEU QUE DESCRIU EL QUE APAREIX A L’ORDINADOR

Miquel utilitza un lector de pantalla o sintetitzador de veu (JAWS) que descriu sonorament tot el que apareix a la pantalla del seu ordinador, ja siguin texts o fotografies. A més a més, compta amb una línia braille, un teclat perifèric adaptat per a persones cegues que transcriu tota la informació visual en punts braille. “L’ONCE

les coses interessants que comenten els periodistes, i és aquí on em perdo”, reconeix en Guillem, que demana més esforç per portar a terme més polítiques d’integració.

Per la seva banda, Plaja assegura que la Generalitat vol garantir l’accessibilitat

de la informació a través de tots els seus canals. I recorda que el passat mes de novembre el Parlament va aprovar el Codi d’accessibilitat de Catalunya. L’article 115 estableix que “el sector públic, així com les empreses, institucions o entitats privades que prestin serveis públics, sempre que, com a mitjà de transmissió d’informació a disposició de la ciutadania en general, utilitzin el suport DVD, continguts en línia o altres sistemes similars mitjançant noves tecnologies o aplicacions per a dispositius, hi han d’incloure els sistemes d’audionavegació, audiodescripció, subtitulació i interpretació en llengua de signes catalana”. En l’àmbit estatal, al desembre de l’any passat es va aprovar el Reial decret 193/2023 sobre accessibilitat als llocs web i a les apps, pel qual es regulen les condicions bàsiques d’accessibilitat i no-discriminació de les persones amb discapacitat per accedir a béns i serveis a disposició pública i utilitzar-los.

L’últim gran avenç legislatiu en inclusió es va produir el passat 25 de gener amb la reforma de l’article 49 de la Constitució espanyola, pel qual se substituïa el mot *disminuït* pel de *persona amb discapacitat*. “Val més tard que mai, tot i que crec que arriba molt tard”, considera Plaja. “Jo era a la cabina de periodistes del Senat i em vaig abraçar amb molts presidents d’organitzacions de discapacitats. Va ser un acte de justícia. Què vol dir *disminuïts*? No, home, no, persones amb discapacitat!”, exclama



Ana Gómez i Mayte Antona a la redacció de Servimedia, a Madrid. Foto: Alberto Morales

amb rotunditat Mayte Antona, cap de la secció de societat de Servimedia.

LIMITACIONS I METICULOSITAT

Servimedia és una agència de notícies pertanyent al grup social ONCE que tracta la informació social des de tots els seus vessants. A l'agència es compleix amb escriu la Llei d'integració social dels minusvàlids de l'any 1982, que obliga les empreses amb més de cinquanta treballadors fixos a contractar, com a mínim, dues persones amb discapacitat. A Servimedia el 62% dels trenta-cinc periodistes que hi treballen tenen algun tipus de discapacitat.

L'Ana Gómez és cega total. Des de la secció de societat s'encarrega dels temes d'im-

migració, discapacitat, ONGs, igualtat i dona. “Està bé que una persona amb discapacitat escriu sobre discapacitat, perquè l'entén”, reflexiona. També confessa que a l'hora d'escriure una notícia ha d'anar més a poc a poc per evitar cometre errades tipogràfiques, tot i que a l'agència hi ha editors de

no vull ser la primera, vull ser la millor. El periodisme està al cap”, assevera Antona.

Per la seva part, des del seient del copilot d'una autocaravana en algun punt del continent europeu, la periodista d'RTVE i escriptora Anna Hernández, amb una discapacitat visual del 76%, recorda amb nostàlgia el càsting que va haver de superar per convertir-se en reportera del programa *España*

GUILLEM CARLES ÉS SORD I COBREIX LES RODES DE PREMSA GRÀCIES A UN INTÈRPRET, PERÒ ES PERD ELS *OFF THE RECORD*

correcció. “Són excel·lents professionals. Jo, que no tinc discapacitat, puc ser més ràpida fent un *canutasso*, però a la meua secció

Directo. “Havia de preguntar a la gent del carrer sobre una onada de calor que afectava Madrid i recordo que vaig pensar:

mentre no m'entrebanqui amb el company càmera, tot anirà bé”, comenta. Va sortir-se'n. I d'això ja fa més d'una dècada. Ara, com a periodista autònoma, compagina la seva vida nòmada —conduïx el seu marit— amb reportatges a l'apartat *Noticias inspiradoras* del Canal 24 h d'RTVE.

Hernández fa servir la lupa del Windows+, l'opció Voice Over del seu iPhone —que li llegeix tot el que surt a la pantalla— i l'aplicació de dictat mitjançant Siri. També ha fabricat un faristol de fusta casolà on col·loca el seu portàtil per tal que la llum reflecteixi en un angle concret l'únic punt per on ella hi pot veure. “Soc molt metòdica. El meu càmera fa sempre la primera



BARRERES MENTALS

Les limitacions que pateixen els periodistes amb discapacitat sovint són mentals i les tenen els altres. Com les dels responsables dels mitjans de comunicació.

CV SENSE FOTO PER POR DEL REBUIG

“Al currículum no explicitava que era cega i a les ofertes de feina no adjuntava una fotografia per por del rebuig”, admet Ana Gómez. És cert que, amb el pas dels anys, la societat ha passat d'una visió més mèdica o assistencial a un enfocament més social i de drets, però encara hi ha molt prejudici per part de les empreses de comunicació a l'hora de contractar periodistes amb discapacitat. “Les empreses han de trencar aquesta barrera del desconeixement i la desconfiança. Abans de pensar que seràs una càrrega, haurien de preguntar-te què pots fer. Si aposten per tu, tu mateix et vas animant”, reclama Miquel González. L'ONCE ofereix a les persones discapacitades el servei d'orientador laboral. “Les acompanyem a les entrevistes de feina i demanem als empresaris que els donin una oportunitat”, explica Enric Botí.

MITJANS SENSE VOLUNTAT

Malauradament, en més ocasions de les desitjables l'única via per treballar és engegar projectes personals i “picar pedra”. “No crec que els mitjans estiguin preparats per admetre a

les seves plantilles periodistes amb discapacitat auditiva. Tant els periodistes sords o amb pèrdua auditiva com els implantats coclears estan ben preparats. Però calen més intèrprets i no hi ha voluntat”, es queixa Guillem Carles. Ara, però, el col·lectiu rebutja les quotes i demana al sector allunyar-se del capacitisme i de les etiquetes. “Jo, de professió, em considero periodista i després tinc una discapacitat. Són dues coses ben diferents”, reflexiona Carlos Valdivia.

EL BASTÓ, SENYA D'IDENTITAT

Tanmateix, l'actitud de la persona ho és tot. “Avui en dia ser periodista és missió impossible per a qualsevol. Però depèn de tu que vulguis batallar cada injustícia. Si vols ser periodista, encara que tinguis una discapacitat, ho acabaràs sent”, afirma Anna Hernández amb ple convenciment. A la seva biografia a la xarxa social X, Pere Ribes es defineix com a “cec de naixement, però amb molt a veure”. “Jo no me n'amago, no hi veig un borrell, però tinc molt a veure, en el sentit que tinc moltes coses per aprendre, per aportar i per comunicar”, explica. En Pere, a més, té pujada una fotografia d'ell amb el bastó. “Els guardo tots des de ben petit. Jo em veig com un periodista que intenta fer bé la seva feina i el fet de la discapacitat me'l prenc com un complement, com un reforç, com la meua senya d'identitat”, conclou.



El periodista Guillem Carles, sord i impulsor de l'agència Sord Press, en plena roda de premsa del Govern. Foto: Josep Lago



Pere Ribes, estudiant de Periodisme i cec de naixement, durant una transmissió d'un partit de la Unió Esportiva Olot per a Ràdio Olot. Foto: David Planella

edició de vídeo. I després ho repasso. Miro els clips moltes vegades, *frame a frame*, a un centímetre de distància”, assegura.

INFORMACIÓ INCLUSIVA

I hi ha altres exemples de professionals que han aconseguit fer-se un lloc en el periodisme, malgrat la seva discapacitat. Amb dificultat per pujar escales o rampes degut a la seva distròfia muscular, Carlos Valdivia, amb un 45% de mobilitat reduïda, va optar per crear el *Diari de la Discapacitat*. És un diari digital (amb 15.000 visites anuals) que en Carlos nodreix, des de casa seva i amb ajuda de diversos col·laboradors, de notícies vinculades amb l'actualitat de la discapacitat. El 2022 va ser guardonat amb els Premis Solidaris de l'ONCE i de la Federació d'Associacions d'Implantats Coclears d'Espanya (AICE).

“No hi havia cap mitjà que parlés del que els passa a les persones amb discapacitat en el seu dia a dia. Crec que els mitjans haurien de fer una informació més inclu-

“SOC MOLT METÒDICA. MIRO ELS CLIPS MOLTES VEGADES, *FRAME A FRAME*, A UN CENTÍMETRE DE DISTÀNCIA” Anna Hernández, TVE

siva i normalitzar la discapacitat”, recalca Valdivia, i recorda que a Catalunya hi ha aproximadament 500.000 persones amb alguna discapacitat.

Un altre exemple d'empenta que cal tenir en compte és Pere Ribes. D'ençà que la Unió Esportiva Olot va pujar a Segona B de futbol, aquest estudiant de primer de periodisme de la UAB, i cec total, no es

perd cap partit dels que es juguen a casa. Al principi anava al camp amb una ràdio amb la qual seguia les retransmissions que feia el seu ídol, David Planella, periodista esportiu de Ràdio Olot. “Amb la ràdio i el so de l'ambient de la grada em podia guiar sobre el desenvolupament del joc”, comenta. Veient

l'empenta i la professionalitat, Planella ràpidament el va fitxar com a comentarista durant els partits i com a col·laborador del programa setmanal *El tercer temps*. “No sé on em veig quan acabi la carrera. M'agradaria enfocar-me en l'àmbit esportiu. El que tinc clar és que vull mantenir aquella sensació de plenitud que sento quan arribo a casa després de comentar un partit”, reconeix. Ç

BARCELONA REGATA CULTURAL

ABRIL-OCTUBRE 2024



DESCOBREIX TOTES LES ACTIVITATS QUE ACOMPANYEN LA COPA AMÈRICA A BARCELONA. VINE A VIURE LA REGATA CULTURAL.
BARCELONA.CAT/REGATACULTURAL





Part de l'equip de la revista *Alternativas Económicas*, a la redacció. D'esquerra a dreta, Mariana Vilnitzky, Ariadna Trillas, Pere Rusiñol, Carmina Pascual i Lola Fernández.

SENSE LUCRE

Els mitjans de comunicació amb noves formes de gestió cada cop tenen més pes en el panorama mediàtic

TEXT FRANCESC PONSÀ
FOTOS JOSÉ LUIS GÓMEZ GALARZO

A tot el món, els mitjans de comunicació s'han vist obligats a reinventar-se per complir l'objectiu de sostenibilitat econòmica i empresarial. A més dels models de negoci més tradicionals, aquest procés també ha donat lloc a noves formes de gestió que, a poc a poc, han anat transformant la professió. I en aquest context de canvi, cada vegada agafen més presència els mitjans que al darrere tenen entitats sense ànim de lucre i que en les últimes dècades han crescut tant aquí com a l'altra banda de l'Atlàntic.

La cerca de models econòmics i financers sostenibles és una de les principals vies de regeneració del periodisme. En un moment en què els ingressos de la publicitat van a la baixa, cada cop és més necessari vincular el mitjà amb la comunitat de receptors a partir de valors com la confiança i la transparència. Això vol dir conèixer qui hi ha al darrere dels mitjans, com es financen, quins interessos editorials tenen o com elaboren els continguts. En aquest nou context, les entitats sense ànim de lucre irrompen en el panorama mediàtic com una alternativa de gestió.

Tanmateix, la fórmula no és nova. El diari britànic *The Guardian* ha aconseguit preservar la seva independència editorial perquè la seva estructura empresarial (The Guardian Media Group) està controlada, des del 1936, per un fons inversor sense ànim de lucre.

Un cas similar és *ProPublica*, un mitjà independent i sense ànim de lucre creat als Estats Units el 2008 que fa periodisme d'investigació posant una especial aten-

ALS ESTATS UNITS, FINS A DOS-CENTS TRENTA MITJANS DE COMUNICACIÓ ESTAN EDITATS PER ENTITATS SENSE ÀNIM DE LUCRE

ció als casos de corrupció. Rep fons de fundacions com Sandler, MacArthur, The Pew Charitable Trusts, Ford, Carnegie Corporation o l'Open Society Foundations. Aquest mitjà representa un clar exemple de finançament del periodisme

independent des de la tradició filantròpica nord-americana.

EL PES DE LA FILANTROPIA

Un dels casos paradigmàtics de salvació de la premsa va protagonitzar-lo *The Philadelphia Inquirer*, rotatiu que es va refundar a partir d'un projecte sense ànim de lucre. Aquest mitjà, nascut el 1829, és un referent del periodisme local nord-americà i compta amb una vintena de Premis Pulitzer. Durant la crisi econòmica global de principis de segle, l'empresa va passar

A CATALUNYA, NO ÉS FINS A LA RECESSIÓ DEL 2008 QUE REEMERGEIXEN ELS MITJANS COOPERATIUS, SOBRETOT EN L'ÀMBIT DE LA PROXIMITAT

per diferents processos de fallida i canvis de titularitat fins que el 2016, el darrer dels propietaris, el magnat de la televisió per cable H. F. Gerry Lenfest va donar el diari a la Philadelphia Foundation, la principal organització filantròpica de la ciutat.

L'editora del diari va passar a ser una nova companyia integrada a la fundació sense ànim de lucre, l'Institute for Journalism and New Media, únic accionista del periòdic però sense dret a vot ni control editorial.

Als Estats Units, la combinació de la tradició filantròpica amb l'esclat de les successives crisis econòmiques va inten-

sificar la conversió d'empreses editores convencionals en entitats sense afany de lucre. L'Institute for Nonprofit News xifra en prop de dos-cents trenta els mitjans editats per fundacions.

La cultura filantròpica està molt arrelada al món anglosaxó, però a casa nostra la realitat és una altra. Julia Cagé, al seu llibre *Salvar los medios de comunicación* (Anagrama, 2016), proposa un nou model de societat de mitjans de comunicació, a cavall entre el negoci i el *non profit*, inspirat en la fórmula de les grans universitats.

L'economista francesa parteix de la base de la caducitat del finançament basat en la publicitat i en la necessitat de limitar l'omnipresència

dels grans accionistes (tipus Jeff Bezos a *The Washington Post*). Cagé defensa un accionariat format per periodistes i lectors que limiti el poder dels grans accionistes i afavoreixi la participació dels petits mitjançant exempcions fiscals.

PROPER I DIFERENTS

A Catalunya, els mitjans locals són molt importants. De fet, gairebé un de cada quatre mitjans locals digitals de l'Estat espanyol és a Catalunya. Aquest model singular té paral·lelismes amb els Estats Units, on en els darrers vint anys han tancat més de dos mil vuit-cents mitjans locals. Per revertir aquesta situació, la premsa local i temàtica es va reconstruir a partir de cinc principis: creació d'entitats sense ànim

DONAR SUPORT A L'EMPRENEDORIA

A tot el món han sorgit, en les darreres dècades, un munt de mitjans digitals, i molts d'ells aposten per models de negoci alternatius. Sovint aquests emprenedors, més que les grans empreses, necessiten suport. I aquí té un paper important Sembramèdia (sebramedia.org).

Es tracta d'un equip de periodistes, emprenedors, professors i consultors que, des de fa nou anys i des de l'Amèrica Llatina, Espanya, els Estats Units i el Canadà, representen una comunitat de més d'un miler d'emprenedors de mitjans digitals. Jose Antonio González Alba, ambaixador de Sembramèdia a Espanya, assegura que la seva principal preocupació és posar en marxa projectes periodístics amb un model de negoci sostenible. “Per això donem algunes claus dels mitjans que han demostrat que poden tenir èxit”. En aquest sentit, aposten per comunitats en lloc d'audiències, per la creació d'aliances estratègiques amb altres mitjans i organitzacions o per la diversificació d'ingressos. A més, disposen de programes de capacitació i mentoria, classes especialitzades a la seva Escola Virtual, sessions individualitzades i seminaris web. A Espanya ja han ofert assessorament o formació a una trentena de projectes.

de lucre com a societats editores, servei a comunitats molt definides, diversificació dels ingressos, cooperació entre mitjans i experimentació constant.

En l'àmbit local, Catalunya també ha patit la desertització mediàtica i, per això, molts d'aquests principis de reconstrucció també han arribat al nostre mercat. “Hem vist una diversificació de les fonts d'ingressos,

han aparegut mitjans digitals de proximitat que responien a les necessitats d'una comunitat o a una temàtica; o bé s'han desenvolupat nous productes informatius com els butlletins o *newsletters*. També hem observat una dinàmica de col·laboració entre els editors amb l'objectiu de buscar sinergies”, sosté Carmina Crusafón, professora agregada del Departament de Periodisme de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

Enmig d'aquest procés de canvi en l'àmbit local, en les darreres dècades han aparegut diferents mitjans que han apostat per models alternatius. El febrer, Eloi Camps,

A 5W, NO HI HA UN ACCIONISTA MAJORITARI, SINÓ VUIT PERIODISTES I UN EXPERT EN WEBS QUE TENEN LA MATEIXA PARTICIPACIÓ A L'EMPRESA

periodista i doctor en comunicació, escrivia un article (“Periodisme cooperatiu arrelat al territori”) al mitjà *Jornal.cat*, diari de l'economia social i solidària, on recordava l'extensa tradició del cooperativisme català i com va fructificar tardanament en el sector dels mitjans de comunicació.

“Així, tot just a la Transició es van fundar les primeres cooperatives de premsa, moltes de les quals van ser efímeres o es van reconvertir en empreses convencionals. Tret d'alguna experiència aïllada a inicis del segle XXI, no és fins a la recessió global del 2008 que reemergeixen els mitjans cooperatius. Esperonats per la crisi del model d'empresa periodística i per la credibilitat minvant del periodisme tradicional, grups de professionals i de lectors van fundar cooperatives de mitjans o bé van cooperativitzar mitjans preexistents”, recordava.

“Ara bé —afegia—, on es concentren més capçaleres és en l'àmbit de la proximitat: *Som Anoia* —que va aparèixer només uns mesos, el 2012—, *L'Independent de Gràcia* —editat per una cooperativa fins al 2014—, els periòdics locals *Som* —integrats a Aba-

cus—, *Surtdecasa*, *Fet a Sant Feliu*, *La Fura*, *El Jardí de Sant Gervasi i Sarrià*, *Malarrassa*, *Setembre* i *Districte 7*”. “En definitiva —conclou Camps a l'article—, la cooperativa és un model amb potencial per renovar i diversificar els nostres ecosistemes mediàtics locals”.

PERIODISTES-EMPRESARIS

Davant les dificultats per trobar espais de qualitat per publicar, un grup de periodistes i fotoperiodistes espanyols —la gran majoria *freelance*— el 2015 van crear *5W*, una revista de periodisme narratiu i fotografia propietat de les persones que hi treballen.

La forma jurídica que van adoptar va ser la d'una SL. No hi ha un accionista majoritari, sinó vuit periodistes i un expert en webs que tenen la mateixa participació a l'empresa. “*5W* és una revista de periodisme feta per periodistes, i les decisions es prenen des d'una lògica col·lectiva, que és la que ha de guiar projectes d'aquest tipus. Així és com tot-hom s'hi sent participi i com es construeix un verdader projecte col·lectiu”, assegura Agus Morales, director del mitjà.

Es financen gràcies a les més de quatre mil subscripcions que tenen, així com amb la venda de llibres i revistes. No obstant això, la viabilitat de la revista requereix una gran dedicació. “Un projecte d'aquestes característiques t'obliga a fer anàlisis financeres, a buscar fons de finançament, a enfrontar-te amb la burocràcia... En definitiva, a fer coses que de vegades no tenen molt a veure amb el periodisme”, admet Morales.

BLINDAR EL MODEL

En aquesta línia de preservar l'essència del periodisme, en l'àmbit català trobem altres iniciatives periodístiques que també han optat per la fórmula de la cooperativa per llançar projectes alternatius. Molts dels seus impulsors comptaven amb experièn-



D'esquerra a dreta, l'equip de 5W: Quim Zudaire, responsable del web; Agus Morales, director; Javier Sánchez, cronista; Esther Santamaria, responsable d'administració; Anna Surinyach, editora gràfica, i Maribel Izcue, redactora en cap.

cia en mitjans de comunicació de titularitat privada. *Alternativas Económicas*, *La Directa*, *Crític*, *Mongolia* o *La Marea* en són bons exemples. Pere Rusiñol, soci i redactor d'*Alternativas Económicas* i *Mongolia*, té clar per què aposta pel model cooperatiu. “El recomano perquè és el que millor afavoreix el propòsit periodístic i ens dona poder de veritat als periodistes per decidir

mesura que no hi ha accions que es venen i es compren i que, en un moment donat, poden suposar l'entrada al capital de nous actors amb interessos que no coincideixin amb els de la redacció”, assegura.

Una altra fórmula molt habitual d'emprenedoria periodística són els mitjans digitals gestionats per un sol professional o per uns pocs. En aquest cas, la dualitat empresari-periodista és més intensa. “Com que el *Diari de la DisCapacitat* és un projecte personal,

he de fer de tot una mica. A més de coordinar tot el treball periodístic, també he de fer tasques de promoció i comercialització, i buscar publicitat, patrocinis,

subvencions i qualsevol tipus d'ajuda que permeti mantenir el projecte”, explica Carlos Valdivia, el periodista que està al darrere d'aquest digital.

Aquest periodisme compromès, ja sigui unipersonal o cooperatiu, és la base d'un model de negoci que planteja espais de reflexió, empodera la ciutadania i crea comunitat. Citant el llibre de Julia Cagé, “no cal esperar que un actor econòmic tradicional faci la revolució del demà”. I parafrasejant Joseph Schumpeter, afegeix: “No són els propietaris de les diligències els que construeixen els ferrocarrils”. Ç

"EL MODEL COOPERATIU ENS DONA PODER PER DECIDIR QUÈ PUBLIQUEM I COM ENS ORGANITZEM"

Pere Rusiñol, *Alternativas Económicas* i *Mongolia*

què publiquem, com treballem i com ens organitzem, sense dependre de res més que de nosaltres mateixos. A més, blindar el model i impedeix que pugui canviar en la

Envellim pitjor?

El ritme frenètic, les jornades interminables i la precarietat condicionen la salut futura dels professionals de la comunicació

TEXT CARME ESCALES
IL·LUSTRACIÓ EDMON DE HARO



Viure amb l'actualitat trepitjant-nos els talons, bregant amb primícies, pressions i confidencialitat, provoca que la nostra professió es visqui sovint amb un gran estrès. Evidentment, exercir-la en països perillosos o en primera línia de guerra ho empitjora tot encara més, però, sense haver d'anar tan lluny, ¿la precarietat laboral i els horaris d'una dedicació que té com a centre una informació que ni dorm ni descansa també poden fer que s'arribi abans i pitjor a l'envelliment?

“El periodisme no és una feina, és un estil de vida”. Així és com la presentadora de televisió Tully Hart, protagonista de la sèrie *El baile de las luciérnagas*, justifica la seva tria d'una dedicació constant, frenètica, apassionant i, en el seu cas, envoltada de popularitat i oportunitats de grans contactes. Per tant, com diu la dita: “Càrrega que plau, no pesa”.

“Hi ha una tendència social a vincular l'estrès a certes feines, però és la percepció la que ens porta a fer aquest vincle, perquè la vivència de l'estrès està molt vinculada al tarannà de cadascú”, puntualitza Xavi Montero, psicòleg de l'Àrea de Psicologia de les Organitzacions i del Treball del Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya (COPC). “La dels bombers, és una feina estressant? Els que no ho som direm que sí, però els qui s'hi dediquen se senten feliços de fer-la, perquè han triat ser bombers. Passa el mateix amb els *paparazzi*, que tenen un perfil determinat. Qui ha trobat el seu lloc, d'acord amb la seva manera de ser, no viu l'estrès que puguem veure els altres des de fora”, afegeix.

Quan tarannà i feina no encaixen, sí que estem condemnats, segons Montero, a una vivència estressant i, en conseqüència, més desgastadora. “Si a una persona passiva, reactiva, la poses en un escenari de proactivitat, l'estresses. Igual que si poses algú ambició en un lloc de treball rutinari i monòton. Aleshores, podem dir que tots els periodistes estan estressats?”, es pregunta.

Si així fos, seria lògic el resultat d'un estudi encarregat a Kantar-Health per Merz Aesthetics l'any 2015, segons el qual els

editors i els periodistes van quedar com els professionals que envelleixen abans i pitjor. Si més no, visualment, donat que l'impacte negatiu de l'estrès laboral en l'aspecte físic era el paràmetre que, en deu països, mesurava aquella investigació.

GRAUS D'ESTRÈS

El periodisme també figura entre el sisè lloc com a feina més estressant en diferents enquestes fetes pel cercador de feina americà CareerCast. Al davant

EL 2015, UN ESTUDI EN DEU PAÏSOS VA CONCLoure QUE EDITORS I PERIODISTES EREN ELS PROFESSIONALS QUE ENVELLIEEN ABANS I PITJOR

dels professionals de la informació hi ha militars, bombers, pilots d'avió, policies i organitzadors d'esdeveniments. Els alts nivells d'estrès físic, emocional i intel·lectual, juntament amb les llargues jornades, els tancaments complicats i la pressió constant, són factors que explicarien l'envelliment prematur dels periodistes.

L'ALT NIVELL D'ESTRÈS, JUNTAMENT AMB LES LLARGUES JORNADES I LA PRESSIÓ CONSTANT, EXPLICARIEN L'ENVELLIMENT PREMATUR

“Les hormones de l'estrès són perjudicials per al cervell, atès que els nivells elevats de cortisol poden causar danys a l'hipocamp, que té un paper primordial en la memòria, sobretot en la memòria a curt termini”, apunten des de l'Institut Català de l'Ansietat.

Tot i això, a parer de Carmen Umbón, jubilada des de fa quinze anys i que durant quatre dècades va exercir la professió en diferents mitjans, el periodisme, a grans trets, no seria més estressant o nociu per a la salut que altres activitats. “Crec que treballar en la sanitat o en l'exercici del dret, per exemple, exigeix un nivell de dedicació i responsabilitat molt superior, perquè tens a les teves mans la vida i el benestar de les persones molt més directament, i els errors que es puguin cometre els afecten”, argumenta.

Siscu Baiges, periodista de 67 anys que actualment col·labora amb Catalunya Plural i *El Triangle* i que

és vicepresident de l'associació SICOM, Solidaritat i Comunicació, puntualitza que, com tot en aquesta vida, “el grau d'estrès d'un periodista depèn de la feina que faci. Els productors de programes de ràdio o televisió (sobretot els matinals), que viuen amb un estrès enorme, segurament han envellit prematurament o han hagut de descansar temporades llargues d'aquest tipus de feina. També els presentadors d'aquests magazins”. En canvi –prosegueix–, “els presentadors de les rodes informatives del 3/24 o els que llegeixen els butlletins horaris podrien estar treballant fins als 80 anys sense problemes”, afirma.

Des de la seva experiència, “treballar en un diari en paper tenia l'avantatge que

DEU CONSELLS PER ENVELLIR MILLOR

“De moment, no existeix una píndola o recepta màgica per aturar o revertir els processos d’envelliment”, admet el biòleg Rafael de Cabo. “No obstant això, sabem que hi ha rutines saludables que ajuden a endarrerir el declivi funcional associat a l’envelliment”, afegeix. Així, la nutrició, l’exercici, la qualitat del son, el manteniment de l’activitat intel·lectual i els vincles i les interaccions socials són algunes de les variables que podem alterar i que faran que, a llarg termini, visquem un envelliment saludable. A continuació oferim, a títol orientatiu, un decàleg de consells aportats per alguns dels entrevistats en aquest reportatge:

1. Dormir bé

És la base del bon funcionament de la jornada, el reset nocturn que prepara el cervell per a l’endemà. Una bona higiene del son inclou mantenir els mateixos horaris del descans.

2. Alimentar-se de manera saludable

Cal menjar de tot i evitar els productes processats. Convé combinar meitat de verdura o amanida, un quart de proteïna i l’altre quart d’hidrats de carboni.

3. Fer esport

L’activitat física, tant de moviment com d’estiraments i de relaxació, ens ajudarà a reduir el poc o molt estrès acumulat durant la jornada laboral.

4. Planificar el nostre temps

La planificació ens permet poder fer cada activitat, professional i personal. S’aconsella programar fites per a cada dia, setmana, mes i any, en coherència amb els principis i objectius personals a la vida.

5. Tenir vida fora de la feina

Enriquir el temps de feina amb les activitats relacionals, amb familiars i amistats, i viceversa, és molt important. Cal establir un equilibri de temps entre vida personal i professional. Les activitats intel·lectuals són predictors de preservació de la salut mental.

6. Aprendre a dir que no

Cal saber rebutjar les propostes laborals que no encaixen amb el nostre

tarannà o principis i optar per fonts d’ingressos alternatives que ens facin sentir bé.

7. Potenciar vincles professionals

Reforçar vincles amb altres companys de professió permet intercanviar inquietuds i solucions en la dimensió periodística. Això es pot fer individualment, així com afiliant-nos a alguna associació, sindicat o col·legi professional, on podem participar en les activitats que organitzen.

8. Adaptar-nos al moment

Hem d’adaptar la tecnologia i els canvis en la professió a les nostres ambicions i preferències laborals. És a dir, trobar el nostre nínxol i no frustrar-nos per no seguir la velocitat que imposa la immediatesa digital.

9. Tractar l’estrès

Si es pateix estrès, cal tractar-lo a temps per evitar que a poc a poc es vagi cronificant i que, a la llarga, tingui conseqüències indesitjables per a la salut. L’estrès crònic augmenta el risc de malalties cardíaques, diabetis i obesitat, entre altres.

10. Preparar la jubilació

Cal preveure, amb antelació, l’àmbit econòmic del que vindrà després de la feina. Un especialista en dret laboral ens pot dibuixar el panorama que tindrem. Això permet prendre decisions i, si cal, millorar la situació, abans d’arribar-hi.



no paties la pressió d’haver de publicar immediatament, com passa ara amb les versions digitals de les notícies”, assegura. D’aquí que a Siscu Baiges li resulti fàcil fer un pronòstic: “Crec que envelliran més ràpid els joves que treballen ara als mitjans digitals, amb la competència terrible que hi ha per ser els primers a penjar una notícia, que els que treballàvem als diaris trenta o quaranta anys enrere”.

Umbón també especifica que “de periodistes que trien exercir activitats de risc en guerres i conflictes n’hi ha, però són pocs i ho fan voluntàriament, com els que prioritzen explicar la veritat per sobre de censures i repressions”. A ella, personalment, allò que sent que li ha passat factura han estat els torns canviants de nit a la redacció fent tancament. “Quinze anys després de jubilar-me, sovint el cos em demana ‘torn de nit’ i em costa dormir”, admet.

MALS HÀBITS

Per la seva part, Rodrigo Serrat, professor de la Facultat de Psicologia de la UB i especialista en envelliment actiu, benestar i vellesa, posa l’accent en “les característiques ocupacionals dels periodistes com a causa d’un pitjor envelliment, i no per la professió en si mateixa”. “El que cal can-

Aula d’escriptura 2024-2025

A’e

Necessitem guiar i orientar a la gent
qui està treballant al paper, t’ho
vull dir per a la gent dels diaris
que treballen a la premsa
per a la gent dels diaris
per a la gent dels diaris
amb paraules.

Inscripcions del 15 de juliol al 20 de setembre

www.girona.cat/aulaescriptura
#AulaEspectura

EM
ESCOLA MUNICIPAL
D’HUMANITATS
A. B. C.

Girona
Cultura

viar són les condicions de treball que més impacte negatiu tenen”, afirma.

L’any 2016, un informe de l’Associació de la Premsa de Madrid (APM) deia que el 79% dels periodistes contractats en mitjans de comunicació havia rebut pressions

"EL QUE CAL CANVIAR SÓN LES CONDICIONS DE TREBALL QUE MÉS IMPACTE NEGATIU TENEN"

Rodrigo Serrat, Universitat de Barcelona

algun cop a la feina. El 32% d’aquesta pressió venia de coaccions de poders polítics, el 30%, de poders econòmics i el 37,2%, de persones relacionades amb la propietat o amb la gestió de l’empresa que els contractava.

Ara bé, tal com exposa el gerontòleg Chema Núñez, director mèdic del centre Hestia Duran i Reynals, “més enllà de l’estrès de la professió, que també hi influeix, com en qualsevol activitat estressant, no portar una vida sana, el que s’entén com tenir una alimentació poc correcta

"NO PORTAR UNA VIDA SANA ÉS EL QUE FA QUE ES GENERIN FACTORS D’ENVELLIMENT"

Chema Núñez, centre Hestia Duran i Reynals

(fora de la dieta mediterrània), no dormir, consumir alcohol d’alta graduació o drogues, fumar i prendre fàrmacs en gran quantitat és el que fa que es generin factors d’envelliment”.

Núñez afegeix la importància de l’exercici per no envellir tan prematurament o de fer-lo d’una manera més natural: “S’ha estudiat que, si fas exercici regularment, tens menys possibilitats de fer una degradació mental. I si vius a la nit, pots tenir una vida més curta, perquè s’altera el ritme circadiari. Bombers, policies i periodistes que no fan seguit el ritme habitual, i que canvien d’horaris, alteren el

ritme natural que necessita el cos, i això pot fer envellir-los més”.

Aquella generació de periodistes amb la pipa o el cigarro a la mà pot haver acusat més l’envelliment, tant des del punt de vista cognitiu com del físic. Ho comenta el biòleg i doctor en nutrició Rafael de Cabo, cap de la Divisió de Gerontologia Translacional de l’Institut Nacional de l’Envel·liment

(NIA). Segons ell, l’afectació directa de certes professions en el nostre ritme circadiari “podria afectar l’envelliment a llarg termini, però té un efecte bastant clar en l’increment del risc de patir malalties metabòliques i cròniques”.

EL PREU DE LA PRECARIETAT

El president del Col·legi de Metges de Catalunya, Jaume Padrós, que durant molts anys va ser metge dels professionals de Catalunya Ràdio, ha observat la professió de ben a prop. “Molt sovint la feina és per a abans-d’ahir. Ja fa molts anys que el que importa és la immediatesa, el titular i no el fons. Quants poden fer investigació amb els recursos

suficients?”. Padrós sap que tractar amb la informació “és apassionant, però hi ha d’haver un punt de repòs, de referència, d’estabilitat, cosa que es fa difícil per la precarietat laboral, en què costa trobar

periodistes especialitzats que puguin anar fent carrera. Passats trenta anys de feina, continuen sent redactors”.

Molt abans d’envellir, amb 56 anys, Juanjo Caballero va decidir deixar *La Vanguardia*. Era l’any 2009. “Econòmicament, era una opció interessant que em permetia arriscar en altres àmbits periodístics. I així va ser, amb un resultat molt enriquidor”, diu. Però també tenia present una realitat. “Hi havia bons periodistes als quals havien marginat i que, a sobre, patien la incomprensió, si no l’hostilitat, de companys més joves. I jo no volia afrontar la possibilitat de transitar per aquesta etapa”, reconeix.

Per a ell, el factor de vulnerabilitat més important de la feina periodística és la precarietat, sobretot avui dia. “Tot el que m’expliquen sobre les condicions laborals i professionals dels darrers anys són cada vegada menys esperançadores: jornades interminables, sobrecàrrega de feina, salaris baixos, tensions contínues i cada cop menys opcions de practicar el periodisme en condicions. I si això passa en els grans diaris, és fàcil imaginar el que passa en mitjans petits. En resum: mala qualitat de vida professional i personal, condicions que no són el millor escenari per afrontar l’envelliment, en aquesta o en qualsevol altra professió”, conclou. Ç



AL COSTAT DELS MUNICIPIS

Des de la **Diputació de Barcelona** oferim suport tècnic i econòmic als ajuntaments de la província perquè tothom disposi de serveis públics de qualitat, visqui on visqui, i per tal que les persones puguin desenvolupar els seus projectes vitals.

Dossier
De la redacció a la pantalla



PERIODISME I FICCIÓ

La imatge que el cinema transmet
dels professionals de la informació

Les sèries de ficció i els documentals acosten el periodisme a la ciutadania, però la imatge que es dona no sempre és la real. A Espanya, des de l'aparició, un llunyà 1998, de la sèrie *Periodistas*, el públic s'ha anat fent una idea, sovint estereotipada i amb biaix de gènere, de com és la feina en la nostra professió. En aquest article parlem amb diferents experts sobre el periodisme que s'emet a la petita pantalla.



TEXT LAURA SAULA

L'ofici del periodisme sempre ha ofert al cinema i a la televisió l'oportunitat d'explicar històries: pel·lícules ambientades en una redacció, periodistes a la recerca de l'exclusiva, debats ètics i morals a l'hora de publicar segons quins temes... Tot plegat ha aconseguit interessar, i fins i tot fascinar, generacions d'espectadors que s'han anat fent una idea de com és el dia a dia d'un periodista. Fins i tot n'hi ha que han acabat estudiant la carrera, enlluernats pel tipus de vida que hi veuen. Però és realista la imatge que milions de persones s'han creat del nostre ofici?

Encara que el periodisme ja s'hagi retratat molt abans en sèries i pel·lícules a l'estranger, al nostre país una de les aproximacions que més es recorden sobre la nostra professió és la sèrie *Periodistas*, que Telecinco va emetre entre el 1998 i el 2002. Un total de 119 episodis que explicaven les vicissituds dels professionals del diari *Crónica Universal*, ubicat a Madrid. La sèrie va aparèixer en una època en què, segons Alejandra Palés, periodista de la secció “Mèdia” de l'*Ara*, hi havia un auge dels

“drames de professions”. És a dir, sèries que parlen sobre diferents oficis, com els metges a *Hospital Central* o els advocats.

En el cas de *Periodistas*, Palés considera que ja aleshores es ven a l'espectador una imatge poc realista de la professió. “Sem-

"*EL GRAN CARNAVAL* ÉS UNA PEL·LÍCULA QUE FA UNA CRÍTICA FEROTGE AL PERIODISME GROC I MANIPULADOR" Toni Vall

pre els passaven coses molt tremendes, quan mai acostuma a haver-hi aquest nivell d'èpica en una redacció”, explica. És un punt que es repeteix en moltes de les ficcions sobre periodisme que s'han anat fent.

D'aquesta mateixa sèrie, també en parla Pep Prieto, crític de sèries i cinema en mitjans com RAC1 o el *Diari de Girona*. “Sempre m'ha semblat un bon drama de sobretaula, però una mala sèrie de periodistes”, admet.

Per a Prieto, sèries com aquesta contribueixen a enquistar alguns clixés basats en una mena d'èpica quotidiana barrejada amb conflictes sentimentals. “No dic que no existeixin a la vida real, però els mostren d'una manera tan convencional que al final la gent s'ha convençut que les

redaccions dels diaris són un pati d'escola”, explica. “I si mai has treballat en un diari –afegeix–, saps perfectament que és una renúncia absoluta a

la vida privada i que has de cohabitar amb gent que no necessàriament et cau bé, cosa que es tracta poc a la ficció”.

VALORS DE L'OFICI

Molt abans de *Periodistas*, el món del cinema i la televisió anglosaxona ja havia ofert contingut sobre l'ofici, amb més o menys èxit. Alguns dels casos més rellevants, segons Toni Vall, periodista i crític cinematogràfic per a mitjans com l'*Ara*, són sèries com *Lou Grant* (1977) o personatges com

el periodista que surt a la pel·lícula *L'home que va matar Liberty Valance* (1962). “Tot i ser un paper secundari, s’ha mantingut a la memòria de molta gent, el d’aquell periodista que és una mica borratxo però que és íntegre i sempre amb la moral del que és el bon periodisme”, explica.

Vall també recorda pel·lícules com *El gran carnaval* (1951), una història en què es munta un circ mediàtic al voltant d’un forat on ha caigut un home. “És

"PERIODISTAS SEMPRE M'HA SEMBLAT UN BON DRAMA DE SOBRETAULA, PERÒ UNA MALA SÈRIE DE PERIODISTES"

Pep Prieto

una crítica ferotge al periodisme groc i manipulador”, matisa. *Ciudadà Kane* (1941), *A sang freda* (1967) o *Primera plana* (1974) són altres cintes relacionades amb el periodisme, tot i que probablement la més coneguda per al públic general sigui *Tots els homes del president* (1976), rodada poc després del cas Watergate. “Va ser molt important per explicar què era això del periodisme, com el periodisme i el poder estan íntimament relacionats i com des del periodisme es pot fer alguna cosa per fiscalitzar el poder”, explica Vall.

“Abans, la imatge del periodista que es transmetia a la ficció era una figura de respecte, era un ofici que generava fins i tot una mena de fascinació”, explica Prieto. D’una banda, amb pel·lícules com *Tots els homes del president* “es transmetien uns principis i valors d’un periodisme transformador que, gràcies a la investigació, aconsegueix canviar la realitat”. En canvi, afegeix Prieto, en sèries com *Lou Grant* “s’entrava més en la vida quotidiana

del periodista i amb coses tan poc èpiques com les esperes llargues o les fonts que no agafen el telèfon. I, tot i això, es projectava una mena de respecte cap a l’ofici”.

MORALISTES I ALLIÇONADORS

I què ens diuen les sèries actuals sobre el nostre ofici? Una de les més aclamades en els últims anys ha estat *The Newsroom* (2012), d’Aaron Sorkin. Tot i el seu èxit, els crítics en tenen certa reticència. “Té una pàtina molt idealista de com hauria de ser el bon periodisme. És com un cant a recuperar els ideals de la professió i té un punt moralista, en

què els periodistes són persones que no viuen el dia a dia, no s’han de fer el tàper per anar a treballar ni dinen a la redacció”, explica Palés.

“Ens diuen que aquest és el periodisme ‘de debò’, quan avui dia la majoria dels periodistes estan sempre a la redacció i no en surten mai, perquè es dediquen a retocar notes de premsa o fer peces de pescaclics”, afegeix Pere Solà, periodista

"THE NEWSROOM ÉS UNA SÈRIE AMB UN TUF MASCLISTA. ELS HOMES FAN LES LLIÇONS MORALS I LES DONES PERDEN ELS NERVIS"

Pere Solà

cultural a *La Vanguardia* i RAC1. Una de les característiques de la sèrie és que els periodistes tracten temes reals que ja han passat. Per tant, des de la ficció es parteix de l’avantatge de la perspectiva davant dels fets passats. “Això fa que hi hagi un element molt moralista i alliçonador.

La realitat és que el periodisme treballa el dia a dia, hora a hora, i, mentre passa un fet, no es té la capacitat de visió ni la perspectiva suficients. Es publica segons va sortint la informació”, continua Solà. Tot això sense oblidar-nos del biaix de gènere que es transmet en ficcions com aquesta. “És un clar exemple de sèrie amb un tuf masclista, perquè sempre són els homes qui fan les lliçons morals i les dones, curiosament, són les que perden els nervis i han de ser consolades per ells”, afegeix el periodista de *La Vanguardia*.

DONES SECUNDÀRIES

Les diferències de gènere sempre han estat molt presents a les ficcions sobre periodisme. “Lou Grant és un home en un entorn d’homes, però això no és culpa de la ficció estrictament, sinó que és el reflex de la realitat d’aquell moment”, matisa Prieto. Malgrat això, tampoc creu que en la modernitat els personatges femenins vagin gaire sobrats.

Hi ha el cas de *L’ombra del poder* (2009), on un dels personatges femenins esdevé important a la trama. “Però també ve marcat al principi per la desconfiança, per ‘aqueta periodista que ve a ajudar i molestarà’”, explica Vall, que també recorda la cèlebre *Spotlight* (2015), on hi ha personatges femenins importants, o *Al descobert* (2022), on dues periodistes destapen el cas del Me Too.

D’altra banda, en els últims anys s’han fet sèries que, més aviat, han parlat de la bretxa de gènere en el periodisme, com *The Morning Show* (2019), en la primera



The Newsreader, protagonitzada per Anna Torv (a l'esquerra de la imatge), està ambientada a Austràlia.

temporada de la qual s’explica el cas real de l’acomiadament d’un presentador de televisió per assetjament. “Tracta molt l’impacte que té això per als que treballen amb ell i els silencis que es generen al voltant”, explica Palés.

Tot i això, assegura que personatges com l’interpretat per Reese Witherspoon “continuen sent l’estereotip de reporter amb uns principis molt forts, que sempre s’enfronta al poder i mai té cap dubte del que ha de fer, encara que això vagi en contra del que li estiguin dient els seus caps”.

En canvi, considera que a *The Newsreader* (2021), sèrie australiana ambientada als anys vuitanta, la presència femenina es retrata de manera més realista. “Veus com a la presentadora la tracten diferent pel fet de ser dona i quines coses s’esperen d’ella pel fet de ser-ho, com que sigui només l’acompanyament del presentador, que és qui té les opinions fortes. Quan ella intenta sortir d’aquest camí és quan les coses es compliquen”, explica la periodista de l’*Ara*.

NOVES PERSPECTIVES

Per a Solà, una sèrie molt interessant és la de *Good Girls Revolt* (2015), ambientada als seixanta en la suposada redacció de

"A THE NEWSREADER VEUS COM A LA PRESENTADORA LA TRACTEN DIFERENT PEL FET DE SER DONA"

Alejandra Palés

Newsweek. Una època en què les dones, que no podien signar amb el seu nom, es quedaven a la redacció fent d’ajudants d’investigació mentre els homes sortien al carrer i s’enduïen tota la fama.

“Molt sovint eren elles les que treien la informació important o escrivien l’article, mentre els homes estaven perdent el temps”, explica. Aquesta rutina fa un gir inesperat a la sèrie, ja que “s’acaben revoltant per poder ser valorades com a periodistes”.

Més enllà del gènere, Solà també troba interessant la sèrie *The Bold Type* (2017), ambientada a la redacció d’una revista

femenina. “Hi veus aquesta cerca per fer temes més en profunditat. Es parla molt de com enfocar els temes perquè després interessin a l’audiència de les xarxes

socials, com crear una imatge de marca als mitjans o com fer una bona conversió del paper a la versió en línia”. Solà admet que, curiosament, hi

ha vist reflectits molts dels conflictes que hi ha avui dia en el periodisme.

Finalment, pel que fa al vessant més cinematogràfic, Prieto creu que *Spotlight* aborda temes reals de l’ofici, com la dificultat de la conciliació familiar i la d’enfrontar-se realment al poder. “Fins i tot es parla del tedi, l’avorriment i la frustració de quan has d’esperar per aconseguir una font o una entrevista”, conclou. Ç

Dossier
De la redacció a la pantalla



L'OFICI, AL SET È ART

Actuals o emeses fa dècades, aquest article suggereix i recorda les millors sèries i pel·lícules en què la professió periodística és la protagonista. Perquè la ficció tracta tot el que envolta els mitjans de comunicació des de diferents punts de vista. La pressió i la duresa del periodisme d'investigació, les rutines del periodisme local, les grans redaccions o les produccions sobre fets reals, com és el cas de *L'Ora* o *Spotlight*, en són només alguns exemples. N'hi ha per a tots els gustos. En aquestes pàgines recollim algunes de les ficcions més destacades d'un ofici que no passa mai de moda.

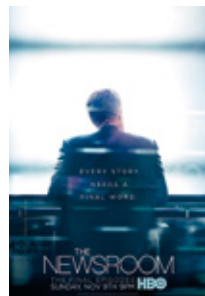


TEXT ADRIÁN CABALLERO

Qui llegeix aquestes línies de ben segur té al cap les darreres novetats en sèries i pel·lícules que, de manera directa o indirecta, tracten la professió periodística. Algunes ho fan d'amagat, enmig d'una trama política o policíaca, i d'altres són versions ficcionades de la realitat que ens recorden alguns dels moments apoteòsics del periodisme per la repercussió de l'escàndol destapat o per la reputació que arribaria a tenir el periodista implicat.

Sigui com sigui, i aprofitant la gran quantitat d'oferta disponible arran del naixement de noves plataformes audiovisuals, en aquestes pàgines oferim un seguit de recomanacions que no pel fet de ser conegudes han de ser ignorades. En alguns casos, especialment en el de les sèries, són una bona excusa per fer una marató televisiva. En d'altres, com en el dels films, una guia per no perdre's i completar el visionament d'autèntics clàssics de la professió.

SÈRIES



TÍTOL: *The Newsroom*
CREADOR: Aaron Sorkin
ANY: 2012
DISPONIBLE A: HBO

Del creador de la vanagloriada *L'ala oest de la Casa Blanca* (*The West Wing*), *The Newsroom* es basa en la professió periodística a l'ACN, una cadena de televisió nord-americana de notícies 24 hores. Les trames estan basades en esdeveniments reals que van sacsejar el panorama informatiu i que van provocar, la majoria de cops, prolongades cobertures: l'assassinat de Bin Laden, l'atemptat a la marató de Boston, etc. Sorkin va decidir no continuar la sèrie després de moltes crítiques pel “periodisme idíl·lic” que presenta.



TÍTOL: *The Newsreader*
CREADOR: Michael Lucas
ANY: 2021
DISPONIBLE A: Filmin

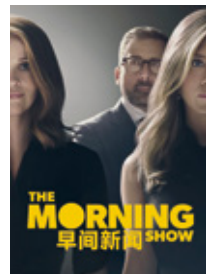
En aquesta producció australiana, ambientada en una redacció de notícies d'una televisió l'any 1986, es pot veure el contrast entre el glamur i la seguretat de la presentadora estrella davant la càmera i el seu difícil caràcter al darrere. Una sèrie, protagonitzada per Anna Torv, on l'ambició i la vocació en la professió estan molt presents i on, de fons, tot gira al voltant d'una cobertura tan important com la de l'enlairament del transbordador Challenger.



TÍTOL: *The Paper*
CREADOR: Dalibor Matanic
ANY: 2016
DISPONIBLE A: Filmin

Aquesta sèrie croata reflecteix molt bé la relació (i separació) entre el poder econòmic i l'ofici de periodista. Un magnat mira de comprar un exitós diari d'esquerres per encobrir la investigació sobre un accident de trànsit causat per la seva mare. No confondre amb la pel·lícula del mateix títol, del 1994 i protagonitzada per Michael Keaton i Glenn Close, que també tracta sobre periodisme. Per cert, també a Filmin.

A LA CROATA *THE PAPER* UN MAGNAT DE LA CONSTRUCCIÓ MIRA DE COMPRAR UN EXITÓS DIARI D'ESQUERRES PER ENCOBRIR UNA INVESTIGACIÓ



TÍTOL: *The Morning Show*
CREADOR: Jay Carson
ANY: 2019
DISPONIBLE A: Apple TV

Protagonitzada per Jennifer Aniston i Reese Witherspoon, *The Morning Show* és la sèrie perfecta per reflexionar sobre el present i el futur de formats com els magazins informatius televisius en un context d'informació immediata i xarxes socials. Els escàndols i les relacions entre els personatges no ajudaran a la bona salut del programa.



TÍTOL: *Tokyo Vice*
CREADOR: Michael Mann
ANY: 2022
DISPONIBLE A: HBO

Un jove periodista nord-americà treballa en un important diari japonès a finals dels noranta i, amb l'ajuda d'un detectiu de policia, s'infiltra en la perillosa màfia japonesa, la Yakuza. Aquesta sèrie, que de moment ha emès dues temporades amb

divuit episodis, tracta un seguit de temes que estan relacionats amb el món de la criminalitat, però també s'hi poden veure reflectides certes rutines periodístiques barrejades amb un punt de ficció.



TÍTOL: *Alaska Daily*
CREADOR: Tom McCarthy
ANY: 2022
DISPONIBLE A: Amazon PrimeVideo

Malgrat que va ser cancel·lada després d'una única temporada, aquesta sèrie, amb l'actriu Hillary Swank com a protagonista, ens trasllada a la realitat del periodisme local, si més no el d'una zona tan particular com Anchorage, a Alaska.

Algunes crítiques apuntaven que la sèrie va saber transmetre “què és el periodisme al segle XXI”.

LA TRAMA D'ALASKA DAILY, AMB HILLARY SWANK, SE CENTRA EN EL PERIODISME LOCAL. NOMÉS TÉ UNA TEMPORADA



TÍTOL: *Enemiga del poble*
CREADOR: Mikko Kuparinen
ANY: 2022
DISPONIBLE A: Filmin

Sèrie finlandesa de vuit capítols en què la protagonista es converteix en l'enemiga del municipi on treballa en publicar una història de corrupció que afecta l'heroi local, un jugador de futbol que apareix mort a la seva casa de Barcelona i

que sembla estar implicat en negocis de criptomonedes. Davant d'aquests fets, la periodista patirà una constant campanya d'assetjament i amenaces.



TÍTOL: *L'Ora*
CREADOR: Ezio Abbate
ANY: 2022
DISPONIBLE A: Disney+

Parlar de *L'Ora* és parlar del primer diari que intenta destapar, als anys cinquanta del segle passat, crims relacionats amb la màfia. Aquesta sèrie italiana, de deu capítols, reflecteix com l'esforç dels periodistes del diari amenaça constantment

la seva vida i com era treballar mentre la màfia (la Cosa Nostra) mirava d'impedir que fessin la seva feina.

L'ORA PARLA DEL PRIMER DIARI QUE VA INTENTAR DESTAPAR, ALS ANYS CINQUANTA, ELS CRIMS RELACIONATS AMB LA MÀFIA



TÍTOL: *Periodistas*
CREADOR: Àlex Pina
ANY: 1998
DISPONIBLE A: Amazon PrimeVideo

En uns anys en què la ficció a Espanya es basava a reflectir les situacions de diferents professions (*Policías*, *El comisario*, *Compañeros...*), el periodisme també va tenir la seva sèrie, protagonitzada durant nou temporades per actors com José

Coronado, Belén Rueda, Joel Joan o Alicia Borrachero, entre d'altres. Molts dels temes que es tractaven a la redacció del *Crónica* eren aquells que suscitaven més debat entre la població de l'època.



TÍTOL: *Borgen*
CREADOR: Adam Price
ANY: 2010–2022
DISPONIBLE A: 3Cat i Netflix

Aquesta sèrie danesa de quatre temporades (van passar nou anys entre el final de la tercera i l'inici de la quarta) és considerada una de les millors sèries polítiques europees. I, com en qualsevol

ficció on hi ha molta política, hi trobem força periodisme: la comunicació institucional, el periodisme d'investigació i les rutines de la professió hi tenen un protagonisme cabdal.



TÍTOL: *Stay Tuned!*
CREADOR: Tadahisa Fujimura
ANY: 2019
DISPONIBLE A: Netflix

Sèrie japonesa de només cinc capítols i basada en un còmic manga, en què la protagonista és una jove periodista que inicia la seva carrera en un mitjà local. Malgrat cometre tots els errors típics d'una professional que comença, les

seves històries (i fins i tot els errors) acaben sent exclusives i primícies.



TÍTOL: *Tijuana*
CREADORA: Clara Roquet (entre altres directors)
ANY: 2019
DISPONIBLE A: Netflix

Sèrie dirigida per la catalana Clara Roquet i que està pensada per als amants del periodisme d'investigació. La mort d'un important polític posa en acció

els periodistes del diari *Fuente Tijuana*, que al llarg dels onze episodis que dura la sèrie es jugaran la vida per arribar al fons de l'assassinat.

CLARA ROQUET DIRIGEIX DIVERSOS CAPÍTOLS DE TIJUANA, SÈRIE CENTRADA EN EL PERIODISME D'INVESTIGACIÓ A MÈXIC



TÍTOL: *The Bold Type*
CREADORA: Sarah Watson
ANY: 2017–2021
DISPONIBLE A: Amazon PrimeVideo

Sèrie destacada per la crítica dels darrers anys perquè posa sobre la taula la realitat de la generació de joves feministes del moment. Les protagonistes són les responsables d'una revista femenina d'èxit, *Scarlet*, i han arribat a crear el que

s'anomena “generació Scarlet”. Aquesta sèrie explica, sobretot, les il·lusions, els somnis i els problemes que viuen les seves tres protagonistes. Malgrat que les dinàmiques periodístiques tenen un paper secundari en la trama, *The Bold Type* continua sent una sèrie molt recomanable.



TÍTOL: *La ciudad secreta*
CREADORA: Emma Freeman
ANY: 2016–2017
DISPONIBLE A: Netflix

Una veterana periodista australiana comença una investigació sobre un possible escàndol polític arran d'una senzilla protesta estudiantil. Durant els dotze capítols que componen les dues temporades, la protagonista —l'actriu Anna Torv,

que també interpreta una professional de la informació a *The Newsreader*— es veu involucrada en un procés que la desacredita—rà, a banda de suposar-li una sèrie d'amenaces.



TÍTOL: *Veep*
CREADOR: Armando Iannucci
ANY: 2012–2019
DISPONIBLE A: HBO

Amb *Veep* tornem a una sèrie en què l'humor retrata la relació que hi ha entre les altes esferes de poder i els seus gabinets de comunicació. La protagonista, Selina Meyer, és la vicepresidenta dels Estats Units i, juntament amb els perso-

natges de Mike McLintock (director de comunicacions) i Dan Egan (subdirector), ens mostrarà l'ambició i també la influència que la comunicació pot tenir a la Casa Blanca. *Veep* té set temporades amb un total de seixanta-cinc episodis.



TÍTOL: *Buenas noticias*
CREADORA: Tracey Wigfield
ANY: 2017–2018
DISPONIBLE A: Netflix

Una de les humoristes més respectades dels darrers anys als Estats Units, Tina Fey, protagonitza aquesta sèrie on interpreta una productora de televisió a qui somriu l'èxit professional fins que arriba una nova becària: la seva pròpia mare. Una

proposta interessant on es poden fins i tot veure explicats els conceptes bàsics de la producció i la creació televisiva. Té dues temporades i vint-i-sis episodis.

SÈRIES D'HUMOR COM VEEP O BUENAS NOTICIAS PLANTEGEN ASPECTES DE LA PROFESSIÓ DES D'UN PUNT DE VISTA MÉS DESENFADAT



TÍTOL: *The Hour*
CREADORA: Abi Morgan
ANY: 2011–2012
DISPONIBLE A: Amazon PrimeVideo

Ambientada als anys cinquanta al Regne Unit, la sèrie arrenca amb el naixement d’un nou programa informatiu de la BBC, *The Hour*, que vol informar objectivament. Es barrejaran històries periodístiques i personals en una sèrie interessant que ens recordarà fets reals, com la crisi del canal de Suez.



TÍTOL: *Heridas abiertas*
CREADOR: Marti Noxon
ANY: 2018
DISPONIBLE A: HBO Max

Minisèrie de vuit episodis en què la protagonista, la periodista Camille Preaker, torna a la seva petita ciutat, després d’haver estat en un hospital psiquiàtric, per cobrir l’assassinat de dues adolescents. Les rutines d’investigació periodística es barrejaran en pocs episodis amb la història personal de Preaker.



TÍTOL: *El Caso. Crónica de sucesos*
CREADOR: Fernando G. Cuervo
ANY: 2016
DISPONIBLE A: RTVE Play, Filmin

Malgrat que només té una temporada, aquesta sèrie emesa per TVE l’any 2016 va ser una mescla de retrat i homenatge a *El Caso*, un dels setmanaris de successos més exitosos i recordats de l’Espanya de mitjans del segle xx. Al llarg dels seus tretze episodis, els dos protagonistes investiguen una sèrie de crims que van marcar una època.

LA SÈRIE *EL CASO* ÉS UN HOMENATGE A UN DELS SETMANARIS DE SUCCESSOS MÉS EXITOSOS DEL PERIODISME ESPANYOL



La pel·lícula *Primicia mortal* està protagonitzada per l’actor Jake Gyllenhaal.



TÍTOL: *B&B, de boca en boca*
CREADOR: Daniel Écija
ANY: 2014–2015
DISPONIBLE A: Mitele

Sèrie espanyola que va ser emesa durant dues temporades i que centrava la seva trama en la redacció de *B&B*, una revista de moda que no passava pel seu millor moment. Ens va deixar episodis que tractaven les conseqüències que va tenir la crisi econòmica d’ara fa uns anys en revistes i diaris, com ara acomiadaments i importants canvis estructurals. Tot en una sèrie, però, on predominaven les històries entre els personatges i la comèdia.

PEL·LÍCULES



TÍTOL: *Spotlight*
DIRECCIÓ: Tom McCarthy
ANY: 2015
DISPONIBLE A: Filmin i Apple tv

Premiada amb dos Oscars —a la millor pel·lícula i al millor guió original—, *Spotlight* relata la història real dels reporters d’investigació del *The Boston Globe* que, l’any 2002, van destapar els delictes de pederàstia que durant anys havien comès capellans de l’estat de Massachusetts, als Estats Units.



TÍTOL: *Primicia mortal*
DIRECCIÓ: Dan Gilroy
ANY: 2014
DISPONIBLE A: Rakuten tv

Guanyadora de quatre Bafta i nominada als Premis Oscar, la pel·lícula explica la història d’un jove sense sortida laboral que decideix que el seu futur passa per fer-se periodista de successos. Com? Arribant el primer a l’escena dels crims i els accidents, fotografiant-ho tot i venent-ho a qui més pagui.

PRIMICIA MORTAL, LA HISTÒRIA D'UN PERIODISTA DE SUCCESSOS, VA GUANYAR QUATRE PREMIS BAFTA I VA SER NOMINADA ALS OSCARS



TÍTOL: *The Post*
DIRECCIÓ: Steven Spielberg
ANY: 2017
DISPONIBLE A: Filmin i Apple tv

També coneguda com *Els arxius del Pentàgon*, *The Post* és la dramatització de la publicació, el 1971, dels “papers del Pentàgon”, uns documents de Defensa que demostraven un encobriment, per part del govern, de diferents pràctiques i secrets durant dècades. Nominada a dos Oscars, posa el focus en l’intent de l’Administració de restringir la llibertat d’expressió.



TÍTOL: *Ciudadà Kane*
DIRECCIÓ: Orson Welles
ANY: 1941
DISPONIBLE A: Movistar Plus i Amazon PrimeVideo

“Una obra d’art d’un poder insultant, una pel·lícula magistral”. Així defineix el creador de FilmAffinity aquesta mítica pel·lícula en què Orson Welles s’inspirà en William Randolph Hearst, un magnat de la comunicació dels anys vint del segle passat. El film va obtenir un total de deu nominacions als Oscars, dels quals només va obtenir, això sí, el del millor guió. Val a dir que Welles, que va fer de director i d’actor protagonista, aleshores només tenia 25 anys.



TÍTOL: *Matar el missatger*
DIRECCIÓ: Michael Cuesta
ANY: 2014
DISPONIBLE A: Amazon PrimeVideo

Aquesta és una altra pel·lícula basada en una història real, en aquest cas la de Gary Webb, periodista que el 1996 va publicar una sèrie de reportatges on vinculava diferents càrtels de la droga amb la CIA. Webb va demostrar que els barris negres dels Estats Units s’havien omplert de *crack* —cocaïna processada altament addictiva—, mitjançant un narcotràfic destinat a finançar aquesta agència estatal.

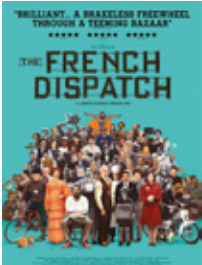


TÍTOL: *Scoop*
DIRECCIÓ: Woody Allen
ANY: 2006
DISPONIBLE A: PrimeVideo i Movistar Plus

Pel·lícula protagonitzada per Scarlett Johansson i Woody Allen, *Scoop* explica la història d’una jove estudiant de periodisme nord-americana que, estant de vacances al Regne Unit, es troba davant la possibilitat de poder investigar i publicar una exclusiva que la podria fer molt famosa fins i tot abans d’acabar la carrera. No és la millor obra del director nord-americà, però és força divertida.



A *Civil War*, d'Alex Garland, Kirsten Dunst interpreta una experimentada fotoperiodista.



TÍTOL: *The French Dispatch*
DIRECCIÓ: Wes Anderson
ANY: 2021
DISPONIBLE A: Disney+

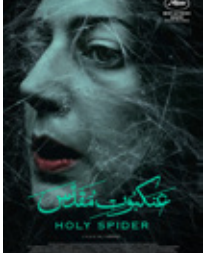
Segons FilmAffinity, és “una carta d’amor al món del periodisme”. En aquesta pel·lícula s’entrellacen tres històries que tenen com a eix central un fictici diari de la ciutat nord-americana

de Kansas. Les tres històries, però, recorden fets reals com les protestes del maig del 68.



TÍTOL: *Reporteras en guerra*
DIRECCIÓ: Glenn Ficarra
ANY: 2016
DISPONIBLE A: Netflix

Ficció basada en les memòries de Kim Baker, una reportera que dona un gir a la seva vida i acaba a l’Afganistan, on redescobreix el seu vessant periodístic i els reptes que té la professió, sobretot com a dona en temps de guerra.



TÍTOL: *Holy Spider*
DIRECCIÓ: Ali Abbasi
ANY: 2022
DISPONIBLE A: Filmin i Movistar Plus

Ambientada a l’Iran del 2001, la pel·lícula narra la història d’una periodista de Teheran que busca un bon reportatge investigant una sèrie de feminicidis en barris de baixa reputació. La policia no li

posarà les coses fàcils i haurà d’empescar-se-les totes per resoldre els crims i trobar-ne el responsable.

HOLY SPIDER, AMBIENTADA A L’IRAN, NARRA LA HISTÒRIA D’UNA PERIODISTA QUE INVESTIGA UNA SÈRIE DE FEMINICIDIS EN BARRIS POBRES



TÍTOL: *L’escàndol*
DIRECCIÓ: Jay Roach
ANY: 2019
DISPONIBLE A: PrimeVideo i Movistar Plus

Una descripció de com un grup de dones va aconseguir enderrocar Roger Ailes, CEO de Fox News, en destapar els casos d’abusos sexuals que va perpetrar durant anys. És una d’aquelles pel·lícules

que barreja unes molt bones crítiques amb una taquilla que va acabar sent decebedora. Protagonitzada per Margot Robbie, Charlize Theron i Nicole Kidman, ens situa als prolegòmens del fenomen del Mee Too.



TÍTOL: *Tots els homes del president*
DIRECCIÓ: Alan J. Pakula
ANY: 1976
DISPONIBLE A: Filmin i Movistar Plus

Clàssic del cinema polític i periodístic basat en fets reals, el film, protagonitzat per Robert Redford i Dustin Hoffman, relata el treball d’investigació dels periodistes Bob Woodward i Carl Bern-

stein, del *The Washington Post*, per destapar, el 1972, el Watergate, que va acabar amb la dimissió de Richard Nixon.

TOTS ELS HOMES DEL PRESIDENT ÉS UN CLÀSSIC DEL CINEMA QUE EXPLICA COM ES VA DESTAPAR L’ESCÀNDOL DEL WATERGATE



TÍTOL: *Un escàndol d’Estat*
DIRECCIÓ: Thierry de Peretti
ANY: 2021
DISPONIBLE A: Filmin

Thriller francès basat en la investigació per part del diari *Libération* d’un cas real el 2015, en què diferents alts càrrecs del govern francès van acabar esquitxats per una de les operacions més importants contra el tràfic de drogues de tot Europa.

Amb un ritme trepidant, aquesta pel·lícula va ser guardonada al Festival de Sant Sebastià amb la millor direcció de fotografia i va ser nominada al millor guió adaptat als Premis Cèsar.



TÍTOL: *Bona nit i bona sort*
DIRECCIÓ: George Clooney
ANY: 2005
DISPONIBLE A: Disney+

En blanc i negre, la pel·lícula es va fer famosa –fins al punt d’obtenir sis nominacions als Oscars– per recrear la “batalla” que a mitjans dels anys cinquanta van mantenir els periodistes de la CBS Edward R. Murrow i Fred Friendly

contra el conegut senador anticomunista Joseph McCarthy. En el seu moment, la fi de l’anomenada “cacera de bruixes” de McCarthy es va atribuir a aquest exercici de periodisme independent.



TÍTOL: *Civil War*
DIRECCIÓ: Alex Garland
ANY: 2024
DISPONIBLE A: Movistar Plus

Aquesta pel·lícula, una de les més esperades de l’any, explica com en un futur proper, en què els Estats Units estan immersos en una cruenta guerra civil, un equip de periodistes i fotògrafs viatja per carretera cap a Washington DC

per arribar abans que les tropes rebels assaltin la Casa Blanca i prenguin el control del país al president nord-americà. *Civil War* s’ha convertit en un èxit de taquilla que, a més, ha acumulat molt bones crítiques.Ç

SOTA L'IMPERI DE LES PLATAFORMES

Les decisions, les inquietuds i els desitjos de molts ciutadans estan directament vinculats al poder que acumulen les grans empreses tecnològiques

TEXT JOSEP CARLES RIUS



La dependència dels telèfons intel·ligents està provocant que les empreses tecnològiques cada cop tinguin un paper més important. Foto: Alamy

En el seu darrer llibre, *Periodismo y democracia en la era de las emociones* (Edicions UB, 2024), Josep Carles Rius, exdegà del Col·legi de Periodistes i president del Consell de la Informació de Catalunya, reflexiona sobre l'ús de la propaganda i de la manipulació informativa per part dels actors mediàtics i polítics actuals. Un treball, rigorós i amè, que ens adverteix de moltes derives que afecten, de ple, els drets humans. En aquestes pàgines reproduïm part d'un capítol on l'autor analitza el rol preocupant i tòxic que tenen les grans corporacions tecnològiques alimentant, amb eines digitals a l'abast de gairebé tothom, les pors i les passions més ancestrals.

Mai en la història de la humanitat una elit havia aconseguit per mitjans pacífics acumular tant de poder. No en el sentit clàssic, de control físic de territoris o poblacions, sinó en el de la concepció moderna d'influència sobre el pensament i, en una segona fase, sobre l'acció dels éssers humans. La gran pregunta és si aquest immens poder està al servei dels drets humans, del benestar, del saber, del pensament crític, de la convivència, de la solidaritat, de la pau..., al servei del progrés, en definitiva. O si, per contra, empitjora les expectatives de la humanitat. La resposta no és gens fàcil i necessitem, primer de tot, conèixer-ne una mica millor el context.

Les plataformes concentren tres tipus de poders tradicionals: l'econòmic, el polític i el social, la qual cosa els reporta una influència sense precedents sobre la

vida de la població mundial. La majoria té el seu origen als Estats Units: Google, Amazon, Facebook, Apple i Microsoft. No obstant això, cada vegada més reben la competència de companyies xineses, com Alibaba, Tencent i Baidu. Aquestes companyies, des d'Occident, són vistes amb desconfiança pel seu vincle amb el règim autoritari xinès.

Les grans plataformes resulten determinants a l'hora de configurar un nou ordre geoestratègic mundial: amb dos pols (els Estats Units i la Xina) i amb Europa, com

EL FLUX ASFIXIANT D'INFORMACIÓ AFECTA LA CAPACITAT CRÍTICA D'UNA CIUTADANIA CADA COP MÉS DEPENDENT DE LA TECNOLOGIA

a espectadora preocupada, i Rússia intentant utilitzar-les al seu favor.

El poder social de les plataformes és immens, en la mesura que determinen mol-

tes de les nostres decisions de consum, i fins i tot les nostres relacions personals (família, amics, futures parelles...). Atresoren una valuosa informació sobre cadascun de nosaltres i, a partir d'aquest coneixement, personalitzen la seva oferta de serveis. D'alguna manera, substitueixen les nostres cerques i inquietuds, els nostres desitjos, i, finalment, tenen el poder de guiar les nostres decisions. Aquest immens poder social comporta una capacitat econòmica decisiva que pot comprometre el futur de marques, empreses i institucions.

UNA CATÀSTROFE EVOLUTIVA

El títol del llibre de José María Lassalle ja és tota una declaració de principis: *Ciberleviatán* (Arpa, 2019). “La revolució

digital en la qual estem immersos —esciu— fa cada dia més palpable la condició postmoderna. Les dades que genera Internet i els algo-

rismes matemàtics que els discriminen i organitzen per al nostre consum són un binomi de control i domini que la tècnica imposa a la humanitat. Fins al punt que les persones van adquirint la fisonomia d'és-

sers assistits digitalment degut, entre altres coses, a la seva incapacitat per decidir per si mateixos”.

En altres paraules, el *ciberleviatán* és l'expressió d'un nou poder, immens, desconegut fins ara. Un poder que, en paraules de Lassalle, "fa que la humanitat visqui atrapada dins d'un procés de mutació identitària. Aquest canvi promou una nova utopia que transforma la seva naturalesa en desapoderar els homes dels seus cossos i les seves limitacions físiques per convertir-los en posthumans programables algorítmicament; és a dir, éssers transcendentalment tecnològics i potencialment immortals en suprimir els seus ancoratges orgànics. Aquest canvi

AL BRASIL, L'ÚS DE WHATSAPP VA TENIR MÉS INCIDÈNCIA QUE LA TELEVISIÓ I LA PREMSA EN L'ELECCIÓ DE JAIR BOLSONARO

adopta un procés previ de socialització que fa dels homes una espècie d'eixam massiu sense capacitat crítica i entregat al consum d'aplicacions tecnològiques dins d'un flux asfixiant d'informació que creix exponencialment”.

“Avancem –escriu Lassalle en el seu llibre– cap a una concentració del poder

inèdita en la història. Una acumulació d'energia decisòria que no necessita la violència i la força per imposar-se, ni tampoc un relat de legitimitat per justificar-ne l'ús. Estem davant d'un monopoli indiscutible de poder basat en una estructura de sistemes algorítmics que instaura una administració matematitzada del món. Parlem d'un fenomen potencialment totalitari que és la conseqüència del col·lapse de la nostra civilització democràtica i liberal, així com del desbordament de la nostra subjectivitat corpòria. La digitalització massiva de l'experiència humana, tant en el nivell individual com en el col·lectiu, comença a revestir l'aspecte d'una catàstrofe progressiva, evolutiva, que aconsegueix la Terra sencera”.

ELS ALGORISMES MANEN

En el seu llibre *Medios de comunicación: ¿por qué importan?* (Alianza, 2021), Nick Coul-dry recorda que “una plataforma com Fa-cebook té un abast colossal: més de 2.300 milions d’usuaris a tot el món. Facebook no només s’encarrega de recopilar dades sobre nosaltres, sinó també d’estimular les nostres interaccions amb la plataforma de manera que aquestes generin més dades, tant sobre nosaltres mateixos com sobre els altres. Els algoris-mes de Facebook no només van registrant el que fas i amb qui et connectes; també registren versions d’allò que els teus amics de la plataforma han penjat, i que Face-book considera que té més possibilitats de donar lloc a noves interaccions”.

En una plataforma com YouTube, propietat de Google, l'objectiu dels algorismes

“no és incrementar –escriu Couldry– l’harmonia social. Estan programats per optimitzar el trànsit. Aquest trànsit resulta estimulat tant pels comentaris com pel fet que la gent comparteixi coses. La conseqüència és que s’incentiven els materials provocadors que generen un munt de comentaris i que es comparteixen moltíssim. Els materials provocadors i divisoris tenen conseqüències polítiques. I els amos de les plataformes ho saben molt bé”.

LA INFLUÈNCIA DE WHATSAPP

En una sèrie de grans països, entre els quals s'inclouen el Brasil, l'Índia i Indonèsia, WhatsApp s'ha convertit, en poc temps, en el mode de comunicació predilecte tant entre persones com entre grups. Les raons són diverses: el fet que els missatges van xifrats automàticament; la facilitat per incloure-hi imatges, àudios i vídeos; com és de còmode utilitzar-lo amb el telèfon intel·ligent o el fet que, a diferència de Facebook, el contingut de WhatsApp el comparteixen individus o grups formats amb múltiples propòsits que se solapen.

L'ús de WhatsApp assoleix cada vegada més transcendència. Per exemple, al Brasil va tenir més incidència que la televisió i la premsa en l'elecció de Jair Bolsonaro. A l'Índia, al juliol del 2018, es van fer virals per WhatsApp uns vídeos que alimentaven el rumor sobre una suposada xarxa que raptava infants, i diversos homes van morir linxats per la multitud quan es va córrer la veu que pertanyien a aquesta xarxa, que en realitat no existia. L'impacte d'aquells successos va portar el govern indi a acusar WhatsApp d'inducció als crims. Com a reacció, WhatsApp va limitar la possibilitat d'enviar missatges a cinc persones.

UNA CONCEPCIÓ DEL MÓN

El professor Josep Burgaya, en el seu llibre *La manada digital* (ElViejo Topo, 2021), explica que, “a diferència de les grans corporacions anteriors, els monopolis tec-



Meta és l'empresa matriu tant de Facebook i d'Instagram com de WhatsApp, cosa que li dona un gran poder sobre la ciutadania.

nològics aspiren a modelar la humanitat segons la seva concepció del món”. Burgaya considera que “les seves plataformes, cercadors i algorismes són, en molts casos, bastant més que una manera brutal de fer negoci i enriquir-se ràpidament. L'objectiu dels impulsors de referència de Silicon Valley no és tant encapçalar la llista Forbes

EL 2007, A KENYA, ELS MISSATGES DE TEXT
INCITANT ELS GRUPS ÈTNICS A UNA MASSACRE
VA PROVOCAR MÉS D'UN MILER D'ASSASSINATS

de grans fortunes –cosa de la qual tampoc reneguen–, sinó disposar d'un immens poder i ingents recursos per reescriure l'itinerari de la humanitat. Això és el que els converteix en elements especialment perillosos per a la nostra llibertat, la nostra privacitat i la nostra humanitat”.

I com és el món que somien els líders de les grans plataformes? En el seu llibre

La nueva edad oscura (Debate, 2020), James Bridle recorda una trobada convocada per Google al maig del 2013, a Hertfordshire, Anglaterra. Van assistir-hi un selecte grup de 200 persones pertanyents a l'elit mundial de l'economia, la política i la cultura. Els temes que s'hi van tractar portaven títols com "L'acció avui", "El nostre llegat", "Coratge en un món connectat" o "El principi del plaer".

El llavors màxim responsable de Google, Eric Schmidt, va inaugurar la conferència amb una oda al poder emancipatori de la tecnologia. En la sessió de debat posterior, en resposta a una pregunta que proposava la novel·la *1984* de George Orwell com a contrarexemple d'aquest pensament utòpic, Schmidt va citar la difusió dels telèfons mòbils –i, en particular, de les càmeres que incorporen– per il·lustrar com la tecnologia millorava el món.

EL FALS EXEMPLE DE RUANDA

“En l’era d’Internet –va argumentar Schmidt– és difícilíssim implementar el mal de manera sistèmica. N’hi donaré un exemple: el 1994 va tenir lloc el genocidi de Ruanda. Més de 750.000 persones van ser assassinades amb matxets en un període de quatre mesos. Això va requerir planificació. Que la gent ho posés per escrit. El que penso és que, si el 1994 tot-hom hagués tingut un telèfon intel·ligent, s’hauria estat impossible que ocorregués: la gent s’hauria adonat del que estava succeint, els plans s’haurien filtrat, algú ho hauria sabut i algú altre hauria reaccionat per evitar aquesta terrible carnisseria”.

Per a l'autor de *La nueva edad oscura*, “la visió que Schmidt (i Google) té del món es basa per complet en la creença que aconseguir que alguna cosa es torni visible fa també que millori, i que la tecnologia és l'eina per fer les coses visibles. Aquesta idea, que ha arribat a ser la dominant en el món, no és només fonamentalment er-



La forta penetració de la telefonia mòbil en els països africans no està exempta de polèmica.

rònia, sinó decididament perillosa, tant en un sentit global com per al cas particular al qual es refereix Schmidt” (Bridle, 2020).

Per confirmar les seves tesis, Bridle recorda que “està exhaustivament documentat l’ampli espectre d’informació que posseïen els responsables polítics mundials (en

va gravar les tristament cèlebres emissions de Radio Télévision Libre des Mille Collines cridant al genocidi”.

Bridle explica que el general Roméo Dallaire, comandant de l’operació pacificadora de l’ONU quan va tenir lloc el genocidi, va reconèixer uns anys més tard que “el mer fet d’interferir en les emissions de Radio Télévision Libre des Mille Collines i substituir-les per missatges de pau i reconciliació hauria tingut un efecte significatiu sobre el curs dels esdeveniments”.

“Durant anys, els Estats Units van negar –recorda James Bridle– que posseïs cap evidència directa de les atrocitats que s’estaven cometent, però en el judici contra un genocida ruandès el 2012, la Fiscalia va mostrar inesperadament imatges d’alta resolució preses per satèl·lits que van sobrevolar el país al maig, juny i juliol del 1994, durant els ‘100 dies del genocidi’. Les imatges (extretes

d’un arxiu molt més gran, classificat per l’Oficina Nacional de Reconeixement i l’Agència Nacional d’Intel·ligència Geoespacial nord-americanes) mostraven talls de carreteres, edificis destruïts, fosses comunes i fins i tot cadàvers als carrers de Butare, l’antiga capital”.

MISSATGES D’ODI

En opinió de l’autor de *La nueva edad oscura*, James Bridle, “més imatges, o més informació, per molt que s’haguessin generat i distribuït de manera molt democràtica, no hi haurien ajudat”. I per avalar els seus arguments recorda que “la mateixa tecnologia que Schmidt vol vendre’ns com una defensa contra el mal sistèmic, el telèfon intel·ligent, amplifica la violència i exposa els individus als seus estralls”.

Després de les disputades eleccions celebrades a Kenya el 2007, el telèfon mòbil va exercir el paper que les emissores de ràdio havien exercit a Ruanda, de manera que la circulació de missatges de text en els quals s’incitava els grups ètnics de tots dos bàndols a massacrar-se mútuament va



UNA CRIDA AL PERIODISME LLIURE

Al llibre *Periodismo y democracia en la era de las emociones* (Edicions UB, 2024), Josep Carles Rius, exdegà del Col·legi de Periodistes i president del Consell de la Informació de Catalunya (CIC), reflexiona sobre esdeveniments històrics que s’han vist afectats per importants onades emocionals. Des del Brèxit fins al Procés, passant per la pandèmia, la invasió russa d’Ucraïna i el conflicte de Gaza, entre altres. Al llarg de les 464 pàgines del llibre –que forma part de la col·lecció “Periodismo Activo”, on Rius ja havia publicat *Periodismo en reconstrucción. De la crisis de la prensa al reto de un oficio más independiente y libre–*, l’autor recorda, constantment, la importància d’un periodisme responsable, honest i compromès amb els drets humans com a antídoto d’una manipulació informativa que juga amb els sentiments de la ciutadania.

Periodismo y democracia en la era de las emociones

Josep Carles Rius



PERIODISMO ACTIVO 21

avivar l’espiral de violència. Més de mil persones van ser assassinades. Un missatge que va aconseguir molta difusió exhortava la gent a crear i enviar llistes dels seus enemics.

“El problema –explica Bridle– dels missatges d’odi va arribar a ser tan greu que el govern va intentar posar en circulació

Nick Couldry, per part seva, recorda la revolució fallida del 2011 a Egipte. “Aquí, com en altres països del Pròxim Orient, les xarxes socials van tenir una incidència significativa en la manera ràpida i precisa en què el gruix de la població va ser mobilitzat per a una acció a curt termini. Però això també incloïa actors poderosos, com els governs i l’exèrcit. A llarg termini i de cara a la capacitat de mobilitzar i influir la gent, els governs tenen més facilitat per treure partit de les noves eines de comunicació que

LES XARXES SOCIALS VAN TENIR UN ROL CLAU EN LES MOBILITZACIONS DEL 2011 A EGIPTE, PERÒ EL PODER TAMBÉ VA SABER TREURE’N PARTIT

els seus propis missatges de pau i reconciliació, i les ONG humanitàries van atribuir la violència a l’escalada retòrica en el si de les comunitats tancades i inaccessibles creades pels telèfons mòbils”. Estudis posteriors han descobert que, “de llarg a llarg del continent, fins i tot quan es prenen en consideració la desigualtat econòmica, el fraccionament ètnic i la geografia, una penetració més gran de la telefonia mòbil està associada amb nivells de violència més elevats”.

els grups que els planten cara. I així va ser com a Egipte el poder militar va establir-se, i posteriorment va dominar, la situació. Va posar fre a la revolució recurrent, simplement, de la violència pura i dura de tota la vida” (Couldry, 2021). **Ç**

Més informació a:

Bleichmar, Dio. “Cuando las gotas forman un torrente. El movimiento #Me Too”. *Revista de Psicoanálisis*, 2018.

Bridle, James. *La nueva edad oscura* (Debate, 2020).

Burgaya, Josep. *La manada digital. Feudalismo hipertecnológico en una democracia sin ciudadanos*. Vilassar de Dalt: El Viejo Topo, 2021.

Carbonell, Ofèlia. “Yo también soy swifitie”. *Catalunya Plural*, 22 de novembre del 2021.

Castellote, Pau. “Les victòries tangibles del #MeToo en el seu cinquè aniversari”. *Diari de Barcelona*, 18 d’octubre del 2022.

Couldry, Nick. *Medios de comunicación: ¿por qué importan?* (Alianza, 2021).

Lassalle, José María. *Ciberleviatán* (Arpa, 2019).



LA GRAN DAMA (DESAPAREGUDA) DE LA RÀDIO

Rosalia Rovira, l'estrella radiofònica dels anys trenta,
va ser humiliada i depurada pel franquisme

TEXT MARTA ALEMANY



Rovira, al centre, quan era una estrella radiofònica durant la Segona República.

La història de Rosalia Rovira, una de les grans veus de la ràdio durant la República, exemplifica el canvi dràstic, dramàtic i radical que va experimentar aquest mitjà als anys trenta arran de la victòria dels nacionals a la Guerra Civil. De ser la gran estrella de les ones a Catalunya, passaria a ser humiliada i depurada. En aquest reportatge –guardonat com el millor del primer trimestre del *Report.cat*– s’explica la biografia d’aquella gran dama de les ones que, un segle després i enmig del centenari de la primera emissió radiofònica a casa nostra, encara no gaudeix de prou reconeixement entre la professió periodística.

De Rosalia Rovira es conserven poques imatges i pocs talls de veu, així que veure i escoltar el seu testimoni a l’arxiu de Ràdio Televisió Espanyola crea una sincera emoció. Perquè la seva biografia no és només la d’una locutora que va passar de ser una estrella radiofònica a ser humiliada i castigada pels franquistes, sinó que també és un reflex de la història d’un mitjà de comunicació i de l’evolució política de tot un país, que primer va viure una guerra civil i després quaranta anys de dictadura. Rovira exemplifica, millor que ningú, el trasbals que tot allò va suposar.

Però per entendre el valor del seu testimoni, cal viatjar en el temps, anar a l’origen de la ràdio a Catalunya (i Espanya). Margarida Moles, actual cap de Comunicació i secretària del consell rector de Ràdio Associació de Catalunya, recorda com van ser els inicis del mitjà. “El moment zero va ser el 19 de febrer del 1924, quan es constitueix l’Asociación Nacional de Radiodifusión, una associació que agrupa una sèrie de gent interessada provinent del món de l’enginyeria, del comerç, de l’electrònica..., un grup de visionaris que posen en funcionament Ràdio Barcelona. En aquests inicis, la ràdio era una eina cultural, basada molt en la música [clàssica], i on, a poc a poc, va anar arribant la informació”, afirma.

Pocs anys després, aquells pioners deixen l’emissora –que, en plena dictadura de

Primo de Rivera, s’havia vist forçada a integrar-se dins d’Unión Radio– i creen una nova emissora, EAJ-15, que més tard serà Ràdio Associació de Catalunya (RAC) i que en poc temps s’expandeix, beneficiada per una República que aposta per aquell nou mitjà de comunicació. “L’ecosistema periodístic català als anys de la República –afegeix Francesc Canosa, doctor en Comunicació i director d’*Història del periodisme a Catalunya* (Sàpiens, 2016)– és molt ric, homologable a l’europeu, amb presència de totes les sensibilitats i, a més, amb les dones a tot arreu. Pel que fa a la ràdio, RAC desplega un potencial tan gran que situa els locutors i les locutores

on treballava Rovira, formava part del quadre escènic de Ràdio Associació quan va saber que l’emissora buscava una veu femenina com a locutora principal. “Aquells dies, les ràdios oferien obres de teatre radiades a través de companyies teatrals professionals”, explica Sílvia Espinosa, vicedegana de Projectes Estratègics a la Facultat de Turisme de la Universitat de Girona i autora del llibre *Dones de ràdio* (Albertí Editor, 2014).

“Quan l’emissora era potent i important, com era el cas de Ràdio Associació, tenia als seus estudis la seva pròpia companyia de teatre contractada amb el seu quadre

escènic”, afegeix. A més, en els inicis de la ràdio era molt important que els locutors tinguessin molt bona dicció perquè la ràdio no arribava

QUAN EL 1931 VA COMENÇAR DE LOCUTORA A RÀDIO ASSOCIACIÓ, JA ERA UNA RECONEGUDA ACTRIU DE TEATRE AMB UNA DICCIÓ I UN CATALÀ PERFECTES

com a professionals de veu”, diu Canosa. És a dir, els locutors i les locutores es converteixen en estrelles dels sons. Una d’elles seria Rosalia Rovira.

DEL TEATRE A LES ONES

Nascuda a Barcelona el 1903, Rosalia Rovira i Duart va estudiar teatre a l’Escola d’Art Dramàtic de Catalunya i es va convertir en una reconeguda actriu. El 1931, Enric Giménez, director de la primera companyia de teatre de l’Orfeó Gracienc,

amb prou claredat a tot arreu. Hi havia moltes limitacions d’infraestructures”, comenta Moles. Per tant, no era estrany trobar actors i actrius presentant programes. “Aquests, aleshores, estaven formats per una parella de locutors principals, un home i una dona. També hi havia els locutors secundaris, que eren els encarregats de substituir els principals”, contextualitza Espinosa. Rovira, doncs, es presenta a les proves i les passa. Ràdio Associació, amb una ferma voluntat de captar el públic femení, contracta el 1931 la que és la seva

primera dona locutora per dirigir, inicialment, un programa infantil a les tardes on es guanya l'estima i el reconeixement de la societat catalana.

Segons l'*Anuario de la radio* del 1933, Rovira “tiene una voz agradable y simpática, lo que hace que sea escuchada con gran complacencia. Es muy caritativa”. Moles afegeix que Rovira era la gran dama del teatre i tenia un català perfecte, cosa que la convertia en una “fantàstica locutora amb una excepcional dicció que va fer que fos molt estimada”. “Va ser la més ben valorada dins del sector i la més ben pagada del panorama radiofònic”, conclou.

A banda del programa infantil, Rovira també es va encarregar d'un programa matinal dirigit a les dones. Com cita Espinosa al seu llibre, “als anys trenta, Ràdio Associació arribà a fer quatre programes dirigits a les dones. El primer fou *Les emissions femenines*. Posteriorment, hi

hagué el *Diari femení* i *Radiofemina* (...). A mitjan 1936, Ràdio Associació decidí incorporar un patrocinador per als programes femenins del migdia i aconseguí

"VA SER LA MÉS BEN VALORADA I LA MÉS BEN PAGADA DEL PANORAMA RADIOFÒNIC"

Margarida Moles, Ràdio Associació de Catalunya

la col·laboració de Laboratoris Eupartol. D'aquesta manera, es posà en marxa el *Consultori femení de bellesa Eupartol* de Ràdio Associació, amb la marca del patrocinador exclusiu afegit al nom del programa, presentat per Rosalia Rovira”.

FIGURA MOLT POPULAR

Durant la Guerra Civil, Rosalia Rovira va presentar el *Consultori femení de Montserrat Fortuny*, de Laboratoris Eupartol, on va acabar de despuntar en popularitat. “Els

consultoris eren un tipus de programa on les oients escrivien preguntes relacionades amb assumptes de bellesa, neteja de la casa i sentiments”, detalla Espinosa. Es tractava d'un programa per a dones, pensat per dones i dirigit per una dona (i un segon locutor principal, Ismael Cera). “El consultori va ser precisa-

ment molt important per la massificació i el *mainstream* de la ràdio. Dins d'aquests programes es va incorporar una secció on es posaven cançons que demanaven les oients i els oients. Això va popularitzar la ràdio ràpidament, ja que es va convertir en el principal mètode d'entreteniment, on es podia escoltar música de moda, popular, per divertir-se i ballar”, afegeix Espinosa.

Que RAC contractés dones com a locutores principals per dirigir-se a les dones no era fútil. Com ha estudiat Canosa, durant



Una il·lustració de Rosalia Rovira dels anys trenta.



Rosalia Rovira, en una imatge d'inicis dels vuitanta, poc abans de morir.

els anys de la República hi havia unes dues-centes dones que, d'una manera o altra, es dedicaven al periodisme en diferents estatus. “Això ja ens està dient moltíssim de com de ràpid anava tot plegat. I la ràdio actua com a metàfora. Imagina't: un mitjà molt nou, nascut fa res, que ja està incorporant dones periodistes. En la premsa és molt evident aquesta eclosió de periodistes femenines, però, malauradament, no ho és a la ràdio, ja que

Podem assegurar, doncs, que en un interval de temps extremament curt tenim una intensitat extremament gran”, assegura aquest periodista.

Amb l'inici de la Guerra Civil el 1936, la ràdio, juntament amb els altres mitjans, va passar a formar part de l'àmbit social, i va canviar el seu objectiu d'entreteniment per un enfocament més polític i de servei a la ciutadania. Les principals emissores es van traslladar al Palau de la Generalitat, des d'on feien d'altaveu de les últimes novetats al front, dels avenços de la guerra, i des d'on avisaven

AMB L'ENTRADA DELS FRANQUISTES A BARCELONA, ROVIRA ÉS DETINGUDA, TORTURADA I OBLIGADA A NETEJAR LES LATRINES DE LA PRESÓ

molts arxius sonors van desaparèixer. Hem de tenir en compte que la història de la ràdio és fònica. Lluís Companys proclama l'estat de la República el 1934 des de la ràdio, per tant, usant un discurs pensat per a un nou mitjà, per ser sentit, per ser escoltat, quelcom de radicalment diferent.

els catalans i les catalanes quan calia protegir-se als búnquers. Rosalia Rovira, juntament amb moltes de les seves companyes, es va instal·lar al Palau, on feien torns. “Francina Boris, que també hi va ser, em va dir que estaven aterrids. Els avions passaven molt a prop. Em va confessar que

quan avisaven de les bombes sempre es preguntaven si aquell dia seria el seu últim avís”, recorda Espinosa sobre la conversa que va mantenir amb Boris.

TRES MESOS A LA PRESÓ

I així van continuar tres anys fins que, finalment, la guerra va acabar. L'abril del 1939, el setge a Barcelona va concloure amb la victòria del règim franquista i els mitjans van ser ràpidament intervinguts. Segons la versió que més gent creu possible (com la dels nets de Rovira, que recull el documental *La ràdio silenciada* de TV3), la Rosalia estava locutant a l'estudi quan van entrar els soldats del règim. Van esperar que acabés i, quan va posar música de fons, els soldats li van demanar que posés l'himne nacional. Ella va respondre que no el tenia. Allò no va agradar gens als militars que, en acabar la música, van anunciar per les ones tant l'ocupació de Barcelona com que el Generalísimo accedia al poder. I, a més, van marxar empor-

tant-se Rovira. El seu passat, molt vinculat a formacions polítiques com Estat Català, d'Esquerra Republicana de Catalunya, van convertir la locutora més estimada en l'objectiu del franquisme.

Així, van empresonar-la i va patir tortures i humiliacions, com haver de netejar les latrines de la presó, fins que un pastisser afí al règim i coneixedor de la família va escriure una carta on parlava de la fe i la fidelitat que Rovira tenia per Franco. Allò va funcionar i, després de tres mesos engarjolada, van alliberar-la. A la sortida, però, un cop va tornar a la feina, Rovira es va negar a parlar en castellà a Radio España, el nou nom de l'emissora requisada. I el director de la cadena, visiblement molest, va ordenar que no pogués treballar mai més a cap emissora. Com a conseqüència d'aquella decisió, tampoc ningú la va contractar per treballar al teatre.

PRECARIETAT I SOLITUD

“L'any 1939, l'esplendor de la ràdio en català es talla, desapareix; passa a ser un imaginari dels nostres pares. Es perd una edat d'or per qüestions polítiques i no es recupera fins a l'any 1979”, comenta Moles. “Un cop es va instal·lar el franquisme al país, la ràdio va ensopegar amb un seguit de complicacions que van causar-ne

una evolució molt lenta. El franquisme va posar moltes traves, molta censura i molt control. També va posar les coses difícils a molts locutors i locutores que abans havien treballat amb gran esma al mitjà i que, de cop i volta, van veure com les seves carreres es veien truncades des de l'exili”, afegeix Canosa.

“Tenim calculat que, el 1939, més del 80% dels periodistes catalans estan exiliats.

LA NEGATIVA A PARLAR EN CASTELLÀ LI VA IMPEDIR TORNAR A LA RÀDIO I AL TEATRE. I VA VIURE PRECÀRIAMENT LA RESTA DELS SEUS DIES

Això suposa un exili de la mateixa realitat, ja que els mitjans de comunicació són la realitat”, afegeix. I, per tant, una altra víctima de la guerra i la dictadura són les dones periodistes, que pateixen un gran retrocés fins que, dècades més tard, tornen a incorporar-se a una feina que havia estat, de manera molt natural, tan seva com dels seus companys.

Van anar passant els anys i Rosalia Rovira, sense poder treballar ni a la ràdio ni al teatre, va sobreviure com va poder. Sabeïdor de les dificultats econòmiques per les quals estava passant, Teodor Garriga, segon

locutor dels seus programes, el 1976 va organitzar un àpat al centre de Barcelona “per crear un subsidi per a ella”, detalla Espinosa. Aquell acte seria l'espurna per a la recuperació de Ràdio Associació de Catalunya.

Malgrat la recaptació aconseguida en aquell dinar, la gran dama de la ràdio dels anys trenta va anar malvivint, trampejant com va poder els dies que anaven passant, fins que va acabar morint sola i sense família el 1982, sis anys després d'aquell dinar.

L'estrella de les ones catalanes va desaparèixer sense fer soroll, igual que ho van fer molts dels arxius, cintes i gravacions que es van perdre, que algú va robar o que va fer desaparèixer del patrimoni cultural sonor català. Un tresor nacional que demostrava que durant uns quants anys la ràdio catalana era femenina i exageradament potent. I que hi havia una estrella radiofònica anomenada Rosalia Rovira que, com molts dels seus companys, va veure frenada la seva meteòrica trajectòria. Tal com es pregunta en Francesc Canosa: “Si no hi hagués hagut guerra ni dictadura, fins on hauriem estat capaços d'arribar?”. Ç

Més informació a:

radioassociacio.cat/rosalia-rovira-i-duart › Perfil de Rosalia Rovira al web de Ràdio Associació de Catalunya.

rtve.es/television/20240213/rosalia-rovira-franquistes-rac/15967383.shtml › Reportatge Rosalía Rovira, la dona que era al micròfon quan van entrar els franquistes a Barcelona (TVE).

Dones de ràdio, de Sílvia Espinosa (Albertí Editor, 2014).



Rovira a la portada del butlletí de Ràdio Associació.

FAMÍLIA
TORRES
Desde 1870

UN COMPROMÍS FAMILIAR AMB LA NATURA

El nostre llegat és tenir cura de la terra per a les futures generacions

MIGUEL I MIREIA TORRES MACZASSEK,
5a GENERACIÓ A ELS TOSSALS (DOQ PRIORAT)



WWW.TORRES.ES

Gràcies a tots els professionals del vi per escollir Família Torres com

**#1 LA MARCA DE VI
MÉS ADMIRADA
DEL MÓN 2024**
DRINKS INTERNATIONAL



Descobreix més
sobre el programa
de Torres & Earth



ADEU AL "POETA DE LA IMATGE"

Joan Guerrero era un dels millors representants de la fotografia social catalana

TEXT JORDI ROVIRA

La mort de Joan Guerrero, el passat 2 d'abril, als 84 anys, va deixar-nos sense un dels millors representants de la fotografia social catalana. Andalusí migrat a Catalunya, es va arrelar a Santa Coloma de Gramenet, de la qual va retratar l'evolució des dels anys seixanta. A més, va exercir de fotoperiodista per a mitjans com *El Periódico*, *Diari de Barcelona*, *El País* i *El Observador*. Arran de la seva mort, la seva figura i obra han estat objecte d'homenatges, com el que li fem en aquestes pàgines, on recordem qui era aquest fotògraf humanista i què van aportar-nos les seves nombroses imatges, que destacaven pel seu vessant poètic.



Retrat de Joan Guerrero, del novembre del 2023, mentre gravava un reportatge en vídeo a Santa Coloma. Foto: Julio Carbó

El 2 d'abril ens va deixar Joan Guerrero, víctima d'un ictus, als 84 anys. La fotografia catalana es queda sense un dels seus referents. Els articles que van versar sobre la seva figura i obra destacaven que era un gran fotògraf humanista, un dels millors representants de la fotografia social del país. No en va, sovint l'anomenaven "el poeta de la imatge".

A Joan Guerrero Luque, nascut el 21 de març del 1940 a Tarifa (Cadis), en plena postguerra, en el si d'una família molt humil, sempre va interessar-li la fotografia. De nen, com que no disposava de diners, va agafar una capsa de llumins i la va convertir en una càmera imaginària. "Enquadrava amb la capsa de llumins. Volia retratar el vent de Tarifa. El vent bufava i ell el volia congelar. Era un poeta, sempre buscava la bellesa a qualsevol lloc", explicava Francesc Melcion, fotògraf i gendre de Guerrero, en un reportatge al diari *Ara*.

De jove, a Andalusia, va treballar entre dotze i catorze hores diàries, amb molta calor, en una fàbrica de maons de Puerto Real, on la seva família es va traslladar. "Vaig estalviar uns diners fins a comprar-me una Voigtlander, amb la qual feia fotos com a aficionat. Però la família va quedar-se sense feina, vaig haver de vendre'm la càmera i migrar", rememorava Guerrero, el 2012, en una entrevista conjunta amb la seva filla Laura —també fotògrafa— publicada a *Capçalera*.

Així doncs, el 1964, als 24 anys, la càmera que tant havia anhelat va servir per pagar el bitllet amb el qual es traslladaria a

DE NEN, COM QUE NO DISPOSAVA DE DINERS, VA AGAFAR UNA CAPSA DE LLUMINS I LA VA CONVERTIR EN UNA CÀMERA IMAGINÀRIA

Catalunya a la recerca d'un futur millor. Va arribar a l'estació de França amb una maleta de cartó. El primer any va estar-se en una pensió del Paral·lel i després, quan ja va poder portar la família, es va instal·lar

a Santa Coloma de Gramenet, la ciutat on es va arrelar, on va conèixer la seva dona i on crearia una família.

ELS INICIS A GRAMA

El periodista Eugeni Madueño, que també residia a Santa Coloma, el va conèixer en aquella època. "En Guerrero era un poeta, una ànima sensible. Ell vivia al motocròs de Santa Coloma, a la frontera entre Badalona i Santa Coloma, al carrer de Circumval·lació. Era a principis dels setanta. Vivia amb la Mari Carmen, la dona que sempre l'ha acompanyat. Militava a Comissions Obreres i treballava en una fàbrica metal·lúrgica de Barcelona. En Joan ha estat sempre un militant, un combatent, sempre al mateix lloc, sempre ell mateix. Al seu primogènit el va anomenar Ernesto, pel *Che* Guevara. Per desgràcia,

DE JOVE, A ANDALUSIA, VA ESTALVIAR PER COMPRAR-SE UNA VOIGTLÄNDER QUE DESPRÉS VA HAVER DE VENDRE PER MIGRAR A CATALUNYA

l'Ernesto, com les revolucions, va morir de mala manera, per una malaltia traïdora que va escindir per sempre el cor del poeta i de la Mari Carmen. Amb els anys va néixer la Laura, que ha heretat la capacitat de resistència de la mare i la noble mirada fotogràfica del pare. La Laura és la síntesi dels Guerrero", recorda Madueño.

A Santa Coloma, en Juanito —com l'anomenaven molts dels seus companys— va recuperar la passió per la fotografia que

tenia des de jove i amb una nova càmera va documentar aquella ciutat que a poc a poc anava creixent. "Als anys setanta, l'atreia el cinema,

el realisme italià, i organitzava cinefòrums a les parròquies de Santa Coloma. El gener del 1969 va aparèixer el primer número de la revista *Gramma*, que va esdevenir escola de periodistes i fotoperiodistes. Ell

va ser-ne un dels impulsors", afirma Madueño. Autodidacte, en aquella publicació local —on començaria fent crítiques de cinema abans de dedicar-se a la imatge— va treure les seves primeres instantànies, que revelava i positivava al lavabo de casa seva. "A *Gramma* va albirar que hi podia haver vida professional més enllà de la fàbrica. Les seves fotos inicials són la base de les que després nodririen tota la seva obra. La vida de la gent senzilla, de la gent com ell, mirada sempre de manera compassiva, tendra i poètica", afegeix.

LA REALITAT MÉS PROPERA

Amant de la poesia —en especial d'Antonio Machado i de Miguel Hernández—, la música —sobretot la clàssica— i el cinema —admirava Ingmar Bergman i Buñuel—, Guerrero creava les seves imatges poètiques documentant, en blanc i negre, el moviment veïnal d'una ciutat que no deixava de rebre immigrants com ell. Una realitat sovint

dura, sense filtres. "El fotògraf ha de ser saber captar aquella sensació agredolça de la realitat", assegurava Guerrero a *Capçalera*.

"Guerrero va crear escola. L'escola del *charquito*, que mai faltava a les seves fotos inicials i que era el resum de la Santa Coloma d'aleshores. Carrers sense clavegueram, plens de tolls d'aigua en els quals en Joan veia reflectida (i fotografiava) la bellesa del suburbi. Perfils de barraques i d'infrahabitatges. Cares d'immigrants a la recerca d'un futur. Horitzons que sempre remetien als de la seva infantesa a Tarifa. La seva mirada sobre la ciutat es va contagiar. El grup de fotoperiodistes sorgits de la redacció de *Gramma* —Juan José Pastor, Esteban Carmona, Salvador Monroig, Pedro Madueño, Litus Pedragosa...— miraven amb els ulls de Guerrero. Amb els anys, el magisteri es va anar estenent a les redaccions de tots els diaris en els quals ha treballat. Fer-ho amb ell no et deixava



Una protesta als anys setanta a Santa Coloma de Gramenet. Foto: Joan Guerrero

indiferent. T’influenciava i t’enamorava tot d’una”, explica Madueño.

El fotògraf David Airob destaca, dins l’obra de Guerrero, aquelles fotos primerenques. “Personalment, el seu treball a Santa Coloma, en termes generals, és el que més m’atreu per la dificultat que sempre té fotografiar el que tenim més a prop, el més quotidià, allò que sempre veus i que en un principi no sembla que pugui

seves circumstàncies socials”, remarca el fotògraf Tino Soriano.

DE CATALUNYA A LLATINOAMÈRICA

En uns anys en què la censura prohibia moltes coses, el fotoperiodisme trobava esclatxes per denunciar el que passava, sobretot entre els més desfavorits. I ell va fer-ho. I enmig d’aquella dictadura, i malgrat que mai va oblidar les seves

arrels, es va implicar de ple amb Catalunya. “Quan vivia Franco i es perseguia el català vaig voler demostrar el meu agraïment a Catalu-

nya fent-me dir Joan”, recordava en una entrevista a l’*Avui*.

Ja plenament integrat i amb una trajectòria fotogràfica que no deixava de créixer, després de *Gramma*, la sensibilitat, la càrrega poètica i la capacitat intuïtiva de Guerrero va posar-se al servei d’*El Periódico*, del *Diari de Barcelona*, d’*El País* i d’*El Observador*, fins a l’any 2005, quan es va jubilar. Una

obra, la seva, amb caràcter molt marcat. “La seva cultura visual, l’afició per la poesia, l’extraordinària humanitat, la generositat, l’interès per les persones humils i per la bellesa de les coses quotidianes es palpen i traspassen cadascuna de les seves imatges. Les fotografies són una projecció de l’ànima i de la sensibilitat de qui les fa”, destaca la fotògrafa Ana Jiménez.

Abans de la seva jubilació, als noranta, també havia fet reportatges fotogràfics per l’Ecuador, Nicaragua i El Salvador, on el seu objectiu es dirigia, de nou, cap als més desvalguts. “Em va agradar molt la seva mirada sobre els camperols a l’Ecuador. D’alguna manera va fer un paral·lelisme amb la seva experiència catalana”, destaca Soriano. En un altre país llatinoamericà, el Brasil, Guerrero va conèixer i fotografiar el bisbe català Pere Casaldàliga, amb qui va cooperar i a qui va immortalitzar enmig de la seva lluita pels més vulnerables de la selva amazònica. D’aquella amistat van néixer dos llibres: *Los ojos de los pobres* (Península, 2005) i *Casaldàliga* (Claret, 2016), amb els textos del bisbe, en forma de poemes, i les imatges de Guerrero.

PRIMER LA PERSONA, DESPRÉS EL FOTÒGRAF

En Joan sempre va avantposar la persona al fotògraf. Així s’ha demostrat en la infinitat de mostres d’afecte que va rebre en deixar-nos i així ho va demostrar, fins a l’últim alè, a Catalunya Mirades Solidàries. Aquest grup de *compañer@s*, com ell ens deia, va tenir el gran privilegi, els últims anys de la seva vida, de treballar braç a braç amb el vell guerrer en aquesta associació destinada a allò en el que ell més creia: la solidaritat. En Joan s’involucrava en cada projecte sempre amb una màxima, que tots col·laboréssim per aportar el nostre granet de sorra fent servir la fotografia en pro dels més desfavorits.

Així van néixer “Llibertats perdudes”, un treball destinat a recaptar fons per a l’ONG Open Arms, o *Guerrero@s*, un llibre solidari que va costar de tirar endavant per una simple raó: en Joan no volia que es convertís en un homenatge a ell mateix. Però vam aconseguir convèncer-lo. O més aviat ens va veure tan entusiasmats i il·lusionats que va tornar a avantposar la persona al fotògraf i no va poder dir-nos que no.

Els beneficis estan destinats a Arrels, una entitat que ajuda les persones sense llar de Barcelona. “A la fi del segle passat”,



Membres de Catalunya Mirades Solidàries. Foto: Joan Oller

com solia dir amb sorna, a en Guerrero se li va ocórrer el “desafiament dels dosos” i va proposar al seu còmplice, Julio Carbó, que continués el camí. I una vegada més, la solidaritat. Tots dos, en Joan i en Julio, van decidir vincular el llibre *Dos* –sobre la dualitat, amb imatges oposades dels dos fotògrafs– a Catalunya Mirades Solidàries.



Fins als darrers dies de la seva vida, es va continuar dedicant a la fotografia i a la solidaritat, inventant nous projectes. En col·laboració amb el fotògraf italià Cesare Pace va néixer *Estimada Terra*, un llibre que ens revela la bellesa del planeta fent-nos reflexionar sobre el nostre impacte en la terra.

Durant la presentació del llibre, l’últim esdeveniment de Catalunya Mirades Solidàries, que va comptar amb la seva presència, en Joan estava assegut davant d’una vintena de persones explicant anècdotes, com la del pagès de l’Ecuador que, abans que marxés, li va donar dos ous per al camí. En Joan recordava que havia estat el millor premi que havia rebut mai. El temps s’aturava quan el Mestre parlava i els *compañer@s*, tot i que ja coneixíem aquelles històries, l’escol-

“AMB LES MEVES FOTOGRAFIES MAI HE VOLGUT CANVIAR EL MÓN SINÓ AGERMANAR-LO”, DEIA EN JOAN

tàvem abstrats entre un públic al qual brillaven els ulls.

A en Juanito li va agradar unir les persones. “Amb les meves fotografies mai he volgut canviar el món sinó agermanar-lo”, assegurava. *Estimada Terra* el va unir encara més a dos grans amics: el pare Gabicho i el fotògraf Sebastião Salgado. Amb en Gabicho va forjar una immensa amistat a Riobamba, a l’Ecuador, i va convidar-lo a venir a Santa Coloma enguany, on es van trobar abans de marxar cap al cel, per retrobar-se amb Eugene Smith o Cartier Bresson i tramir nous projectes solidaris.

En tots aquests anys, en Joan va saber inculcar-nos el gran valor de la solidaritat. Cada vegada que ens encallem en una decisió ens preguntem: “Com ho hagués fet en Joan?”. Com que ell sempre avantposava la persona a la fotografia, aquesta pregunta ens serveix no només per a l’associació, la fotografia o la solidaritat, sinó també per a la vida mateixa. I encara que ens equivoquem, si la decisió està presa des del cor i avantposant-la a la persona, serà sempre la correcta. Perquè en Joan, sobretot, va saber fer-nos millors persones.

Gràcies, Joan. Vola alt i lliure com sempre vas fer.

Roberto Palomo

Fotògraf documental i tresorer de Catalunya Mirades Solidàries.

La figura i l’obra de Guerrero es poden veure al documental *La caja de cerillas*, que el 2014 va dirigir i produir David Aiob

ALS NORANTA VA FER REPORTATGES PER L’EQUADOR, NICARAGUA I EL SALVADOR, ON EL SEU OBJECTIU ES DIRIGIA, DE NOU, CAP ALS MÉS DESVALGUTS

amb la col·laboració de l’Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet i amb la música de José Bautista. “Buscava deixar constància en algun lloc —en un principi vaig pensar en un llibre— de la manera amb la qual en Joan veia la professió, com actuava quan fotografiava, de les seves implicacions, dels seus principis, de les seves influències, etc. En definitiva, descobrir què hi duia, a la seva ‘motxilla’, per mirar

com mirava. Evidentment que els valors que transmetia eren aplicables a la gent jove. La prova van ser totes les projeccions de *La caja* que es van fer a diferents escoles. Van ser meravelloses, i sovint les mateixes escoles, sense que els ho demanéssim, els feien fer una redac-

ció després de veure el documental, i ens les feien arribar. En recordo una que deia: ‘Después de ver este documental quiero ser mejor persona’”, recorda Aiob.

Però més enllà de la seva extensa obra —que s’ha pogut veure en el documental, en interminables articles, en una dotzena de llibres i en una quarantena d’exposicions—, Guerrero és recordat per la seva

humanitat i compromís social, que també s’observa en llibres com *Santa Coloma en el corazón* (Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, 1980), *Imatges i paraules* (Mediterrània, 1986), *Santa Coloma entre la vida i la vida* (Edicions Teresa Quintana, 1995) i *Milagro en Barcelona* (Ariel, 2014).

Aquest compromís també el va mostrar envers la professió periodística. A mitjans dels noranta, va ser vocal en la primera junta de la Unió de Professionals de la Imatge i la Fotografia de Catalunya (UPIFC) i seria membre molt actiu del Col·legi de Periodistes de Catalunya, que el 2022 va acollir la seva darrera exposició, “En el fondo del corazón”. A més, les seves publicacions es poden consultar al Centre de Documentació Montserrat Roig del Col·legi.



Una fotografia de l’Equador que forma part del seu treball a Llatinoamèrica. Foto: Joan Guerrero



Santa Coloma és una constant en la seva obra. Foto: Joan Guerrero



Una imatge de la Barceloneta, el 1995. Foto: Joan Guerrero

Un cop jubilat, Guerrero no va deixar de fer coses, entre elles iniciatives altruistes com Gramenet Imatge Solidària, associació formada per fotògrafs i ciutadans de Santa Coloma de Gramenet que pretenen sensibilitzar en els valors humanístics de la imatge i recaptar fons per a projectes solidaris. També va ser membre fundador de l’associació Catalunya Mirades Solidàries, formada per fotògrafs amb sensibilitat social. En un article a *El Periódico*, el fotògraf Julio Carbó, membre de l’associació, escrivia: “Un regal de la vida molt especial han estat aquests darrers anys a l’associació Catalunya Mirades Solidàries, on Guerrero, al costat d’un grup d’amics i amants de la fotografia, ens ha permès aprendre sota el seu mestratge que quan la solidaritat, la fotografia, la paraula i l’amistat s’uneixen fan possible que els somnis i els petits grans miracles siguin una realitat”.

Precisament, Catalunya Mirades Solidàries va estar darrere l’homenatge que el 2023 van fer a Guerrero els principals fotoperiodistes del país amb el llibre *Guerrer@s*, que va servir per recaptar diners per a la fundació Arrels. I, en paral·lel a la publicació del llibre, també es va poder visitar a l’Escola Industrial una exposició dedicada al “poeta de la imatge”, que consistia en un recull de les imatges de seixanta-set fotògrafs que han documentat les causes socials de més pes del segle XXI.

En els últims temps, Guerrero havia fet a Santa Coloma de Gramenet diversos reportatges en format vídeo, “ampliant així, als seus més de 80 anys, el vessant fotogràfic, en línia amb la seva admiració pel cinema”, explicava el fotògraf Josep Maria Cortina en un article a *Núvol*, on també recordava que darrerament havia publicat, amb el fotògraf italià Cesare Pace, el llibre bilingüe *Cara Terra / Estimada Terra* (Libri contro Fucili, 2021), “prologat per Sebastião Salgado, el fotoperiodista brasiler admirador, també, de l’obra de Guerrero”.

UN SAVI PREMIAT

L’obra d’aquest mestre de fotoperiodistes havia estat reconeguda amb el Premi Ciutat de Santa Coloma (1998); la Medalla d’Or al Mèrit Artístic de la Ciutat de Barcelona (2009); el Premi Singladura, atorgat per l’Agrupació del Barcelonès Nord

d’Òmnium Cultural (2018), i el Premi Gollut a la trajectòria fotogràfica (2019).

Però, més enllà de guardons merescuts i puntuals, Guerrero s’emporta l’admiració de la professió. David Aiob destaca d’ell l’empatia, la proximitat i “el fet de fotografiar coses properes”. “Era una persona que desprenia bonhomia, un savi que va barrejar les seves arrels andaluses amb les essències de la cultura catalana”, afegix Tino Soriano. “Crec en el fet que la personalitat, les vivències, la cultura i la intel·ligència de les persones determinen el que escullen mirar —conscientment o inconscientment— i de quina manera i amb quina estètica ho plasmen”, apunta Ana Jiménez. “La seva mirada sobre el món i sobre tots nosaltres ens fa pensar, tot mirant la seva obra, que són més bona gent del que pensàvem”, conclou Eugeni Madueño. **Ç**

Més informació a:

catalunyamiradessolidaries.cat › Web de Catalunya Mirades Solidàries.
vimeo.com/98509750 › Documental *La caja de cerillas*, de David Aiob (2014).
issuu.com/periodistescatalunya/docs/cap_alera_155 › Entrevista conjunta de Joan i Laura Guerrero a *Capçalera*, per Jordi Rovira (Col·legi de Periodistes, 2012).
elpuntavui.cat/article/5-cultura/19-cultura/754772-mindigno-si-es-diu-mal-de-catalunya › Entrevista a Joan Guerrero, per Jaume Vidal (Avui, 2014).

CANIGÓ, trenta anys de lluita

Com una revista empordanesa en castellà
va convertir-se en un setmanari en català referent del nacionalisme

TEXT JOSEP MARIA FIGUERES



Canigó va néixer a mitjans dels cinquanta gràcies al jove figuerenc Xavier Dalfó. Als seus inicis, malgrat una clara vocació periodística, la publicació va estar molt focalitzada en Figueres, d'on havia sorgit, mentre la censura franquista la marcava de ben a prop. Als anys setanta, amb l'arribada a la direcció d'Isabel-Clara Simó, esposa de Dalfó, la capçalera, ja ubicada a Barcelona i convertida en setmanari, es vincularia a un nacionalisme català d'esquerres. *Canigó* va deixar de publicar-se el 1983, després d'haver-se convertit en una referència del panorama periodístic i literari dels Països Catalans.

La revista *Canigó* neix el març del 1954 sota la direcció del jove figuerenc Xavier Dalfó. Aquesta revista, de periodicitat mensual, tindrà una vocació periodística constant fins al 1983, quan, convertida en setmanari, morirà ofegada econòmicament.

El primer número apareix en castellà i en format foli. En aquell temps no es permet el periodisme en català, i la publicació, empordanesa d'esperit, tractarà temàtiques locals, art, esports, natura, literatura, etc. Té un permís d'un any per ocupar-se, culturalment parlant, de la ciutat de

llengua espanyola com a norma, els seus impulsors veuen com no autoritzen ni la publicació d'un simple poema en català sobre la tramuntana. I la revista, primer per raó de la llengua, després pel contingut, i amb una periodicitat que amb els anys passaria a ser setmanal, va anar superant obstacles amb l'objectiu de practicar un periodisme lliure.

Durant la dècada dels seixanta va anar introduint col·laboracions fins a arribar a la plenitud als anys setanta, quan es va convertir en una coneguda tribuna catalana. Als vuitanta, amb alts i baixos en funció dels suports que anava aconseguint, va encetar un model periodístic innovador de contingut crític i amb opinions d'un amplíssim ventall de personalitats, des de Fèlix Cucurull fins a Xavier Romeu passant per Joan Fuster, Blanca Serra, Jaume Fuster, Vicenç

Villatoro o Josep Lluís Carod-Rovira. Així es va convertir en referent del nacionalisme.

MIRALL CULTURAL

Quan va néixer *Canigó*, a Figueres ja existia, des del 1941, un altre setmanari, *Ampurdán*. Però la capital empordanesa era molt dinàmica i comercial i el periodisme ho palesava. En aquell temps, des de la delegació provincial del Ministeri d'Informació i Turisme es vetllava pel monolingüisme en castellà i per uns continguts que anessin en paral·lel amb la ideologia franquista, així que es van rabejar en Dalfó, aquell jovenet progressista que es referia a la *guerra civil* i no a la *guerra de liberación*, com volia la terminologia oficial, i que desitjava protegir paisatge i cultura, patrimoni i llengua.

Per fer-ho, Dalfó es va envoltar d'altres joves escriptors com Joan Guillaumet, Manuel Brunet, Miquel Alabrús, Emili

ALS SEUS INICIS, L'AUTORITZACIÓ GOVERNAMENTAL, QUE ES RENOVAVA CADA ANY, EXERCIA UN CONTROL SOBRE EL CONTINGUT D'AQUELLA CAPÇALERA LOCAL

Figueres. Aquesta autorització serà utilitzada per limitar-ne el contingut. Sempre amb el control de la censura prèvia i la

tall de personalitats, des de Fèlix Cucurull fins a Xavier Romeu passant per Joan Fuster, Blanca Serra, Jaume Fuster, Vicenç



Casademont, Joan Puig Dalmau i Josep M. Bernils, entre altres, i oferia continguts sobre art, cultura i esports, excloent-ne, de moment, l'opinió i la informació política i social.

A poc a poc aquella publicació mensual va anar ampliant el ventall de col·laboradors, alhora que promovia iniciatives diverses, com excursions per la comarca o campanyes específiques, mentre el contingut de la capçalera buscava ser un aparador de la vida cultural. De mica en mica, es va anar fent un espai en aquest àmbit, gràcies a la contribució de noms com Carles Fages de

Climent o Víctor Català. Així, els exemplars de *Canigó* anaven fent-se un lloc tant a la ciutat com a la comarca.

En aquest context, Dalfó sempre esperava que el permís anual fos prorrogat. La seva vitalitat —gerent i director de la revista— era exuberant: tant promovia el monument a Pep Ventura com cercava amb delit els grans noms de la cultura, des de Dalí fins a Frederic Marés, per entrevistar-los ell mateix.

FUNDADA I DIRIGIDA PER XAVIER DALFÓ, LA SEVA ESPOSA, L'ESCRITORA I PERIODISTA ISABEL-CLARA SIMÓ, EL 1972 VA PASSAR A SER-NE LA DIRECTORA

Malgrat aquella servitud forçada al règim, com la coberta dedicada a Franco arran de la seva visita a la ciutat, s'hi traspuava un sentiment d'amor patri en totes les manifestacions locals, que, sota un aparent folklorisme, aspiraven a una normalitat que havia d'incloure la informació no plaent al règim.

L'evolució de la publicació va anar vinculada a l'evolució política general. Fins al 1970 no podrà tenir, com voldria, la meitat del contingut en català, i els expedients i multes van anar caient a mesura que intenta ser representativa del moment. Però, si no podia parlar de la lluita contra el franquisme, es referia a situacions similars, com els moviments d'emancipació nacional dels kurds o dels corsos, i promovia la defensa del patrimoni i la natura amb les reivindicacions urbanístiques, lèxiques o ecològiques, entre altres, amb la qual cosa va esdevenir una clara tribuna de lluita.

MULTES I DIFICULTATS

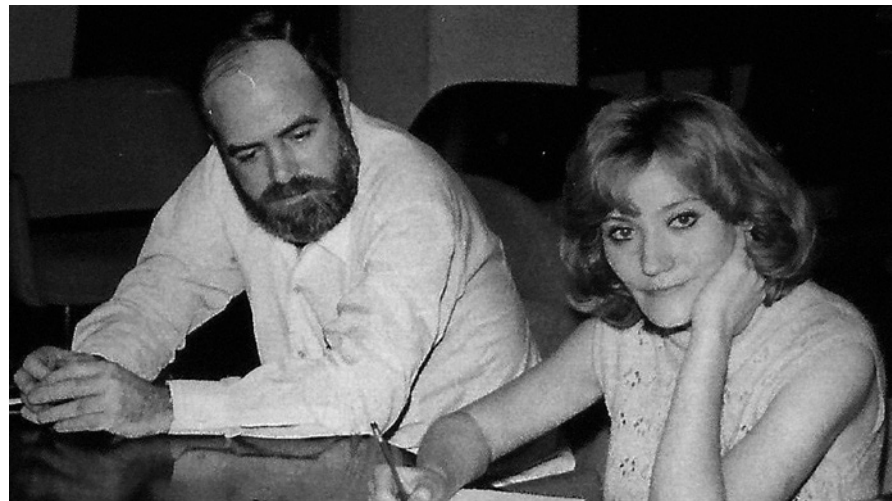
Als anys setanta arriben molts canvis que defineixen la segona etapa de *Canigó*. Per començar, a l'octubre del 1971 la seva periodicitat varia i passa a ser setmanal. Llavors, la revista ja publicava el 80% del contingut en català. Ho havia aconseguit de mica en mica, sense cap autorització.

Arran de la nova Llei de premsa del 1966 —la coneguda com a “Llei Fraga”—, és l'escriptora i periodista valenciana Isabel-Clara Simó, esposa de Dalfó, qui es converteix el 1972 en la seva directora, càrrec que desenvoluparà fins al tancament del setmanari.

Tres anys més tard, amb la mort del dictador i l'inici de la Transició, augmenta el nivell crític de la capçalera, especialment després del seu trasllat a Barcelona, i es produeix un canvi de format, un augment de paginació i la fi del localisme figuerenc. *Canigó* és ja una publicació de voluntat informativa i d'opinió general per a totes les terres de parla catalana.

Eren constants, però, les dificultats d'aquella premsa crítica socialment i implicada a oferir informació i opinió sobre l'àmbit independentista. Són anys de segrestos del setmanari, així com de denúncies i multes. Al llibre *Cinc revistes catalanes entre la dictadura i la transició* (Col·legi de Periodistes i Diputació de Barcelona, 1987), el tàndem Dalfó-Simó recordava alguns d'aquells càstigs econòmics: “Ens obriren dos expedients, el maig del 1972 i el juny del mateix any, que acabaren en dues multes de 50.000 pessetes cada una, quantitat molt respectable per a les tentines econòmiques de *Canigó*; i tot seguit, quan encara buscàvem ajuts entre les amistats lectores per satisfer aquestes 100.000 pessetes, ens obriren uns altres dos expedients (juliol del 1972 i novembre del mateix any), de 250.000 pessetes cada un! Aquestes darreres multes ocasionaren fins i tot peregrinacions de súplica perquè, si les haguéssim satisfetes totes, hauria significat la bancarrota i el tancament de la revista”.

En aterrar a Barcelona, però, les dificultats amb l'Administració no només no s'aturaren sinó que s'incrementaren. Cada cop més compromesa i amb una clara línia



El matrimoni format per Xavier Dalfó i Isabel-Clara Simó, l'ànima de *Canigó*. Foto: *Canigó*

independentista, els seus responsables visitaven sovint els jutjats. En determinades èpoques, quasi cada setmana.

DESÍDIA INSTITUCIONAL

Per conèixer millor la història de *Canigó*, més enllà d'estudis sobre aquesta capçalera, també es pot llegir el que en va deixar escrit la mateixa Isabel-Clara Simó. Hi dedicà diversos articles (*L'Avenç*, *Treball...*) i entrevistes (*Avui*, *El Periódico...*). A *Serra d'Or* escriuria sobre les causes de la mort de *Canigó*, entre les quals destacava la desídia institucional del govern presidit per Jordi Pujol, amb Max Cahner al capdavant de Cultura, que s'havia compromès a no

ALS ANYS SETANTA, EN PARAL·LEL AL SEU ESPERIT COMBATIU, ARRIBEN ELS SEGRESTOS, LES DENÚNCIES I LES MULTES ECONÒMIQUES

deixar morir cap revista en català. Tot i això, la que fou directora del setmanari va reconèixer la valuosa ajuda de Pujol, amb subvenció a fons perdut i anunci inclòs de pàgina sencera de Banca Catalana, que els va permetre millorar la presentació i el contingut i fins i tot professionalitzar-se una mica.

Qui escriu aquestes línies era col·laborador de la revista des de l'abril del 1973 i va tenir, durant un parell d'anys, un tracte sovintejat amb Isabel-Clara Simó

VA ENCETAR UN MODEL PERIODÍSTIC INNOVADOR DE CONTINGUT CRÍTIC I AMB UN AMPLI VENTALL D'OPINIONS DINS EL NACIONALISME CATALÀ

al seu pis del carrer d'Urgell, al menjador familiar on es feien les reunions. Ella actuava sempre amb una gran naturalitat i deixava fer a tothom. A la revista no es cobrava, però, en contrapartida, donava lliibertat temàtica i formal als col·laboradors i es lliurava en cos i ànima al setmanari.

La cordialitat d'Isabel-Clara Simó era encomanadissa i feia a tothom partí-

cip d'un projecte basat en la informació i l'opinió lliure. Exercia de directora i portava la veu cantant de la revista amb ganes, mentre que el seu marit assumia, en silenci, la gestió, dura i difícil, de la intendència. El matrimoni, sempre amb esperit de lluita i ambició, aspirava a convertir *Canigó* en un diari. Volien que

fos la veu dels nacionalistes d'esquerrres per a uns Països Catalans lliures.

El seu dinamisme feia que constantment hi hagués novetats amb joves escriptors, mentre que els més coneguts i consagrats, com Pere Calders, Maria Aurèlia Capmany, Joan Fuster o Manuel de Pedrolo, hi escrivi- en o, fins i tot, hi tenien seccions fixes. També van impulsar el suplement *Papers*, que volien convertir en una revista de cultura independent, tot i que no va acabar sent així. Malgrat tot, *Papers* va convertir-se en una capçalera que va ajudar a difondre l'obra literària dels escriptors catalans del moment.

Finalment, després de tres dècades d'una travessa no exempta de dificultats, *Canigó* va deixar d'imprimir-se el 1983. Els exemplars de la seva primera etapa han estat digitalitzats per la Biblioteca Fages de Climent, de Figueres, i es poden consultar a la seva pàgina web. D'altra banda, l'Arxiu de la Democràcia, una iniciativa del vice-rectorat de Cultura, Esport i Extensió Universitària de la Universitat d'Alacant, s'ha fet càrrec de

l'edició digital i la catalogació dels 420 exemplars publicats en la segona etapa de *Canigó*, entre el gener del 1975 i el març del 1983. S'hi poden trobar articles i editorials que durant aquells anys de la Transició van servir com a plataforma d'expressió d'un desig de canvi social i polític. **Ç**

Més informació a:

“*Canigó*”. *Setmanari independent dels Països Catalans* › Pere Meroño (Barcelona, PAM, 2011).

La revista “Canigó” (1954-1983. Un referent literari i cultural dels Països Catalans › Miquel Antoni Cruz Morante (Universitat d'Alacant, 2017).



L'Índia es queda sense veu

El país més poblat del món pateix la persecució implacable del periodisme independent

TEXT IRIS MIR

És el país amb més població del món –1.400 milions d'habitants–, la democràcia més gran actual, la cinquena economia i una de les poques potències nuclears del planeta, però la situació dels professionals de la informació a l'Índia és extremament preocupant. Des de la seva arribada al poder, el primer ministre del país, Narendra Modi, ha impulsat la persecució dels periodistes, als quals pretén silenciar mitjançant la censura i les detencions arbitràries. Aquesta política de la por té com a objectiu controlar el relat dels mitjans.

Pàgina 11, 2 d'octubre del 2010: “M’han cremat el llibre! M’han cremat el llibre! M’han cremat les paraules! Però no podran mai silenciar-me la veu. Mai! Jo soc BOMBAI! Jo soc BOMBAI!”. Així arrencava l’aclamat anunci del llegendari rotatiu indi *Mumbai Mirror*. La història representava la prohibició, per raons polítiques, del llibre del reconegut autor indi Rohinton Mistry *Such a Long Journey*, a la Universitat de Bombai.

Li seguien les històries publicades entre el 2010 i el 2011 sobre un escàndol de llet adulterada, les condicions inhumanes que patien els nens a l’orfenat de Khavda i la lluita contra els cartells polítics il·legals que ocupaven els carrers de les ciutats índies. Totes les històries eren transmeses amb un gran to emocional emfatitzant el lloc que ocupava la premsa lliure en la democràcia més gran del món i el paper que hauria de tenir el periodisme per amplificar la veu dels ciutadans: “Bombai parla cada matí, l’estàs escoltant?”, conclouia.

La campanya “Jo soc Bombai” va guanyar un Lleó d’Or al festival internacional de creativitat de Cannes, l’any 2012, dos anys abans que el primer ministre indi, Narendra Modi, s’imposés en les eleccions encapçalant el partit BJP (Partit Popular de l’Índia, en català) i s’aferrés al poder durant dos mandats de cinc anys cadascun. El seu lideratge ha arrossegat l’Índia, el 2024, al lloc 159 del rànquing mundial de llibertat de premsa, segons Reporters Sense Fronteres (RSF). Quan Modi va arribar al poder el 2014, ocupava el 140.

CENSURA IMPUNE

La campanya “Jo soc Bombai”, que va donar la volta al món, posava en relleu el divers, plural i crític panorama mediàtic del qual gaudia l’Índia abans de Modi, on imperava la llibertat d’expressió i on la premsa tenia espai per poder criticar el govern. Célia Mercier, responsable de l’Àsia del Sud a RSF, alerta que hi ha una voluntat de

Una de les nombroses protestes contra el govern indi.
Foto: Alamy

reprimir la dissidència, d’emmordassar els mitjans independents i de suprimir les veus crítiques: “L’erosió de la llibertat de premsa a l’Índia hauria de ser una preocupació important. Aquesta dismi-

QUAN EL 2012 NARENDRA MODI VA ARRIBAR AL PODER, EL PAÍS ESTAVA AL LLOC 140 DEL RÀNQUING MUNDIAL DE LLIBERTAT DE PREMSA. Ara ocupa el 159

nució és encara més preocupant en el context d’un país considerat com la democràcia més gran del món. En termes de llibertat de premsa, aquesta imatge ara sembla més aviat una façana que amaga una deriva autoritària”, concreta.

Segons les dades proporcionades per RSF, en els darrers cinc anys, quaranta periodistes han estat detinguts arbitràriament i nou encara són a la presó mitjançant la manipulació de lleis antiterroristes destinades a silenciar qualsevol veu independent, especialment a la regió del Caixmir. Tal com Mercier explica, la llei antiterrorista UAPA permet la detenció sense judici fins a 180 dies. Hi ha moltes altres lleis que permeten la censura i la vigilància de periodistes, restringint l’accés a la informació i violant la confidencialitat de les fonts periodístiques. “La lluita contra la impunitat dels crims contra periodistes hauria de ser una prioritat, però fins ara no ha estat així”, afegeix Mercier.

ESPIATS AMB PEGASUS

L’exemple més significatiu són els almenys quinze periodistes indis que, des del 2021, han estat atacats sense represàlies pel programari espia Pegasus, dissenyat per l’empresa israeliana NSO Group. El cas més recent va ser el desembre passat, quan Amnistia Internacional, en col·laboració amb *The Washington Post*, alertava d’una nova onada de repressió sense precedents. “El govern indi rebutja les acusacions i tampoc ha cooperat amb un comitè independent designat per la Cort Suprema que investiga l’ús de Pegasus al seu país”, explica Aakar Patel, president de la junta directiva d’Amnistia Internacional a l’Índia. Fins i tot el ministre de Tecnologia de la Informació, Rajeev Chandrasekhar, va arribar a afirmar que les

conclusions d’Amnistia Internacional i de *The Washington Post* estaven “fetes a mida i totalment embellides”.

Amnistia Internacional ha mostrat la seva preocupació en ocasions anteriors per l’ús de programari espia per perseguir periodistes d’alt nivell, les prohibicions de viatjar arbitràries, la persecució de professionals i el silenciament de la premsa independent. La seva tasca a favor dels drets humans al país asiàtic va provocar que, el 2020, la mateixa organització es veiés obligada a tancar les seves oficines a l’Índia, convertint-se també en víctima de la repressió de les veus crítiques independents del país.

EN CINC ANYS, QUARANTA PERIODISTES HAN ESTAT DETINGUTS I NOU SÓN A LA PRESÓ MITJANÇANT LA MANIPULACIÓ DE LLEIS ANTITERRORISTES

La cadena de televisió britànica BBC i altres organitzacions no governamentals, com Greenpeace i el Centre for Equity Studies, també han estat víctimes de la persecució del govern, que segons Patel s’ha dedicat a fer ús de les agències financeres centrals per dur a terme incursions coordinades que es presenten com a sondejors per assetjar, intimidar, silenciar i criminalitzar les veus crítiques independents al país. “Aquestes incursions constitueixen un escrutini intrusiu i un ús de requisits administratius complexos que també violen els drets d’associació i de privadesa protegits per la llei internacional dels drets humans, inclòs el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, del qual l’Índia forma part”, afegeix.

MITJANS CONCENTRATS

Guillaume Delacroix, coautor del llibre *Dans la tête de Narendra Modi*, va ser corresponsal a l’Índia durant vuit anys, del 2013 al 2021, i ha estat testimoni de l’evolució de la repressió periodística del primer ministre des del 2014. “Modi ha basat gran part de la seva política en el silenci. En lloc de fer servir els mitjans de comunicació i de treballar-hi per guanyar-se’ls i portar l’aigua al seu molí, prefereix mantenir el silenci. Ell mateix ho ha corrob-



Un nombrós grup de càmeres de televisió durant un acte a Bombai. Foto: Dinodia Photos / Alamy

rat diverses vegades parlant de si mateix en tercera persona. Modi coneix la força del silenci”, explica.

El silenci forma part del complex d’inferioritat que se li atribueix respecte a qualsevol persona i periodista. Aquesta mancança personal encarna el centre de la seva, fins ara, exitosa estratègia política de restaurar l’orgull de la majoria hindú i de situar l’Índia al lloc que es mereix com a potència mundial, fins i tot al davant de la Xina. Són nombroses les fotografies de Modi abraçant polítics internacionals com Vladímir Putin, Joe Biden, Emmanuel Macron i Donald Trump. “Quan Modi torna a l’Índia després d’haver saludat tots els seus amics, fent la diplomàcia de l’abraçada, diu als seus conciutadans que ara els indis seran respectats gràcies a ell i així es convertiran en una potència”, afegeix Delacroix.

Modi vol que el segle XXI sigui el segle de l’Índia i aquesta promesa li ha permès renovar un tercer mandat durant el llarg i recent procés electoral, que ha durat sis setmanes, que ha finalit-

zat a principis de juny i que li ha permès continuar cinc anys més en el càrrec. Per aconseguir-ho, Modi compta amb un exèrcit de mitjans de comunicació que l’ajuden a perpetuar aquesta imatge de líder carismàtic i salvador de l’hinduisme.

DIFERENTS LLEIS PERMETEN LA CENSURA, RESTRINGEIXEN L’ACCÉS A LA INFORMACIÓ I VIOLEN LA CONFIDENCIALITAT DE LES FONTS

Segons Mercier, des que Modi està al poder, s’ha produït un acostament significatiu entre el seu partit polític (BJP) i les grans famílies que dominen els mitjans, i puntualitza que “la principal raó per la qual el pluralisme a l’Índia està en perill és la concentració de mitjans en mans d’oligarques propers al primer ministre indi i aliats al govern”. Prova d’això va ser la compra, a finals del 2022, del canal NDTV (New Delhi Television), considerat un dels princi-

pals mitjans independents, per part de Gautam Adani, un industrial multimilionari pertanyent a una de les famílies que més suport ha donat al partit de Modi.

EINES DE PROPAGANDA

“Com tots els autòcrates del món actual, Modi fa servir les xarxes socials. Té altres instruments per parlar amb el seu poble i evitar la premsa. Pretén estar en contacte directe amb el poble, com han fet Jair Bolsonaro, Recep Tayyip Erdogan o Vladímir Putin, sense intermediari”, explica Delacroix. Paral·lelament, les plataformes digitals són també utilitzades per emprendre campanyes per arruïnar la credibilitat dels periodistes. “L’objectiu és destruir moralment els periodistes i desacreditar-los. Això s’amplifica a les televisions o a les pàgines web favorables al BJP, que són eines de propaganda. Tot plegat contribueix a crear una atmosfera d’auto-

censura i violència. Clarament, l’estratègia és fer servir la por per controlar el relat dels mitjans”, afegeix Mercier.

La repressió periodística i la pèrdua de llibertats de la societat civil són, però, una arma de doble tall per a Modi. Ana Ballesteros, investigadora sènior associada del CIDOB, remarca que precisa-

EL DESEMBRE, AMNISTIA INTERNACIONAL I *THE WASHINGTON POST* VAN ALERTAR D'UNA NOVA ONADA DE REPRESSIÓ SENSE PRECEDENTS

ment l’Índia gaudia dels beneficis de comptar amb una societat dinàmica gràcies a les seves llibertats i capacitats de crítica. “Ara tot això està canviant i amb totes les aspiracions que té, si no



Protesta de periodistes indis a l'octubre de l'any passat contra les incursions a les cases de periodistes del portal NewsClick.in. Foto: ZUMA Press Alamy Live News



Narendra Modi, recentment reelegit primer ministre de l'Índia, durant una visita a Washington amb el president Joe Biden. Foto: UPI / Alamy Live News

troba una sortida (feina, habitatge), acabarà amb la migració de bona part dels joves que estan més ben preparats. Les aspiracions d’una Índia líder global requereixen que millori l’educació i que es generin oportunitats per als joves per poder destacar per sobre dels seus veïns”, assegura Ballesteros. En aquest context, en una població on les taxes d’analfabetisme són encara elevades, la propaganda té un paper important. “Els rumors són propagats per hordes de membres del partit i els seus simpatitzants, ben organitzats; per tant, no només és el que arriba a través dels mitjans, sinó també per altres canals menys tradicionals”, afegeix.

L’Índia destaca per ser un país extremament divers i complex, fins al punt que s’ha convertit en una de les cultures i les destinacions més difícils de comprendre del món. Occident es basa en aquest fet per tolerar la trajectòria autòcrata de Modi i l’erosió progressiva de la democràcia. Geopolíticament, l’Índia és un contrapès per a la creixent influència dels tradicionals enemics d’Occident, com la Xina i Rússia. Lacroix explica que el mateix

Modi fa ús d’aquesta complexitat per no permetre cap mena de crítica. I recorda el moment en què Modi va increpar una periodista de la BBC dient-li que, com a estrangera, no tenia cap dret a informar sobre el país. “L’Índia és el país més gran del món a mantenir eleccions regularment, però no és la democràcia més gran del món. Hi ha eleccions lliures i un sistema multipartidista, però els elements fundacionals d’una democràcia, com l’estat de dret, estan en perill i Occident no està fent ni dient res al respecte”, conclou Delacroix. Ç

Més informació a:

www.youtube.com/watch?v=OPdo-hLXqZo · Campanya “Jo soc Bombai” del *Mumbai Mirror*.



Lliurament dels guardons del 34è Premi Turístic Internacional “Pica d’Estats”

El Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida anuncia noves categories per a l’edició de 2024



El Saló de Plens de la Diputació de Lleida va acollir, el passat 17 de maig, l’acte d’entrega de guardons del **34è Premi Turístic Internacional “Pica d’Estats” de Premsa escrita, Ràdio, Televisió i Internet.**

El certamen, que distingeix els reportatges que millor promocionen els atractius turístics del Pirineu i la

plana de Lleida, comptava amb una dotació de 48.000 euros –3.000 euros més que en l’edició anterior– distribuïts en vuit categories, a raó de 6.000 euros per a cadascun dels treballs guanyadors, seleccionats entre els 85 treballs que s’hi van presentar.

L’acte va estar presidit per Joan Tàrrn, president de la Diputació de

Lleida; Juan Antonio Serrano, vice-president del Patronat de Turisme de la Diputació; Joan Maria Morros, degà del Col·legi de Periodistes de Catalunya; i Laura Alcalde, presidenta de la demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes de Catalunya i, alhora, presidenta del Jurat del 34è Premi “Pica d’Estats” per delegació del degà del CPC.



El **Jurat del 34è Premi “Pica d’Estats”** es va reunir el 17 de febrer a la Diputació de Lleida. Estava format per la presidenta del Col·legi de Periodistes de Catalunya a la demarcació de Lleida, Laura Alcalde (presidenta), i els també periodistes: Francesc Canosa, Noelia Casellas, Josep Cuní, Pepa Fernández, Lluís Foix, Francesc Guillaumet, Anna Sàez, Mariano Palacín i Mònica Terribas. Com a secretari del jurat va actuar el director del Patronat de Turisme de la Diputació, Juli Alegre.

35è PREMI PICA D'ESTATS 8 CATEGORIES 48.000€ EN PREMIS

1. **Millor article periodístic en mitjans de premsa de paper i/o digital.**
2. **Millor treball de ràdio** (ràdio o pòdcast).
3. **Millor reportatge periodístic en mitjans de premsa** (paper i/o digital).
4. **Millor reportatge fotogràfic** (premsa generalistes o especialitzats, en paper i/o digital).

5. **Millor treball audiovisual** (TV o streaming).
6. **Millor treball publicat als mitjans de comunicació local** (mitjans de les Terres de Lleida, en qualsevol suport).
7. **Millor treball de premsa internacional** (publicats o emesos a l'estranger en qualsevol idioma i suport).
8. **Millor treball transmèdia** (conjunt de publicacions en més d'un mitjà o canal, prioritant les publicacions online).

TERMINIS

Podran optar al 35è Premi “Pica d’Estats” tots els treballs produïts i publicats en el període comprès entre l’1 d’octubre de 2023 i el 30 de setembre de 2024.

Per participar-hi cal lliurar la butlleta d’inscripció i el treball en el termini comprès entre l’1 i el 31 d’octubre de 2024, ambdós inclosos.



www.aralleida.com/pica



GUARDONATS/DES 34è PREMI “PICA D’ESTATS”



Temporada de laberints de Ponent

D’Albert González, publicat al diari Ara.

Premsa escrita d’informació general

Article sobre l’original proposta agroturística dels laberints vegetals de temporada que organitzen diverses famílies als seus troços a la plana de Lleida.



Au Pays de l’or jaune: Les Garrigues, depaysement garanti au coeur de la Catalogne!

De Geneviève Clastres (França), publicat al blog La Feuille de Chou.

Premsa internacional

Presentació dels elements distintius de les Garrigues: l’oli i el vi, a través dels cellers Blanch i Jové i la Vinya dels Artistes i de l’empresa Olicatessen.



Falles de Durro

De Marta Romagosa, emès a Catalunya al Dia de Catalunya Ràdio.

Ràdio

Sobre la tradició d’aquesta festa del foc, declarada Patrimoni Immaterial de la Humanitat, al municipi de la Vall de Boí.



20 anys del Parc Natural de l’Alt Pirineu

De Marc Obiols, publicat a Youtube.

Millor treball d’Internet

Presentació del parc, situat entre el Pallars Sobirà i l’Alt Urgell, amb entrevistes als seus responsables i a empresaris de la zona.



Quan els arbres tornen a casa

De Pep Coll, publicat a la revista Descobrir Catalunya.

Premsa especialitzada

Reportatge pels pobles abandonats del Pallars, com Espills, Herbasavina, l’Espluga de Cuberes, Gramenet, Besan i Santa Creu.



Carros de Foc, la travessa dels refugis

De Jordi Cadena, emès per la plataforma digital 3Cat.

Televisió

Programa sobre les rutes circulars del Parc Nacional d’Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, mitjançant el testimoni de guardes de refugi.



Pallars: el territori més salvatge

De Roger Rovira, publicat a Descobrir Catalunya.

Millor reportatge fotogràfic

Recull d’imatges de paisatges, pobles, esglésies, bordes i activitats turístiques a la regió pirinenca.



El Pirineu en globus

D’Oriol Clavera, publicat al dominical Lectura del diari Segre.

Mitjans de comunicació local de les Terres de Lleida

El periodista narra l’experiència única de contemplar a vista d’ocell els espectaculars paisatges del Pirineu amb l’empresa Globus Kontiki.

Més informació:



LOCALITZAR CONTEXTUALITZAR DOCUMENTAR

El **Centre de Documentació Montserrat Roig** dona suport a la investigació periodística, la capacitat professional i la recerca històrica sobre el periodisme i la comunicació a Catalunya:

Més de **8.300 documents especialitzats**, en servei de consulta i préstec.

Més de **60 bibliografies** en línia per a la formació i el reciclatge professional.

Espai de treball tranquil i acollidor amb wifi i ordinadors.

Gestió de **llegats personals** de periodistes.

Repositori digital amb les publicacions, esdeveniments, etc. del Col·legi i del Consell de la Informació de Catalunya.

Accés obert en línia a les **col·leccions digitalitzades** del fons històric i editorial del Col·legi.

Atenció personalitzada, presencial i en línia.

Contacta'ns a documentacio@periodistes.cat
O bé presencialment (informa't abans dels horaris!) a la seu de Barcelona i de les demarcacions de Girona, Lleida, Terres de l'Ebre, Tarragona i Catalunya Central.

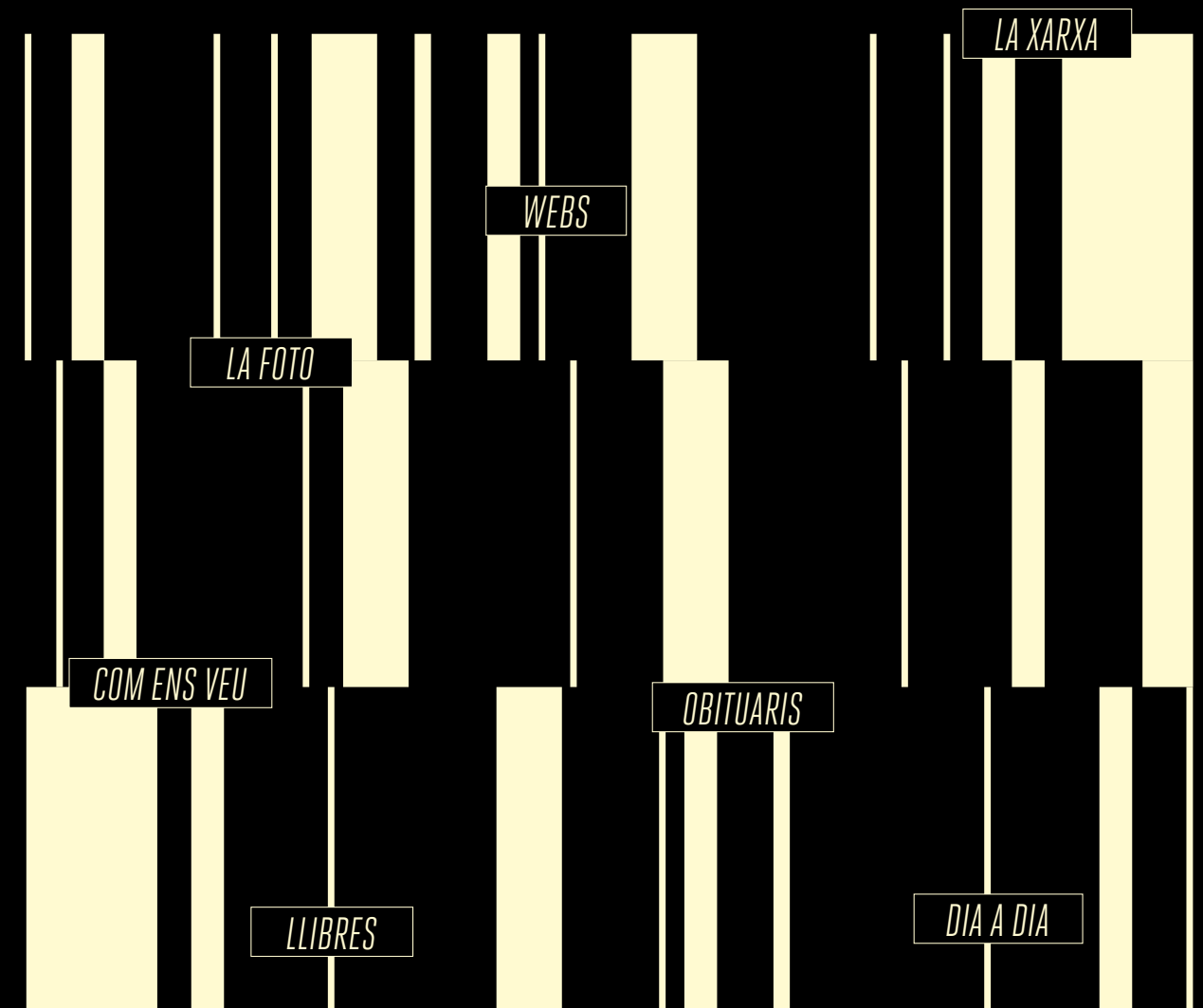


Col·legi
de Periodistes
de Catalunya
CENTRE DE
DOCUMENTACIÓ
MONTSERRAT ROIG



SECCIONS

RECOMANACIONS I NOTÍCIES AL VOLTANT DEL PERIODISME



— • WEBS • — Alex Barnet		
MEMÒRIA ORAL 1966-1986 <i>www.youtube.com/playlist?list=PLdth92lviVòzlsbNerfiwb4IaTNWpmdEb7</i> El Col·legi de Periodistes de Catalunya impulsa la <i>Memòria oral del periodisme català</i> , que de moment recull deu entrevistes sobre el periodisme entre els anys 1966 i 1986. Els resums de les entrevistes estan disponibles a YouTube i les versions completes es poden consultar al Centre de Documentació Montserrat Roig. Amparo Moreno Sardà, Joan Anton Benach, Antoni Ribas Beltran, Pere Oriol Costa, Josep Maria Cadena, Josep Martí Gómez, Maria Eugènia Ibáñez, Rafael Pradas Camps, Rosa Mora Pous i Teresa Rubio Rovira són els primers testimonis.		
Foto: CPC		
— • —		
"FATXOSFERA" <i>www.media.cat/2024/03/10/immersio-en-la-fatxosfera</i> “Immersió en la ‘fatxosfera’. Radiografia de qui hi ha al darrere, qui finança i com operen els braços mediàtics de l’extrema dreta”. El darrer anuari de <i>Mèdia.cat</i> dedica un ampli apartat a un terme que no surt als diccionaris, però que reflecteix perfectament un territori clau dins de la comunicació a Espanya.		
— • —		
DICTADURES I TECNOLOGIA <i>www.washingtonpost.com/opinions/2024/05/06/david-e-hoffman-pulitzer-prize-editorial-board-autocracy</i> Aquesta sèrie de set articles del periodista David E. Hoffman, de <i>The Washington Post</i> , es titula <i>Annals of Autocracy</i> i ha guanyat un dels Premis Pulitzer 2024, per la seva investigació sobre les noves tecnologies i les tàctiques que fan servir els règims autoritaris per reprimir la dissidència a l’era digital. Els articles també parlen de com es poden combatre.		
— • —		

PUTIN VIGILA
www.thebureauinvestigates.com/stories/2024-03-27/online-gig-work-is-feeding-russias-surveillance-machine/
Aquest estudi del Bureau of Investigative Journalism analitza com el règim de Putin utilitza sofisticades tecnologies per identificar dissidents. Aquestes tecnologies inclouen serveis de companyies de dins i fora de Rússia.

L'ABAST DE LA INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL (1)
https://towcenter.columbia.edu/sites/default/files/content/Tow%20Report_Felix-Simon-AI-in-the-News.pdf
Trebball sobre com la intel·ligència artificial està remodelant el periodisme, influint en l'àmbit de les notícies i l'organització dels mitjans. Es basa en 134 entrevistes a membres de publicacions de diferents països i en les opinions de trenta-sis experts internacionals.

L'ABAST DE LA INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL (2)
https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/news/how-news-ecosystem-might-look-age-generative-ai
El director del Reuters Institute es planteja com serà l'ecosistema de notícies a l'era de la IA, i diu que podria estar definit per una barreja del seu pragmatisme, experimentalisme i incrementalisme. En el text desenvolupa aquests tres factors.



ATACS CONTRA EL PERIODISME MEDIAMBIENTAL
www.unesco.org/en/articles/unesco-report-reveals-70-environmental-journalists-have-been-attacked-their-work
La Unesco afirma que almenys 749 periodistes i mitjans de comunicació que informaven sobre temes ambientals van ser objectiu d'assassinats, violència física, detenció, assetjament digital i atacs legals durant el període 2009-2023. Entre el 2019 i el 2023, es van produir més de 300 atacs.

MÉS CANVI CLIMÀTIC
https://efeverde.com/un-estudio-reclama-que-el-30-de-las-noticias-de-los-medios-aborde-la-crisis-climatica/
Almenys el 30% de les notícies dels mitjans hauria de tractar la crisi climàtica com a forma d'impulsar un coneixement més gran sobre aquest problema, segons un estudi en què han participat 130 periodistes de divuit països de l'Amèrica Llatina.

FRANÇA I LA INFORMACIÓ DE QUALITAT
www.snj.fr/article/d%C3%A9couvrez-les-12-propositions-du-snj-pour-une-information-de-qualit%C3%A9-1948393227
El principal sindicat francès de periodistes, SNJ, ha publicat un document amb dotze propostes per garantir una informació de qualitat. Les tres primeres són: independència de les redaccions, límits a la concentració de mitjans i subordinació de les ajudes públiques a criteris ètics i socials.

SUPORT A DONES I PERIODISTES LGBTQ
www.womeninjournalism.org
Aquesta organització recull els atacs a les dones periodistes i professionals LGBTQ. Publica informes mensuals i anuals i des del 2019 ha donat suport a unes 3.000 professionals. “Les dones i periodistes no binàries es troben a la primera línia d'un entorn cada cop més hostil i corren més risc”, asseguren.

GAZA, EL SÍMPTOMA
Creixen, també a Occident, les crítiques per una cobertura mediàtica amb biaixos i posicionaments favorables a Israel



La guerra de Gaza ha creat un munt de relats interessats. Foto: UNRWA

A l'anterior *Capçalera* vam donar pistes de visions informatives alternatives a la cobertura occidental del que ha passat a Gaza des del 7 d'octubre, amb l'atac terrorista de Hamas contra Israel, que va provocar més de 1.200 morts i la presa de 253 ostatges, i la posterior ofensiva bèl·lica israeliana, que ja ha ocasionat 35.000 morts, 80.000 ferits i més d'un milió i mig de desplaçats a la Franja.

El conflicte segueix i cada vegada hi ha més opinions i estudis que denuncien biaixos i posicionaments de la premsa a favor d'Israel. A Internet trobem una infinitat d'aquestes crítiques. Remeten a silencis, tergiversacions, censures, codis culturals que menystenen els palestins i enfocaments basats en la ideologia i els interessos geopolítics. Moltes crítiques sorgeixen ara dins de l'àmbit occidental.

Al Regne Unit, l'informe *Media Bias Gaza 2023-24*, del Centre for Media Monitoring, ha analitzat dades de vint-i-vuit webs d'importants mitjans locals, durant un mes a partir del 7 d'octubre, i ha conclòs el següent: “Un llenguatge emotiu descriu els israelians com a víctimes d'atacs amb una freqüència onze vegades superior als palestins. Es promou de manera aclaparadora el dret d'Israel a defensar-se, eclipsant els drets palestins, en una proporció de 5 a 1. El 76% dels articles emmarquen el conflicte com una guerra Israel-Hamas, mentre que només el 24% esmenta Palestina i els palestins”.

— • LA XARXA • —
Alex Barnet

Le Monde Diplomatique, en l'article “França: el nou periodisme autoritari”, raona que els reportatges dels mitjans occidentals tenen poques pretensions d'imparcialitat i que la majoria de redaccions franceses donen suport incondicional a Israel. “L'envergadura —explica— de la matança a Gaza, la condemna internacional que provoca i la pèrdua de confiança en el periodisme occidental poden fer que alguns dels implicats esperin que la seva aberració i el dany que en resulti s'oblidin. Raó de més per fer una revisió detallada de les dues fases de la guerra informativa que va començar el 7 d'octubre. Primer, la cobertura mediàtica de la massacre de Hamas, descrita llargament com una escalada de terror sense precedents, i després, en termes moderats i subestimats, la guerra total d'Israel contra els palestins. Durant les últimes setmanes, França ha estat alimentada amb una dieta de periodisme que odia tant el debat genuí com la llibertat d'expressió.”

Per la seva part, *The New York Times* està al centre de la polèmica per l'existència d'una nota interna en què el diari donava instruccions als seus periodistes per evitar els termes *genocidi*, *neteja ètnica*, *camp de refugiats* i *territori ocupat* per referir-se a Palestina. I assenyalava que expressions com “matança”, “massacre” i “carnisseria” eren “massa emotives per descriure la situació dels civils”. El diari va encarregar a la cineasta i exoficial d'intel·ligència de la força aèria d'Israel, Anat Schwartz, una investigació sobre la

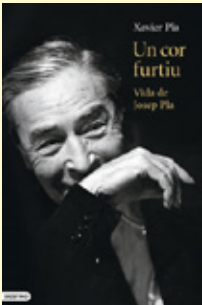
violència sexual en els atacs de Hamas el 7 d'octubre. La polèmica va esclatar per l'alteració de proves per part dels autors de l'informe i va créixer quan es va descobrir que Schwartz havia mostrat el seu suport a una piulada que deia que Israel havia de “convertir la franja en un escorxador”. El diari va acabar acomiadant Schwartz i va conduir una investigació interna sobre el tema que no va convèncer tothom.

RELAT PARCIAL
També s'ha començat a estudiar, amb l'ajuda del *big data*, la història mediàtica del conflicte Israel/Palestina. Holly Jackson ha analitzat 33.000 articles de *The New York Times* corresponents als períodes 1987-1993 i 2000-2005, que cobreixen les dues intifades. Algunes conclusions són que el 90% dels articles estan centrats en subjectes i enfocaments israelians, i que la majoria utilitzen un llenguatge i unes construccions que tendeixen a emmascarar els fets.

The Intercept és contundent en l'anàlisi actual del rol de les grans publicacions nord-americanes. Ha analitzat un miler d'articles recents de *The New York Times*, *The Washington Post* i *Los Angeles Times*. “Han prestat poca atenció als bombardejos i al setge d'Israel sobre els nens i els periodistes de la Franja (...). Han emfatitzat de manera desproporcionada les morts israelianes i utilitzat un llenguatge emotiu per descriure els assassinats d'israelians, però no els de palestins”, assegura.

En una entrevista, Gideon Levy, columnista del diari israelià *Haaretz*, explica així el rol dels mitjans al seu país: “La societat israeliana viu en la negació des de fa dècades. No és una cosa nova. Nega l'ocupació. Nega l'apartheid. Nega la brutalitat de l'exèrcit israelià. Vivim en aquestes circumstàncies des de fa molts anys. I els col·laboradors més grans d'això són òbviament els mitjans de comunicació israelians, que són lliures i comercials i ho fan tot voluntàriament”. Sembla que part d'aquest símptoma s'ha estès fora d'Israel. I aquesta és una notícia dolenta.

ENLLAÇOS
https://mondediplo.com/2024/02/04french-journalism-gaza
www.thenewhumanitarian.org/column/2024/02/12/decolonise-how-biased-gaza-coverage-tip-of-media-iceberg



UN COR FURTIU

Xavier Pla | Edicions Destino, 2024 | 1.533 pàgines

Què es pot dir de Josep Pla? Que és un dels autors més llegits i el prosista més portentós de la literatura catalana del segle xx? Que és un dels periodistes de referència de casa nostra? Que la seva prolífica obra conté quaranta-set volums? Tot això, ja força conegut, més les interioritats, misèries, polèmiques, sordideses i ambicions –episodis, de vegades, desconeguts– és el que trobem en aquesta exhaustiva, lúcida i fascinant biografia de l’home que només volia ser “un bon pagès”. L’autor, profund coneixedor de l’obra de Pla i director de la Càtedra Josep Pla de Literatura i Periodisme de la Universitat de Girona, ha recopilat una quantitat ingent de testimonis, cartes i documents, molts inèdits, per oferir-nos la veritable dimensió humana –i, per tant, vil i mesquina– d’un escriptor i periodista clau de la literatura catalana. Hi trobarem nombroses perles, com la carta de Pla a la seva amiga Lilian Hirsch: “Soc catastròfic i molt dolent. Soc odiat pels homes i dones seriosos. Em creuen diabòlic, cínic i destructor”. Un llibre més que recomanable.

— ♦ —



L'ART DEL DIBUIX DE PREMSA

Josep Maria Serra i Constantí | Autoedició, 2024 | 68 pàgines

Josep Maria Serra (1922–2002) ha estat un dels caricaturistes més interessants de la segona meitat del segle xx. Els seus inicis professionals els trobem al rotatiu *El Correo Catalán*, on il·lustrava una columna diària de Joaquín Soler Serrano. Va ser un dibuixant prolífic, amb col·laboracions a *Fotogramas*, *Garbo*, *Momento* i *El Mundo Deportivo*, i la seva obra humorística sovintejava en publicacions infantils com *TBO*, *Atalaya*, *Paseo Infantil* i *La Risa*. Però Serra no només va destacar en el món del periodisme com a dibuixant i ninotaire, sinó que la seva obra va estar exposada en nombroses sales d’art d’arreu de Catalunya. “No ha estat només un dibuixant de talent, sinó un artista total que ha elevat el dibuix periodístic a la categoria d’art”, escriu Jaume Capdevila (Kap), autor del pròleg del llibre i, també, comissari de la mostra del mateix títol que el Col·legi de Periodistes va acollir entre el 4 i el 18 de març. L’exposició constava d’una selecció de quaranta obres de diferents registres de Serra, incloent-hi retrats, vinyetes i escenes quotidianes, que captiven l’essència del treball del dibuixant. Entre els personatges representats, que també es poden trobar al llibre, hi havia figures de renom com Josep Lluís Núñez, Montserrat Caballé, Johan Cruyff i molts altres noms de la política i la cultura catalanes.

— ♦ —



AMALI PRIM I SEGUÍ (1878-1937)

Leonci González Munsó | Edicions Universitat de Lleida, 2024 | 197 pàgines

El biografiat metge, músic i periodista Amali Prim i Seguí va mantenir una activitat frenètica al llarg de la seva vida. A més d’exercir com a metge, va ser fundador de l’Associació Wagneriana de Barcelona, concertista de piano, president de la Coral La Lleida Nova i de l’Orquestra Filharmònica de Lleida, director de la revista *Boletín Médico*, secretari d’actes del Col·legi de Metges de Lleida, fundador i director de les revistes *Lleida* i *Revista Sanitaria*, secretari de Joventut Republicana, director de la revista *Nostre Cant* i, fins i tot, president d’un club d’escacs. El llibre és un homenatge a un personatge, certament desconegut fora del seu àmbit vital, però compromès amb el seu temps i amb la seva Lleida natal, que va impulsar el catalanisme polític i va propagar influències de la Renaixença, el Modernisme i el Noucentisme a la seva ciutat. El 2 de novembre del 1937, Lleida va ser el blanc d’un bombardeig de l’aviació feixista. El carrer Major, el Mercat de Sant Lluís i el Liceu Escolar, lloc de residència de la família Prim, van quedar devastats. Més de 250 persones moriren en aquell acte salvatge, entre ells Amali Prim i Dolors Padró, la seva esposa.

— ♦ —

MÈDIA.CAT ANUARI 2023-2024

Diversos autors

Pol·len Edicions, 2024

132 pàgines



L’*Anuari Mèdia.cat* és la publicació de l’Observatori Crític dels Mitjans que cada any treu a la llum temes que han estat silenciats als mitjans de comunicació, a través de la presentació d’un recull de reportatges en profunditat sobre temàtiques que no han estat portada de cap diari.

Vivim moments en què l’auge de la ultradreta, la pèrdua de credibilitat dels mitjans de comunicació i la creixent hostilitat de l’univers digital provoquen inèrcies gens positives en el món mediàtic. Cal fer una aposta per la reflexió i la perspectiva davant de la immediatesa de l’actualitat. Enguany publica la tretzena edició de l’Anuari.

— ♦ —

LA MODEL 2017

Duaita Prats

Autoedició, 2023

203 pàgines



Gairebé les 200 fotografies d’aquest volum, tret d’una dotzena, estan exemptes de mans, rostres o cossos. Quan la presó Model tanca les seves portes l’any 2017, després de 113 anys d’activitat, la fotògrafa Duaita Prats rep el permís per vagarejar pel recinte penitenciari sense restriccions. Aquest llibre

n’és el resultat: racons de pati, detalls arquitectònics, ombres de reixes, primers plans de panys i forrellats, portes invisibles, passadissos ombrívols, cel·les turmentades, barrots de llum, parets amb grafitis rebels... Tot plegat amb un regust de pulcra decadència i antigor contemporània. Com reconeix la mateixa autora, quan recorria el recinte “tenia la sensació d’estar dins un gravat setcentista de *Les presons imaginàries* de Piranesi”.

— ♦ —

PERIODISMO LOCAL. LA RADIO (2).

EL CASO DE RADIO DUENDE

Carlos Tomeo Escuin

Círculo Rojo, 2023

382 pàgines



Radio Duende és un exemple de l’anomenat *periodisme local*. Amb seu a Llerena, província de Badajoz, la seva versió analògica va funcionar entre el 1999 i el 2014, i al llarg de les pàgines d’aquest llibre es reflecteixen les adversitats que han de patir els projectes d’àmbit local: precarietat, autoformació, desgavells burocràtics, improvisació, voluntarisme, problemes econòmics endèmics... Carlos Tomeo, fundador i factòtum de Radio Duende, fa una lloança del periodisme local, de les seves virtuts i de la seva necessitat, però també recorda a les noves generacions “la palpable discriminació de la comunicació local, i la injustícia social que representa, per no parlar de la discriminació personal”.

— ♦ —

SHUM. EL DIBUIXANT DE LES MANS TRENCADES

Jaume Capdevila (Kap)

Pagès Editors, 2024

142 pàgines



En Kap no és només un dels grans ninotaires de l’actualitat, sinó també un investigador i un estudiós de la història de l’humorisme gràfic. Aquesta novel·la gràfica rescata la vida i l’obra d’Alfons Vila i Franquesa, el misteriós Shum, militant anarquista i un dels dibuixants més actius i originals del panorama artístic català previ a la Guerra Civil, que publicava a *Papitu*, *La Humanitat*, *L’Opinió* i *L’Esquella de la Torratxa*. Aquesta biografia comprèn la història del moviment llibertari d’aquells anys, el pistolisme, la lluita obrera, la pobresa de la Barcelona de principis del segle xx, l’auge de la premsa satírica catalana i l’exili final a Mèxic, on Vila moriria l’any 1967.

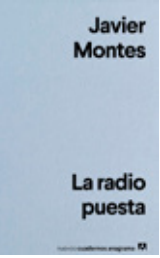
— ♦ —

LA RADIO PUESTA

Javier Montes

Editorial Anagrama, 2024

96 pàgines



És un breu assaig, propi de la llargària dels *Cuadernos Anagrama*, que versa sobre la ràdio elevada a la quinta essència de la quotidianitat i de l’existència lleugera. L’autor comença dient que la ràdio “es posa”. No es connecta ni s’endolla. “Es posa”. El dia –gloriós o infaust, encara no se sap– l’inicia preparant el cafè i “posant” la ràdio, que, amb els seus sorolls, sons, notes i veus, l’acompanyarà tots els matins transcendentalment banals. Es parla de la ràdio com a refugi i resistència, com, per exemple, durant les guerres. Però també avui, davant la vida frenètica i els ritmes imposats, “la ràdio acompanya. Com acompanya el foc de la llar, com el soroll de la pluja a la teulada o del riu davant la casa”, escriu l’autor.

— ♦ —

LA COMUNICACIÓN DE GOBIERNOS E INSTITUCIONES PÚBLICAS

Pau Canaleta Heras

Editorial UOC, 2024

115 pàgines



Es tracta d’un manual de navegació que tots aquells que mantenen la *res publica* han de conèixer. El llibre aporta vuitanta claus, breus suggeriments, per optimitzar les estratègies i la comunicació dels professionals del servei públic: des de la importància cabdal per a la definició precisa del projecte fins a la gestió i l’enfocament de les entrevistes, passant per la claredat de les estratègies institucionals, la transcendència del relat o el paper clau dels tècnics. En l’era de la desafecció, la desinformació i la polarització, tots aquells que formen part de les institucions públiques cal que treballin per enfortir-les. I per això calen instruments i eines. Pau Canaleta és consultor de comunicació estratègica, especialitzat en governs i institucions, i professor associat de Comunicació Política a la UB.

— ♦ —

ESPAÑA, EL PACTO Y LA FURIA

Enric Juliana

Arpa, 2024

619 pàgines



L’autor, un dels analistes polítics més lúcids del país, elabora una profunda reflexió sobre el poder en un període que va des de l’11M, que és quan “s’espatlla” la política, fins a l’actualitat, la legislatura de l’amnistia. Dues dècades que inclouen l’atemptat terrorista més terrorífic de la història del país, una greu crisi econòmica, una reclusió forçada per la pandèmia, una col·lisió territorial sense precedents, un vertigen tecnològic de conseqüències imprevisibles i uns creixents impulsos bèl·lics globals. Any rere any, i amb la col·laboració de *Segador*, l’orteguiana testa de brau que llueix penjada a *La cueva de Zaratustra*, Juliana esmicola amb prosa prodigiosa els fils del poder –el principal, però també l’adventici– per entendre què ha passat en els darrers vint anys i, per tant, el que pot passar d’ara endavant. “El 2004 viu en el 2024”, sentencia l’autor.

— ♦ —

Tots els llibres d'aquesta secció es poden trobar al Centre de Documentació Montserrat Roig (documentacio.periodistes.cat) i estan disponibles en préstec per als col·legiats.



— • LA FOTO • —

ENTRE DICTADURES

Fins a l'1 de setembre, a la Sala 4 del Palau Robert, es pot visitar l'exposició "Vides entre dictadures. Les fotografies de Rossend Torras", que mostra l'obra d'aquest fotògraf amateur poc conegut que va documentar el període comprès entre la dictadura de Primo de Rivera i la de Franco. L'arxiu de Torras (Barcelona, 1907-1996) està format per unes 25.000 imatges. En aquestes pàgines, una piscina familiar del balneari dels banys de Sant Sebastià, a la Barceloneta, l'any 1930.

Rossend
Torras

JOAN GUERRERO

El 3 d'abril va morir Joan Guerrero als 84 anys. Honest i compromès, aquest mestre de fotoperiodistes havia nascut a Tarifa el 1940, tot i que va arribar als 20 anys a Catalunya. Va col·laborar a *El País*, *Diario de Barcelona*, *El Periódico de Catalunya*, *El Observador* i *Gramma*. També destaquen els seus reportatges a l'Amèrica Llatina. Va participar en una cinquantena d'exposicions individuals i col·lectives i el seu treball fou reconegut amb el Premi Ciutat de Santa Coloma (1998), la Medalla d'Or al Mèrit Artístic de la Ciutat de Barcelona (2009), el Premi Singladura d'Òmnium Cultural (2018) i el Premi Gollut a la trajectòria fotogràfica (2019). Autor d'una dotzena de llibres, va ser membre molt actiu del Col·legi de Periodistes.

— ♦ —

XAVIER PUJOL

El periodista, biòleg i divulgador Xavier Pujol Gebellí va morir el 7 d'abril als 61 anys, víctima d'un aneurisma quan es trobava a casa seva, a Sant Pere de Palautordera, on feia uns anys que residia. Nascut el 1962 a Santa Eulàlia de Riuprimer, va estudiar Biologia a la UB i s'havia especialitzat en la divulgació científica als mitjans de comunicació. Havia col·laborat amb el *Diari de Barcelona*, l'*Avui* i *El País*. En aquest darrer rotatiu hi va estar entre el 1995 i el 2010. Des del 2012 col·laborava amb l'*Ara*. A més, entre el 2008 i el 2010, va dirigir *Global Talent*, diari digital especialitzat en ciència, economia i societat, i va col·laborar durant gairebé vint anys amb la Societat Espanyola de Bioquímica i Biologia Molecular publicant articles a la seva revista, que també va dirigir.



Xavier Pujol Gebellí, en una imatge recent. Foto: arxiu familiar

— ♦ —

JOSÉ ANTONIO SOROLLA

El periodista José Antonio Sorolla va morir el 15 d'abril als 74 anys. Nascut l'any 1950 a la Freixnedà (Terol), va estudiar Filosofia i Lletres i Ciències de la Informació a la UAB. La seva trajectòria es va iniciar al *Diari de Barcelona*, on va fer de redactor de la secció internacional i de la d'esports entre el 1974 i el 1978. Després, va formar part de l'equip fundacional d'*El Periódico* i redactor en cap del diari entre el 1978 i el 1982. Posteriorment, va dirigir la redacció de Barcelona d'*El País* entre el 1982 i el 1988. També va ser corresponent a París dels dos rotatius. Entre el 1990 i el 2006 va assumir el càrrec de director adjunt d'*El Periódico*.

— ♦ —

PERE PASCUAL PIQUÉ

El 17 d'abril va morir Pere Pascual Piqué, periodista i sacerdot de l'Opus Dei, als 87 anys. Nascut el 1936, va treballar en mitjans com Europa Press, *Mundo Diario* i *El Correo Catalán*. En aquest darrer rotatiu va arribar a ser redactor en cap d'informació local. Durant el franquisme, va ser membre fundador del Grup Democràtic de Periodistes i va participar en la protesta antifranquista coneguda com la Caputxinada. Posteriorment, va estudiar teologia a la Universitat de Navarra i l'any 1982 va ser ordenat sacerdot a València pel papa Joan Pau II. Va exercir la seva tasca apostòlica a Catalunya i Andorra. El passat 17 de juny, periodistes col·legiats que eren amics seus van fer-li un homenatge a la seu barcelonina del Col·legi de Periodistes.

— ♦ —

JULIÁN SANZ

Julián Sanz Soria, fundador del *Diari de Terrassa*, va morir el 21 d'abril a l'edat de 90 anys. Nascut a Calatañazor (Sòria), de jove va migrar a Terrassa. Durant gairebé vint anys va treballar al Banc Espanyol de Crèdit i col·laborava amb *Tarrassa Información*, un butlletí local. Amb vocació d'editor de premsa, el 1977 va fundar *Diario de Tarrasa*, un nom que poc després es va catalanitzar. Defensor del periodisme de proximitat, fins al final dels seus dies va ser un apassionat del periodisme escrit.

— ♦ —

TONI ESPADAS

El fotògraf i guia de viatges sabadellenc Toni Espadas va morir a Etiòpia el 20 de maig mentre participava en el rodatge d'un documental televisiu per al programa *Socios por el mundo* del Canal 13 de Xile. Espadas, de 55 anys, conduïa un cotxe de tornada a l'hotel quan va perdre la vida per un tret fortuït d'un tiroteig entre tribus. Nascut a Barcelona el 1969, era un expert en el continent africà i un fotògraf conegut en el món dels viatges per la seva trajectòria i expertesa en aquest sector, enfocat en el turisme responsable. Director i fundador de l'empresa Rift Valley Expeditions, especialitzada en viatges a l'Àfrica, també havia fundat Vèrtic, botiga d'equipament per a activitats a l'exterior.



Espadas va morir a Etiòpia als 55 anys.

— ♦ —



CONVOAPP

L'agenda de rodes de premsa del camp de tarragona

Hem consolidat com a eina clau del sistema comunicatiu del Camp de Tarragona l'aplicació de rodes de premsa ConvoAPPTGN. Un total de 644 usuaris i 323 convocants utilitzen l'APP, que des de la seva posada en marxa a l'octubre del 2018 ha publicat unes 4.500 convocatòries.

www.convoapptgn.com

Descarrega-la aquí



Android



iOS

Més informació a:

Col·legi de Periodistes de Catalunya
Demarcació de Tarragona
Q-5856081-D
secretaria-tarragona@periodistes.cat

Amb el suport de:



MARÇ

1 de març

CONTRA GOOGLE. Una trentena de grups de comunicació de disset països d'Europa, entre els quals hi ha Godó i Prensa Ibérica, han decidit sumar esforços per reclamar a Google 2.100 milions en indemnitzacions. Amenacen amb accions legals contra el gegant informàtic perquè consideren que ha tingut un comportament “contrari” a la lliure competència i l'acusen d'abús de posició pels ingressos de publicitat.

4 de març

REFERENT DEL DIBUIX. S'inaugura l'exposició “L'art del dibuix de premsa”, en record del dibuixant de premsa Josep Maria Serra. A l'acte assisteixen el degà del Col·legi de Periodistes, Joan Maria Morros; el comissari de la mostra, Jaume Capdevila (Kap), i Josep Maria Serra, col·legiat i fill del dibuixant. L'exposició es pot visitar a la seu de Barcelona del Col·legi fins al 18 de març.



Serra, Morros i Kap a la inauguració.

PAS ALS MESTRES. Lliuren els Premis Mestres de la Comunicació 2023 a Muntsa Dachs, en la categoria de publicitat; a Maria Lluïsa Martínez, en la de relacions públiques, i a Joan Maria Clavaguera, en la de periodisme. Aquests guardons els entrega la Universitat Ramon Llull i tenen l'objectiu de distingir els professionals que millor fan la seva feina i la saben transmetre als alumnes. Enguany se celebra la 8a edició d'aquests guardons.

5 de març

JUNTA RENOVADA. Marc Vidal Juanola i Laura Pous són els nous president i vicepresidenta, respectivament, de l'Associació de Periodistes Europeus de Catalunya (APEC), després de la renovació de la junta. Continuen formant-ne part Jordi Bertran com a

secretari i Natàlia Vila com a tesorera. Com a vocals hi ha Anna Balcells, Laura Casanova, Eva Peruga, Carles Prats i Natàlia Segura.

6 de març

VEUS SILENCIADES. El Col·legi de Periodistes celebra a la seu de Barcelona un acte en record dels periodistes que han mort durant la guerra a Gaza entre Israel i Hamas. Des de l'atac del grup islamista en territori israelià el 7 d'octubre passat i la posterior ofensiva hebrea contra la franja de Gaza, el nombre de comunicadors morts no ha deixat de créixer.

8 de març

PER LA IGUALTAT. Entreguen els guardons de la 17a edició dels Premis Mila de Periodisme per la Igualtat de Gènere. L'Ajuntament de Lleida i la demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes lliuren els premis a Mireia González, Carla Mallol i Núria Vidal, per reportatges publicats l'últim any i que tenen a veure amb la igualtat de gènere. L'acte té lloc a l'Escola d'Art Municipal Leandre Cristòfol de Lleida, amb motiu del 8 de març, Dia de la Dona.



Les guanyadores d'enguany.

11 de març

DONES I RÀDIO. Amb motiu del Dia Internacional de la Dona, el Col·legi de Periodistes i l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya organitzen una taula rodona a la seu de Barcelona del Col·legi de Periodistes per debatre sobre el paper de la dona a la ràdio, coincidint, també, amb el centenari d'aquest mitjà a Catalunya. Hi participen Noemí Polls, editora de *La primera pedra* de RAC1; Pilar Goñi, directora general del Grup Taelus de comunicació; Sílvia Còppulo, periodista de Catalunya Ràdio i Núria Alcalá, redactora d'informatius a RTVE. Joan Maria Morros, degà del Col·legi, n'és el moderador.

12 de març

“US TRITURAREM”. El mitjà de comunicació digital *elDiario.es* denuncia que Miguel Ángel Rodríguez, cap de gabinet de la presidenta de la Comunitat de Madrid, Isabel Díaz Ayuso, els ha amenaçat. “Us triturarem. Haureu de tancar. Idiotes. Que us bombin”, diu Rodríguez en una conversa, publicada més tard, amb una periodista del citat mitjà. Tot plegat té a veure amb la investigació que aquest digital porta a terme sobre el presumpte frau fiscal de la parella sentimental d'Ayuso.

13 de març

PASSAR PEL POLÍGRAF. El Col·legi de Periodistes llança El Polígraf, una campanya d'alfabetització mediàtica amb qüestionaris lúdics i de lliure accés per promoure la comprensió i el coneixement dels fonaments del periodisme. La campanya consisteix en uns qüestionaris que s'aniran publicant per posar a prova els participants en diverses àrees clau de l'educació mediàtica, com ara la distinció entre contingut real o el creat per la intel·ligència artificial.

BEQUES MINOBIS. Anna Colomer i Luisa del Carmen Martínez-García reben la II Beca Montserrat Minobis. En un acte conduït per Jordi Jordà, es porta a terme també una conversa sobre la perspectiva de gènere en el periodisme, a càrrec de les comunicadores Àngels Bronsoms i Clara Jordan. L'activitat l'organitza la demarcació de Girona del Col·legi de Periodistes i l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC), amb la col·laboració de l'Ajuntament de Figueres i la Diputació de Girona.



Els organitzadors i les becades.

14 de març

COMBATENT LA DESINFORMACIÓ. La seu del Col·legi de Periodistes acull una trobada *off the record* amb Beatriz Marín, analista de dades del Servei d'Acció Exterior de la Unió Europea, per conèixer de pri-

mera mà com es lluita contra la desinformació des de les institucions europees. I és que la difusió de la desinformació pot comportar una amenaça per a les democràcies, a més de polaritzar els debats i posar en risc la salut o la seguretat dels ciutadans.

LLEI IMPORTANT. S'aprova la Llei europea de llibertat de mitjans de comunicació al Parlament Europeu. Entre els punts més destacats hi ha la prohibició de l'ús de programes d'espionatge contra periodistes, l'obligació de publicar informació sobre els propietaris de mitjans de comunicació i la notificació prèvia de les xarxes socials abans de censurar un contingut.



Ple del Parlament Europeu.

15 de març

LES EUROPEES, A L'HORITZÓ. La seu de Barcelona del Col·legi de Periodistes acull una trobada informativa sobre les eleccions europees del 9 de juny. L'acte va a càrrec del portaveu i director general de Comunicació del Parlament Europeu, Jaume Duch. El portaveu explica que la campanya institucional “Fes servir el teu vot” és per conscienciar la població sobre la importància d'aquests comicis.

18 de març

“COSTA ESBRAVADA”. El periodista col·legiat Miquel Riera presenta al Col·legi de Periodistes, a Barcelona, l'exposició “Costa Esbravada”, en la qual repassa les barbaritats constructives al litoral de la Costa Brava des dels anys cinquanta, amb l'eclosió del turisme de masses, i en dona la seva visió particular. La mostra es pot visitar fins al 28 d'abril.

19 de març

PREMIS ALS MITJANS “GLOALS”. L'Associació de Mitjans d'Informació i Comunicació (AMIC) celebra la 1a edició del Premi Internacional AMIC Mitjans de Proximitat, per fer valdre la comunicació

de proximitat i la tasca dels editors. La gala té lloc a la Pedrera de Barcelona i guardonen el mitjà nord-americà *Outlier Media* i el danès *Der Nordschleswiger*, així com la *Revista Cambrils* i Mateu Ros, director general de Capgròs Comunicació.

MITJANS I SALUT MENTAL. L'associació Obertament presenta unes recomanacions per a la creació de contingut ètic i responsable sobre la salut mental. Aquesta guia d'estil es presenta a la seu de Barcelona del Col·legi de Periodistes, en un acte que compta amb la participació de diversos experts i periodistes per promoure una visió més precisa i sensible sobre el tractament d'aquesta qüestió als mitjans de comunicació. Els temes incorporats a la nova guia d'estil per a mitjans són el resultat de l'anàlisi portada a terme per Obertament des del 2014 i els processos d'assessorament i reflexió que Obertament ha fet amb periodistes amb qui treballa al llarg de l'any.

20 de març

EXPULSAT DE RÚSSIA. El corresponsal d'*El Mundo* Xavier Colás és expulsat de Rússia després d'haver estat informant durant dotze anys des de Moscou. El reporter assegura que les autoritats russes li han denegat la renovació del visat de periodista i que té vint-i-quatre hores per sortir del país. “No em penedeixo de res”, admet Colás, que apunta directament al Kremlin com a responsable de la seva expulsió, relacionada amb les cròniques crítiques amb el líder rus Vladímir Putin.



Colás, a la plaça Roja de Moscou.

22 de març

PLATA O PLÀTAN? La demarcació de la Catalunya Central del Col·legi de Periodistes entrega el Premi Plata a Fina Casals, portaveu de la plataforma “No+ Morts a la c-55” per la seva bona predisposició a atendre els mitjans de comunicació quan se li ha

requerit, així com per la seva lluita incansable a favor del desdoblament de la c-55. El Premi Plàtan és per a Adif i Renfe, per la “poca i mala comunicació” que van facilitar durant les obres i els talls recents a l'r3.

25 de març

TELEGRAM NO TANCA. El jutge de l'Audiència Nacional Santiago Pedraz fa marxa enrere i decideix no suspendre Telegram a Espanya, en espera d'un informe policial sobre la plataforma. El bloqueig a la xarxa social té com a origen una demanda interposada per Movistar Plus i EGEDA, una societat de propietaris de drets de Mediaset i Atresmedia, que acusen Telegram de vulnerar la propietat intel·lectual.

27 de març

CONVERSA AMB BOZZO. La demarcació de la Catalunya Central del Col·legi de Periodistes, en col·laboració amb l'Ajuntament de Manresa, i a través del Centre Cultural del Casino, celebra una conversa amb l'actor i director de teatre Joan Lluís Bozzo, a càrrec de la periodista Pilar Goñi. La conversa s'inscriu, dins el cicle Pessics de Vida, en el programa de commemoració de l'Any Guimerà, que impulsen una quinzena d'entitats de Manresa.



Goñi i Bozzo durant la conversa.

NOVA PRESIDENTA A RTVE. El consell d'administració d'RTVE nomena Concepción Cascajosa com a nova presidenta interina del grup. És, si no hi ha canvis, per a un període de mig any, i un cop s'acabi es revisarà la situació de la corporació i si cal o no mantenir aquest nomenament. Cascajosa forma part del consell d'administració d'RTVE des del 2021 i és també la presidenta de l'Observatori d'Igualtat de l'ens des del juny del 2021. Cascajosa ha estat nomenada en substitució d'Elena Sánchez Caballero,

que va ser cessada aquest dimarts després d'estar un any i mig en el càrrec.



Foto: TVE

Cascajosa, al capdavant de TVE.

ABRIL

3 d'abril

JOVES I PROFESSIONALS. L'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Barcelona (ICAB) acull la presentació de la Intercol·legial Jove a la seu d'aquesta entitat. Es tracta d'una iniciativa que reuneix representants de més de cent col·legis professionals amb la voluntat de potenciar la presència del jovent a la societat i fomentar la cooperació entre els professionals. El periodista Abraham Orriols, membre de la junta de govern i representant del Grup de Treball de Joves del Col·legi de Periodistes, hi és present.

4 d'abril

EL PERIODISME I LA GUERRA. Les periodistes col·legiades Txell Feixas i Núria Ribó participen en una trobada amb l'actriu Laura Aubert, que interpreta la corresponsal de guerra Marie Colvin a l'obra *Des de l'ull de l'huracà*. Aquesta peça s'estrena al Centre Cívic Urgell, en el marc del Barcelona Districte Cultural, i té lloc després d'una taula rodona entre Feixas, Ribó i Aubert sobre els límits del periodisme a l'hora de cobrir conflictes bèl·lics.



Un moment de l'obra al Centre Cívic Urgell.

FEM MILLOR PERIODISME? El Grup de Treball de Periodisme Solidari del Col·legi de Periodistes celebra una trobada amb la participació de diversos comunicadors per analitzar el paper dels periodistes i dels mitjans tradicionals. Fem millor periodisme que abans? És més rigorós? Són algunes de les preguntes que intenten respondre Dardo Gómez, especialista en dret a la informació, i Alba Tobella, fundadora de Verificat. L'acte està moderat per Francisco Martín, membre del grup.



Martín, Tobella i Gómez, a l'acte.

PERIODISME A LES ESCOLES. El Col·legi de Periodistes i la Comissió Europea engeguen per segon any consecutiu el programa Premsa a les Escoles, que preveu tallers sobre educació mediàtica en col·legis i instituts de Catalunya. Es vol arribar a un centenar de nous centres educatius i sumar més de cinc mil estudiants de secundària al projecte, que té la voluntat d'ampliar l'educació mediàtica dels joves i reflexionar sobre el seu consum d'informació.

PRISA FA FORA CEBRIÁN. El consell d'administració del grup de comunicació Prisa destitueix l'històric Juan Luis Cebrián com a president d'honor d'*El País*. Ho fa, assegura, per incompliment de contracte, després que Cebrián anunciés que dirigirà un espai d'entrevistes al mitjà de comunicació digital *The Objective*. “És tot allò contra el que lluitem: una maquinària de mentides de l'extrema dreta”, van argumentar des d'*El País*. Cebrián va ser un dels fundadors d'*El País* el 1976 i va dirigir el diari fins al 1988.

5 d'abril

PREMIS MICRO. Els periodistes Susanna Cases i Josep Lluís Villa recullen els Premis Micro Obert i Micro Daurat, respectivament, per la seva trajectòria en el món de la comunicació. Aquests guardons els lliura la demarcació de les Terres de l'Ebre del Col·legi de Periodistes des de fa divuit anys. El Micro Tancat —que es dona a qui obstaculitza la tasca periodística—

és per a Pol Benach, cap de premsa del Departament de Salut a les Terres de l'Ebre.



Foto: CPC Terres de l'Ebre

Els guardonats, amb el premi.

PERIODISME COMPROMÈS. La sala Muralla del Seminari Tarraconense acull l'entrega dels primers Premis Periodisme Salut i Drets Socials, que organitza la Xarxa Santa Tecla Sanitària, Social i Docent i la demarcació de Tarragona del Col·legi de Periodistes de Catalunya. A l'acte assisteix el conseller de Drets Socials, Carles Campuzano. Les premiades són Beatriz Pérez, per l'article multimèdia “Orgullosos de ser autistes”, publicat a *El Periódico*, i Núria Sabaté i Marta Tersol, pel reportatge *La vida se m'ha fet curta: els 100 anys de tres veïnes de Pina, a la Conca de Barberà*, emès a TV3.

10 d'abril

EN EL RECORD. L'Ajuntament de Girona bateja amb els noms del periodista i escriptor Narcís-Jordi Aragó i de la pintora Mercè Huerta dos espais públics de la ciutat, que fins ara no tenien cap denominació. A l'acte d'inauguració assisteixen Jordi Grau i Susanna Quintana, president i vicepresidenta de la junta de Girona del Col·legi de Periodistes de Catalunya, respectivament.

11 d'abril

FOTOS DE PRIMERA. La seu de Girona del Col·legi de Periodistes inaugura l'exposició “Rahola Foto 2023”, una selecció de les imatges que es van presentar a la 15a edició dels Premis Carles Rahola de comunicació local. Són disset fotografies fetes per onze professionals, publicades al llarg de l'any passat o fetes durant el 2023. La mostra es podrà visitar fins al 10 de maig.

CREANT VOCACIÓ. Núria Orriols, periodista de l'*Ara*, inaugura el cicle Joves i Periodistes, que organitza el Grup de Treball de Joves del Col·legi de Periodistes. Se celebra a la terrassa de la seu de Barcelona del Col·legi i està previst que també hi passin Maria Tikas, Clàudia Rius i Roger Escapa. L'objectiu del cicle és donar a conèixer l'experiència professional de joves periodistes i establir una xarxa de contactes per impulsar l'agenda dels professionals.



Foto: Francesc Farré

Núria Orriols va inaugurar el cicle.

RODRÍGUEZ, A SUÏSSA. El periodista de *La Directa* Jesús Rodríguez anuncia que ha marxat a Suïssa per continuar exercint de periodista i defensar-se de la imputació per terrorisme en el marc de la causa que investiga Tsunami Democràtic, que va organitzar les protestes contra la sentència del Procés. Els informes de la Guàrdia Civil indiquen que Rodríguez tindria informació prèvia de les manifestacions de la tardor del 2019 i el periodista diu que la investigació té a

veure amb la seva trajectòria periodística, durant la qual ha airejat diversos escàndols policials.



Foto: La Directa

Rodríguez en una imatge d'arxiu.

15 d'abril

PER UNES BONES PRÀCTIQUES. La seu de Barcelona del Col·legi de Periodistes acull la presentació de la Journalism Trust Initiative, un projecte de Reporters Sense Fronteres (RSF) que promou un periodisme fiable. L'eina, apta per a qualsevol redacció, permet als mitjans de comunicació auditar i certificar si compleixen els estàndards de bones pràctiques del sector, a través d'una avaluació externa independent i oficial.

TROBADA AL MARESME. La junta de Barcelona del Col·legi de Periodistes organitza una trobada amb periodistes col·legiats de la comarca del Maresme per parlar dels principals reptes i línies estratègiques de la institució. Hi participen el degà, Joan Maria Morros; Núria de José, vicedegana, i Xavier Puig, director de Comunicació de la institució. La reunió

té lloc al Tecnocampus de Mataró i reuneix una vintena de professionals de la comunicació.

16 d'abril

HISTÒRICS DEL PERIODISME. Una trentena de persones assisteixen a l'acte de presentació de la *Memòria oral del periodisme català*, celebrat a la sala d'actes del Col·legi de Periodistes. La iniciativa pretén conservar la memòria de l'ofici i els grans noms de professionals del passat. Són entrevistes fetes per Xavier Febrés a una desena de periodistes com Amparo Moreno, Maria Eugènia Ibáñez, Pere Oriol, Rosa Mora, Teresa Rubio, Antoni Ribas, Josep Maria Cadena i Rafael Pradas, així com Joan Anton Benach i Josep Martí Gómez.



Foto: CPC

Un moment de la presentació.

18 d'abril

EUROPA I EL PERIODISME. En el marc de l'aprovació de la Llei europea de llibertat de mitjans de comunicació, l'Oficina del Parlament Europeu a Barcelona

Gràcies als col·laboradors que fan possible la publicació d'aquest número de la revista Capçalera



— • DIA A DIA • —		
i el Col·legi de Periodistes organitzen una conversa entre la periodista Neus Bonet i l'eurodiputada del Grup dels Verds/Aliança Lliure Europea, Diana Riba, per analitzar els aspectes clau d'aquesta legislació, que pretén servir d'escut per als periodistes i els mitjans de comunicació contra les ingerències polítiques i els programes d'espionatge.		
— ♦ —		
19 d'abril NOU CLUB DE LECTURA. El Col·legi de Periodistes de Catalunya posa en marxa un club de lectura per a col·legiats que es reunirà un cop al mes amb un autor per comentar el llibre seleccionat per llegir. Les trobades es faran a la seu de Barcelona, tot i que també s'hi podrà participar de manera virtual. A través del butlletí del Col·legi i les xarxes socials es revelarà el llibre escollit i s'obriran les inscripcions. La iniciativa es posa en marxa amb motiu de la diada de Sant Jordi.		
— ♦ —		
ALUMNES PREMIATS. Laia Rius, Helena Tor i Jofre Macià es proclamen guanyadors de la 18a edició del concurs periodístic Josep Parnau, que organitza la Paeria de Lleida i la demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes. Enguany s'han rebut 238 treballs d'alumnes de set centres educatius, entre cartes al director, articles d'opinió i fotografies periodístiques. Els guardons volen fomentar una actitud reflexiva i crítica del jovent.		
— ♦ —		
23 d'abril SANT JORDI PERIODÍSTIC. El Col·legi de Periodistes instal·la una parada amb llibres dels col·legiats per celebrar la diada de Sant Jordi. Es col·loca davant la seu del Col·legi i compta amb més de setanta publicacions de periodistes catalans, alguns dels quals hi són presents per signar exemplars. A més dels llibres, també es venen roses.		
— ♦ —		
24 d'abril CRIDA PER LA PAU. El Grup de Treball de Periodisme per la Pau del Col·legi de Periodistes envia una carta a la junta de govern de la institució per expressar la seva preocupació davant l'actual escalada de tensions bèl·liques al món, com ara la guerra a Ucraïna o a Gaza. La junta recull la petició i dona suport al Grup de Treball.		
— ♦ —		
	LA SALUT MENTAL, AL CENTRE. La demarcació de la Catalunya Central del Col·legi de Periodistes i el Centre Cultural del Casino de Manresa organitzen una conversa entre la psicòloga Alba Alfageme, especialitzada en violència masclista i perspectiva de gènere, i la periodista Judit Martí, responsable de Comunicació d'Althaia, Xarxa Assistencial Universitària de Manresa. La xerrada s'emmarca en el cicle Pessics de Saviesa, que, aquest any, gira al voltant de l'enunciat "Repensar el benestar".  Foto: CPC Catalunya Central	
— ♦ —		
	26 d'abril SUPERAR ELS BLOCS. La Sindicatura de Greuges de Catalunya reclama a les formacions polítiques que concorren a les eleccions al Parlament del 12M que arribin a un acord per superar els blocs electorals als mitjans de comunicació públics. Així mateix, demana als mitjans que adoptin mesures més flexibles perquè els ciutadans puguin rebre informació de totes les candidatures que es presenten als comicis.	
— ♦ —		
	30 d'abril MITJANS TRANSPARENTS. El Col·legi de Periodistes dona suport al comunicat del Consell de la Informació de Catalunya (CIC) sobre una regulació que garanteixi la transparència i la responsabilitat dels mitjans de comunicació. El Col·legi insisteix en la importància de defensar la funció social i democràtica del periodisme i prioritzar la transparència per evitar la manipulació i la desinformació.	
— ♦ —		
	MAIG	
— ♦ —		
	3 de maig LA PREMSA, AMENACADA. Aprofitant el Dia Mundial de la Llibertat de Premsa, Reporters Sense Fronteres (RSF) publica el seu conegut rànquing dels estats en relació amb la llibertat de premsa. Espanya ocupa la	30a posició, al davant de països com Itàlia (46) o els Estats Units (55). Noruega i Dinamarca són el primer i el segon en la classificació, els països amb més llibertat de premsa. Eritrea ocupa l'última posició del rànquing.
— ♦ —		
	LA MIRADA DEL FILÒSOF. El filòsof Jordi Pigem participa en una nova trobada del Periodisme Sud, un cicle que organitza la demarcació del Col·legi de Periodistes de les Terres de l'Ebre a Tortosa. Pigem conversa amb la periodista Patricia Burgos sobre el seu últim assaig, <i>Consciència o col·lapse</i>, que posa fi a la seva trilogia sobre temes d'actualitat periodística, formada per <i>Tècnica i totalitarisme</i> i <i>Pandèmia i post-veritat</i>.	
— ♦ —		
	9 de maig OFICI I EXPERIÈNCIA. La demarcació de Tarragona del Col·legi de Periodistes convida a la periodista Olga Viza al cicle Experiència de Periodista. Conduïda per la també periodista Cristina Mallo, la conversa bascula per la trajectòria de Viza i per la situació actual de la professió de periodista. "No totes les persones que porten mànegues són bombers, ni totes les persones que comuniquen són periodistes", assegura Viza.	
— ♦ —		
	14 de maig POSAR-SE AL DIA. Amb l'objectiu d'adaptar el discurs mediàtic i informatiu a les noves realitats i promoure els drets de les persones LGTBIQ+, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) i el Col·legi de Periodistes presenten una actualització de les recomanacions sobre el tractament d'aquestes qüestions als mitjans de comunicació. Hi col·labora la Direcció General de Polítiques Públiques LGTBI. Les pautes han estat elaborades pel CAC amb el suport de diferents universitats i professionals, com ara Arnau Martínez, periodista col·legiat i membre de l'actual junta de govern del Col·legi.	
— ♦ —		
	16 de maig PERIODISME I PODER. La demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes de Catalunya i la Universitat de Lleida acullen el 9è Simposi de Llibertat de Premsa, que tracta sobre el periodisme i el poder. S'hi celebren dues taules rodones sobre aquesta temàtica, amb els periodistes Àngeles Caballero, de la cadena SER, i Jesús Morales, director adjunt de 20	<i>Minutos</i>. Els politòlegs Xavier Peytibi i Xavier Tomàs tanquen el simposi amb una conversa titulada "El poder del periodisme quan tothom és un mitjà de comunicació".  Foto: Gladys Soler / CPC Lleida
— ♦ —		
	SENSIBILITAT FOTOGRÀFICA. La fotògrafa Montserrat Santamaría exposa la mostra fotogràfica <i>Emocions</i> a la seu de Barcelona del Col·legi de Periodistes. Originària de Terrassa, el treball de Santamaría desprèn talent	i sensibilitat a parts iguals a l'hora de captar la vida del carrer. Amb 86 anys, Santamaría ha afegit el telèfon mòbil al seu equip per adaptar-se als nous temps. També ha participat en diverses exposicions de renom internacional, entre elles el World Press Photo.
— ♦ —		
	NATÀLIA MOLERO, EN EL RECORD. L'Ajuntament de Girona posa el nom de Natàlia Molero a la plaça que hi ha a la confluència dels carrers Riu Güell, Pau Casals, Canonge Dorca i Francesc Rogés. La festa d'inauguració d'aquest nou espai aplega unes cent cinquanta persones, entre les quals hi ha la Paula, filla de la Natàlia, i Maria de la Pau Janer, amiga íntima seva. Molero va morir el juliol del 2015 i va deixar un llegat com a periodista i escriptora que recorden els seus familiars i amics. Escriptora i gestora cultural, Molero era la directora de la Casa de Cultura de Girona, i entre el 1997 i el 2000 havia estat la directora de la Filmoteca de Catalunya. També havia estat cap de gabinet de l'exconseller de Cultura Jordi Vilajoana i directora dels serveis territorials de Cultura de la Generalitat a Gi-	rona. Molero col·laborava habitualment amb diversos mitjans. A TV3, havia presentat el concurs A+A+, i havia estat col·laboradora de diversos programes.  Foto: CPC Girona
— ♦ —		
		Un moment de l'acte.
— ♦ —		
		17 de maig RECONeixEMENT A CALAF. El Premi Luca de Tena del diari <i>ABC</i> reconeix la trajectòria de la periodista catalana Rosa Calaf, que considera "impecable i com-



Col·legi
de Periodistes
de Catalunya



El Polígraf

POSA'T A PROVA



Realitat o IA



Desmuntant la desinformació

educaciomediatica.cat

promesa”. El jurat destaca que Calaf és una pionera del reporterisme a Espanya i destaca la gran quantitat de destinacions d’arreu del món des de les quals ha informat les últimes dècades. El Premi Luca de Tena està dotat amb 10.000 € i s’entrega des de fa 104 anys.



Foto: RTVE

Rosa Maria Calaf, en una imatge d'arxiu.

128 PERIODISTES MENYS. La Federació Internacional de Periodistes (FIP) publica el seu informe anual, on constata que el 2023 van ser assassinats 128 periodistes arreu del món, un 88% més que els 68 de l’any anterior. El 70% d’aquests professionals assassinats ho van ser a la guerra a Gaza entre Israel i Hamas, una xifra que la FIP considera “sense precedents”, tot i que podria ser encara més elevada.

PERIODISME TURÍSTIC. El Saló de Plens de la Diputació de Lleida acull l’entrega de guardons de la 34a edició del Premi Turístic Internacional Pica d’Estats, de premsa escrita, ràdio, televisió i internet. Albert González, Pep Coll, Geneviève Clastres, Jordi Cadenà, Marta Romagosa, Roger Rovira, Marc Obiols i Oriol Clavera són els premiats en aquesta edició d’uns guardons que busquen promoure els atractius turístics del Pirineu a través dels reportatges.



Foto: Diputació de Lleida

Foto dels premiats del Premi Pica d'Estats.

19 de maig
PERIODISME I CANVI CLIMÀTIC. Alcover celebra la 8a Festa pel Territori, una activitat en què s’em-

marca un debat sobre la ciència, el periodisme i el poder. Míriam Viaplana, membre del Grup de Treball de Periodisme Ambiental, modera el debat amb Rafa Marrasé, Joan Vall i Josep Lluís Pelegrí. Organitza l’Ajuntament d’Alcover i la Xarxa Sud. Durant la Festa pel Territori també es duen a terme diferents activitats centrades en el periodisme i el canvi climàtic.

21 de maig
HOMENATGE ALS VETERANS. El Col·legi de Periodistes homenatja els col·legiats que fa trenta o més anys que tenen el carnet del Col·legi. El reconeixement té lloc als Jardins de la Maternitat de Barcelona. “Moltes gràcies per formar-ne part i contribuir a fer del Col·legi la primera entitat de periodisme del país”, els diu Joan Maria Morros, degà de la institució, durant l’acte d’homenatge. Gemma Sánchez, membre de la junta de govern, condueix la trobada.



Foto: CPC

Participants a l'acte a la Maternitat.

ENQUESTA NECESSÀRIA. La Xarxa Europea de Dones Periodistes publica una enquesta amb la finalitat de fer una radiografia en clau de gènere sobre la violència digital que pateixen les dones periodistes. Les dades recollides són anònimes. L’enquesta és impulsada per la col·legiada Àlicia Oliver i està destinada tant a dones com a homes. El qüestionari ofereix als professionals la possibilitat de contribuir a comprendre millor i amb més matisos l’assetjament que les dones pateixen a les xarxes socials.

22 de maig
40 ANYS DE NOSTÀLGIA. Els 40 anys de Catalunya Ràdio i de TV3 caben en una exposició. Sota el títol “Connectem. 40 anys de TV3 i Catalunya Ràdio”, el Disseny Hub Barcelona acull tota una sèrie d’objectes mítics de les dues cadenes: el patinet del Petri o la recreació d’un plató del Telenotícies són algunes de les coses que es poden veure. La mostra, de 900 metres quadrats, convida a fer un recorregut pels quatre pilars de TV3 i Catalunya Ràdio, com són la

informació, l’entreteniment, la ficció i, finalment, el servei i la participació. L’exposició es pot visitar fins al 25 d’agost.



Foto: 3Cat

Micròfons amb logos, a l'exposició.

23 de maig
LA SELVA RESPIRA PERIODISME. La 1a Nit de la Comunicació de la Selva té lloc al balneari Vichy Catalan de Caldes de Malavella amb la presència d’un centenar llarg d’assistents, sobretot periodistes, tot i que també polítics i persones interessades en la intel·ligència artificial, el tema central de la jornada. La Nit de la Comunicació de la Selva és conduïda per Mercè Sibina, delegada de TV3 a Girona, i Josep Borrell, periodista i gerent de la Fundació Carl Faust.

29 de maig
PESSICS DE TXELL FEIXAS. El cicle Pessics de Vida de la demarcació de la Catalunya Central del Col·legi de Periodistes i l’Ajuntament de Manresa convida la periodista Txell Feixas. En un acte al Casino, Feixas parla amb la periodista Olga Garcia de la seva experiència a l’Orient Mitjà i repassa la seva trajectòria en el sector de la comunicació, que li ha valgut recentment el Premi Nacional de Periodisme i Mitjans de Comunicació.



Foto: CPC Cat. Central

Garcia i Feixas durant la conversa.

LA SALUT MENTAL, AL CENTRE. El Col·legi de Periodistes i el Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya (COPC) presenten una guia de salut mental per a periodistes. Elaborada per experts en psicologia, ofereix

una col·lecció de recursos destinats a ajudar els periodistes a identificar i gestionar els reptes emocionals. L’acte de presentació compta amb la participació de Joan Maria Morros, degà del Col·legi de Periodistes; Guillermo Mattioli, degà del Col·legi Oficial de Psicologia de Catalunya; Dolors Liria, vicedegana del COPC i coautora de la guia, i Ariadna Vilà, vocal de la junta del COPC i també coautora de la guia. A l’acte també s’anuncia un acord amb la Fundació Galatea per oferir sessions d’assessorament psicològic a un preu reduït a través d’un sistema de copagament. Aquest servei d’assessorament inclou un paquet de tres sessions d’atenció psicològica. El Col·legi de Periodistes assumirà el 50% del cost de les sessions i els col·legiats només hauran de sol·licitar el servei a través del correu assessorament@periodistes.cat.

30 de maig
ELS REPTES DE LA IA. El Grup de Treball de Periodisme Solidari del Col·legi de Periodistes celebra a la seu de Barcelona un segon debat sobre els

reptes actuals de la comunicació. Ho fa amb experts que parlen de la irrupció de la intel·ligència artificial, com ara la catedràtica Karina Gibert, la professora de periodisme de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) Cristina Pulido i el subdirector de l’*Sport*, Xavier Ortuño. Modera el debat la delegada del grup, Àlicia Oliver. Aquesta segona sessió forma part del cicle de debats que el Grup de Treball va començar a l’abril, on van analitzar el paper dels professionals de la informació i dels mitjans tradicionals.

COL·LOQUI EBRENC. La demarcació de les Terres de l’Ebre del Col·legi de Periodistes organitza, per primera vegada, una xerrada col·loqui amb els alcaldes de les quatre capitals de comarca de la zona: Adam Tomàs, alcalde d’Amposta; Carles Luz, batlle de Gandesa; Rubén Biarnés, alcalde de Móra d’Ebre, i Jordi Jordan, alcalde de Tortosa. Debatent sobre les qüestions clau que afecten les Terres de l’Ebre, en un acte adreçat als periodistes del territori. L’acte,

que està moderat per Anna Ferràs, vicepresidenta del Col·legi a les Terres de l’Ebre, va destinat a periodistes del territori, tot i que és obert al públic. També s’hi habilita una fila zero per a periodistes que hi vulguin participar. En l’hora i mitja de xerrada col·loqui, coincideixen a assenyalar que, entre les oportunitats per reforçar la identitat i la projecció del territori, hi ha ser Reserva de la Biosfera o eines noves com el fons de transició nuclear.



Foto: Canal 21 Ebre

Un moment de la xerrada col·loqui.

io Instituts Odontològics

Col·legi de Periodistes de Catalunya

20% DTE. EN TOTS ELS TRACTAMENTS

HIGIENE GRATUÏTA
(Subjecta a prescripció mèdica)

Consulta les condicions del programa i demana **cita**



B Sabadell
Professional

1 / 6

Aquest número és indicatiu del risc del producte. Així, 1/6 és indicatiu de menys risc i 6/6 és indicatiu de més risc.

Indicador de risc aplicable a la gamma de comptes Sabadell PRO.
Banco de Sabadell, S.A. es troba adherit al Fons Espanyol de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit. La quantitat màxima garantida actualment pel fons esmentat és de 100.000 euros per dipositant.

Aquesta PROposta és per a tu, de PROfessional a PROfessional

A Sabadell Professional treballem en PRO dels PROfessionals del Col·legi de Periodistes de Catalunya. Innovem constantment la nostra oferta de productes i serveis per ajudar-te a aconseguir els teus objectius, protegir els teus interessos, impulsar iniciatives i proposar solucions financeres úniques, a les quals només poden accedir PROfessionals com tu. Solucions com aquesta:

Compte Sabadell PRO

El compte que tracta amb rigor i serietat els diners dels PROfessionals amb el qual tindràs accés als principals serveis i productes que necessitis en el dia a dia.

Si vols conèixer tots els avantatges que t'ofereix el Compte Sabadell PRO, contacta amb nosaltres i identifica't com a membre del teu col·lectiu i un gestor especialitzat t'explicarà detalladament els avantatges que tenim per a PROfessionals com tu.

T'esperem.



sabadellprofesional.com



900 500 170

A ASISA sabem com cuidar-te



ASISA **SALUD**

L'assegurança de salut més completa amb:

- Ampli quadre mèdic
- Gran xarxa hospitalària
- Avançats mitjans de diagnòstic i tractament

ASISA **DENTAL**

L'assegurança dental més completa amb:

- Més de 50 clíniques ASISA Dental
- Més de 1.700 especialistes de referència
- Avançades tecnologies de diagnòstic i tractament

Amb ASISA LIVE tingues accés a videoconsultes en directe amb especialistes on i quan tu decideixis.



Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

asisa.es

asisa +